

**T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**BANKACILIK HUKUKUNDA YÖNETİCİLERİN CEZAI
SORUMLULUKLARI**

TEZİ HAZIRLAYAN

Can ŞERBETÇİ

TEZ DANIŞMANLARI

Prof. Dr. Mustafa Tevfik ODMAN

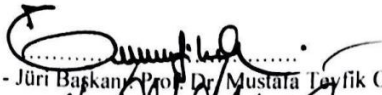
Yrd. Doç. Dr. Şenol KANDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

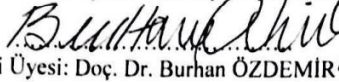
TARSUS – MERSİN / OCAK – 2014

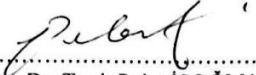
T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

“Bankacılık Hukukunda Yöneticilerin Cezai Sorumlulukları” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından oy çokluğu ile Özel Hukuk Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı - Jüri Başkanı - Prof. Dr. Mustafa Tavfik ODMAN

Tez Danışmanı - Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Senol KANDEMİR

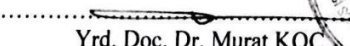

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Burhan ÖZDEMİR

Olumsuz oyu ile.....
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Tarık Polat IŞOĞLU

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Elvin Kerime SİLAHTAROĞLU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.

02 /01 / 2014

Yrd. Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

II

II

ÖNSÖZ

Bankacılık sektörü günümüzde iş hayatında oldukça geniş bir yer tutmaktadır. Her ne kadar bugün bir banka kurma maliyet ve şartlar açısından zorluklar içerse de birçok yeni bankanın kurulup iş hayatımızın içerisinde yer almaya başladığı bir gerçektir.

Bankaların çoğalması ve sektörün bu denli hızlı büyümesi birçok soru ve problemleri de beraberinde getirmektedir. Banka çalışanlarının sorumluluğu konusunda günümüzde ciddi tartışmalar olmakla beraber, bu konuda yeterli bilimsel çalışmaların yapılmadığı bir gerçektir. Bu sebeple çalışmamızın ana temasını banka üzerine kurup , banka yöneticilerinin cezai sorumluluklarını tezimizde işledim .

Hazırladığım bu tezde bana düşünceleri ve yardımlarıyla yol gösteren başta, danışman hocalarım Sn.Prof.Dr.M.Tevfik ODMAN ve Sn.Yrd.Doç.Dr.Şenol KANDEMİR olmak üzere ,bu tezi hazırlamam sürecinde bana her türlü desteği veren sevgili aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

02 Ocak 2014

Can ŞERBETÇİ

ÖZET

BANKACILIK HUKUKUNDA YÖNETİCİLERİN CEZAI SORUMLULUKLARI

Can ŞERBETÇİ

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanları: Yrd. Doç. Dr. Şenol KANDEMİR

Prof. Dr. Mustafa Tefvik ODMAN

Ocak 2014, 166 Sayfa

Çalışmanın konusu banka yöneticilerinin cezai sorumluluklarıdır. Amacı ise, konumuzu bir parçasını oluşturan banka yöneticileri ile ilgili suç ve cezaların hukuk sistemi içerisindeki yerini belirlemek ve bu yere göre bankacılık sektörünün güven içerisinde çalışıp, gelişmesine hizmet edip etmediğini saptamaktır.

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümün konusu, bankacılık hukuku ve banka yönetim organlarıdır. İkinci bölümün konusu, Bankacılık Kanunu'nda yer alan suçlardır. Üçüncü bölümün konusu, Türk Ceza Kanunu'nda yazılı olan suçlardır. Dördüncü bölümün konusu banka görevlilerin yargılanma usulüdür.

Temizin amacı doğrultusunda yapılan incelemeye dayalı olarak ulaşılan bulgular sonuç kısmında açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık Hukuku, Bankacılık Suçu, Bankacılık Suç ve Cezaları

ABSTRACT

CRIMINAL RESPOSIBILITY OF MANAGERS IN BANKING LAW

Can ŐERBETŐİ

Master's Thesis, Department of Private Law

Assist. Prof. Dr. Şenol KANDEMİR

Prof. Dr. Mustafa Tefik ODMAN

January 2014, 166 Page

This thesis deals with the criminal responsibility of bank managers. It aims to determine their place in our law system and to determine whether they serve the purposes of banking sector accordingly.

The study consists of four main sections. The first part deals with the Banking Law and the Bank's governing bodies. The second part deals with in the Banking Law, Crime. The third part deals with the crimes specified in the Turkish Penal Code. The fourth part deals with bank managers judged.

The findings of this study conducted in line with the purposes of this thesis are presented in the conclusion.

Key Words: Banking Law, Banking Crime, Banking Punishments

KISALTMALAR

a.g.b.	: Adı Geçen Bildiri
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AY	: Anayasa
B.	: Baskı
Bank.K.	: Bankacılık Kanunu
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
İK	: İcra ve İflas Kanunu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİBB	: Kazancı İctihatı Birleştirme Bankası
Md	: Madde
R.G.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
Y	: Yıl

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	I
TEZ İMZA SİRKÜLERİ.....	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BANKACILIK HUKUKU VE BANKA YÖNETİM ORGANLARI	4
1.1. Bankacılık Hukuku ve Hukuk Sistemindeki Yeri.....	4
1.2. Banka Tanımı, Kuruluşu ve Türleri.....	6
1.3. Banka Mensupları	8
1.4. Banka Yönetim Organları.....	11
1.4.1. Genel Kurul.....	11
1.4.2. Banka Yönetim Kurulu	13
1.4.3. Genel Müdür.....	14
1.4.4. Genel Müdür Yardımcıları.....	15
1.4.5. Murahhas Yönetim Kurulu Üyeliği.....	16
1.4.6. Müdürler Kurulu Üyeliği ve Merkez Şube Müdürü.....	17
1.4.7. Banka Yönetim Kurulu Komiteleri	17
1.4.7.1. Denetim Komitesi	18
1.4.7.2. Atamalar Komitesi.....	18
1.4.7.3. Menfaatler Komitesi	19
1.4.7.4. Kurumsal Yönetim Komitesi	19
1.4.7.5. Kredi Komitesi	20
(1) Kredi Komitesinin Oluşumu.....	20

(2) Kredi Komitesinin Çalışma Esasları	21
--	----

İKİNCİ BÖLÜM

2. BANKACILIK KANUNU'NDA YER ALAN SUÇLAR İLE BANKA YÖNETİCİLERİNİN CEZAI SORUMLULUKLARI	22
2.1. Suç ve Ceza Kavramları	22
2.1.1. Suç Kavramı	22
2.1.2. Ceza Kavramı	23
2.1.2.1. Hapis Cezası.....	24
2.1.3. Ceza Sistemini Tamamlayan Kurumlar ve Seçenek Yaptırımlar.....	24
2.1.3.1. Önödeme.....	25
2.1.3.2. Uzlaşma	26
2.1.3.3. Hükümün Açıklanmasının Geriye Bırakılması.....	31
2.1.3.4. Hapis Cezasının Ertelenmesi.....	33
2.1.3.5. Adli Para Cezası.....	35
2.1.3.6. İdari Para Cezaları.....	36
2.1.3.7. Disiplin Para Cezası.....	37
2.2. Banka Görevlilerinin Cezai Sorumluluklarının Yasal Dayanağı.....	37
2.3. Bankacılık Kanununda Yazılı Olan Suçlar	38
2.3.1. İzinsiz Faaliyette Bulunma Suçu	40
2.3.1.1. İzinsiz Faaliyette Bulunmak Suçunun Hukuki Konusu Ve Korunan Hukuki Menfaat	41
2.3.1.2. Suçun Faili.....	42
2.3.1.3. Suçun Kanuni Unsurları	42
(1) Yasallık	43
(2) Suçun Maddi Unsuru	43
2.(a) Hareket.....	43
2.(b) Netice	44
2.(c) Nedensellik Bağı	44
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	45

(4) Hukuka Aykırılık.....	46
2.3.2. Mevduat Ve Katılım Fonu Sahiplerinin Haklarını Engelleme Suçu.....	48
2.3.2.1. Mevduat ve Katılım Fonu Sahiplerinin Haklarını Engelleme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat	48
2.3.2.2. Suçun Faili.....	50
2.3.2.3. Suçun Kanuni Unsurları	51
(1) Yasallık	51
(2) Suçun Maddi Unsuru	52
2.(a).Hareket.....	52
2.(b) Netice	52
2.(c).Nedensellik Bağı	52
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	53
(4) Hukuka Aykırılık.....	54
2.3.3. Önlemleri Almamak Suçu.....	54
2.3.3.1. Önlemleri Almamak Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat	54
2.3.3.2. Suçun Faili.....	56
2.3.3.3. Suçun Kanuni Unsurları	56
(1) Yasallık	56
(2) Suçun Maddi Unsuru	57
2.(a) Hareket.....	57
2.(b) Netice	57
2.(c) Nedensellik Bağı	57
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	57
(4) Hukuka Aykırılık.....	59
2.3.4. Bilgi ve Belge Vermeme Suçu	59
2.3.4.1. Bilgi Ve Belge Vermeme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat	60
2.3.4.2. Suçun Faili.....	60
2.3.4.3. Suçun Kanuni Unsurları	61
(1) Yasallık	61

(2) Suçun Maddi Unsuru	61
2.(a) Hareket.....	61
2.(b) Netice	62
2.(c) Nedensellik Bağı	62
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	62
(4) Hukuka Aykırılık.....	62
2.3.5. Denetim Görevlilerini Engelleme Suçu	63
2.3.5.1. Denetim Görevlilerini Engelleme Suçun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat	63
2.3.5.2. Suçun Faili.....	63
2.3.5.3. Suçun Kanuni Unsurları	64
(1) Yasallık	64
(2) Suçun Maddi Unsuru	64
2.(a) Hareket.....	64
2.(b) Netice	65
2.(c) Nedensellik Bağı	65
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	65
(4) Hukuka Aykırılık.....	65
2.3.6. Belgelerin Saklanması Yükümlülüğüne Aykırı Davranma Suçu.....	66
2.3.6.1. Belgelerin Saklanması Yükümlülüğüne Aykırı Davranma Suçunun Hukuki Konusu	66
2.3.6.2. Suçun Faili.....	66
2.3.6.3. Suçun Kanuni Unsurları	66
(1) Yasallık	67
(2) Suçun Maddi Unsuru	67
2.(a) Hareket.....	67
2.(b) Netice	68
2.(c) Nedensellik Bağı	68
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	68
(4) Hukuka Aykırılık.....	68
2.3.7. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunmak Suçu	68

2.3.7.1. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunmak Suçunun Konusu ve Korunan	
Hukuki Menfaat	69
2.3.7.2. Suçun Faili.....	69
2.3.7.3. Suçun Kanuni Unsurları	70
(1) Yasallık	70
(2) Suçun Maddi Unsuru	70
2.(a).Hareket.....	71
2.(b) Netice	71
2.(c).Nedensellik Bağı	71
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	71
(4) Hukuka Aykırılık.....	71
2.3.8. İşlemlerin Kayıt Dışı Bırakılması ve Gerçeğe Aykırı	
Muhasebeleştirilmesi Suçu	72
2.3.8.1. İşlemlerin Kayıt Dışı Bırakılması Ve Gerçeğe Aykırı	
Muhasebeleştirilmesi Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki	
Menfaat.....	72
2.3.8.2. Suçun Faili.....	72
2.3.8.3. Suçun Kanuni Unsurları	73
(1) Yasallık	73
(2) Suçun Maddi Unsuru	73
2.(a) Hareket.....	73
2.(b) Netice	74
2.(c) Nedensellik Bağı	74
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	74
(4) Hukuka Aykırılık.....	74
2.3.9. Banka İtibarını Zedeleme Suçu	75
2.3.9.1. Banka İtibarını Zedeleme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan	
Hukuki Menfaat	75
2.3.9.2. Suçun Faili.....	75
2.3.9.3. Suçun Kanuni Unsurları	75
(1) Yasallık	75

(2) Suçun Maddi Unsuru	76
2.(a) Hareket.....	76
2.(b) Netice	76
2.(c) Nedensellik Bağı	77
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	77
(4) Hukuka Aykırılık.....	77
2.3.10. Bankacılık Sırrının Açıklanması Suçu.....	77
2.3.10.1. Bankacılık Sırrının Açıklanması Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat.....	78
2.3.10.2. Suçun Faili.....	78
2.3.10.3. Suçun Kanuni Unsurları	78
(1) Yasallık	78
(2) Suçun Maddi Unsuru	78
2.(a) Hareket.....	78
2.(b) Netice	79
2.(c).Nedensellik Bağı	79
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	79
(4) Hukuka Aykırılık.....	80
2.3.11. Zimmet Suçu.....	80
2.3.11.1. Bankacılık Kanununda Zimmet Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat.....	81
2.3.11.2. Suçun Faili.....	82
2.3.11.3. Suçun Kanuni Unsurları	83
(1) Yasallık	83
(2) Suçun Maddi Unsuru	83
2.(a).Hareket.....	84
2.(b) Netice	86
2.(c) Nedensellik Bağı	86
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	86
(4) Hukuka Aykırılık.....	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BANKA GÖREVLİLERİ HAKKINDA TCK'DA YAZILI OLAN SUÇLAR İLE BANKA GÖREVLİLERİNİN İŞLEDİKLERİ SUÇLARA İŞTİRAK	91
3.1. Banka Görevlileri Hakkında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar	91
3.1.1. Ticari Sır, Bankacılık Sırrı Veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu.....	92
3.1.1.1. Suçun Faili.....	92
3.1.1.2. Suçun Kanuni Unsurları	92
(1) Yasallık	92
(2) Suçun Maddi Unsuru	92
2.(a) Hareket.....	93
2.(b) Netice	93
2.(c) Nedensellik Bağı	93
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	93
(4) Hukuka Aykırılık.....	93
3.1.2. Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu.....	94
3.1.2.2. Suçun Faili.....	94
3.1.3.3. Suçun Kanuni Unsurları	94
(1)Yasallık	94
(2)Suçun Maddi Unsuru	95
2.(a).Hareket.....	95
2.(b) Netice	95
2.(c).Nedensellik Bağı	96
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	96
(4) Hukuka Aykırılık.....	96
3.1.3. Zimmet Suçu.....	96
3.1.3.1. Suçun Faili.....	97
3.1.3.2. Suçun Kanuni Unsurları	98
(1) Yasallık	98
(2) Suçun Maddi Unsuru	98

2.(a) Hareket.....	98
2.(b) Netice.....	99
2.(c) Nedensellik Bağı.....	100
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	100
(4) Hukuka Aykırılık.....	101
3.1.4. Görevi Kötüye Kullanma Suçu.....	102
3.1.4.1. Suçun Faili.....	103
3.1.4.2. Suçun Kanuni Unsurları.....	103
(1) Yasallık.....	103
(2) Suçun Maddi Unsuru.....	104
2.(a) Hareket.....	104
2.(b) Netice.....	105
2.(c) Nedensellik Bağı.....	105
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	106
(4) Hukuka Aykırılık.....	106
3.1.5. Dolandırıcılık.....	106
3.1.5.1. Suçun Faili.....	106
3.1.5.2. Suçun Kanuni Unsurları.....	107
(1) Yasallık.....	107
(2) Suçun Maddi Unsuru.....	109
2.(a) Hareket.....	109
2.(b) Netice.....	110
2.(c) Nedensellik Bağı.....	110
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	111
(4) Hukuka Aykırılık.....	111
3.1.6. Resmi Belgede Sahtecilik.....	112
3.1.6.1. Suçun Faili.....	112
3.1.6.2. Suçun Kanuni Unsurları.....	112
(1) Yasallık.....	112
(2) Suçun Maddi Unsuru.....	113
2.(a) Hareket.....	113

2.(b) Netice	114
2.(c) Nedensellik Bağı	115
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	115
(4) Hukuka Aykırılık.....	115
3.1.7. Özel Belgede Sahtecilik.....	116
3.1.7.1. Suçun Faili.....	116
3.1.7.2. Suçun Kanuni Unsurları	116
(1) Yasallık	116
(2) Suçun Maddi Unsuru	117
2.(a) Hareket.....	117
2.(b) Netice	118
2.(c) Nedensellik Bağı	118
(3) Suçun Manevi Unsuru.....	118
(4) Hukuka Aykırılık.....	118
3.2. TCK ve Bankacılık Kanunu Açısından Banka Görevlilerinin İşledikleri Suçlara	
İştirak	119
3.2.1. Suça İştirak Şekilleri	120
3.2.1.1. Faillik	120
3.2.1.2. Azmettirme	121
3.2.1.3. Yardım Etme	122

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BANKA GÖREVLİLERİN YARGILANMA USULÜ	123
4.1. Yazılı Başvuru, İzin ve İtiraz	124
4.1.1. Yazılı Başvuru	124
4.1.2. İzin.....	125
4.1.3. İtiraz	126
4.2. Özel Görevli Mahkeme Ve Bilirkişi İncelemesi.....	127
4.3.1. Soruşturma	128
4.3.1.1. Genel Hükümlere Göre Soruşturma	128

4.3.1.2. Özel Hükümlere Göre Soruşturma.....	129
4.3.2. Kovuşturma.....	130
5. SONUÇ	132
6. KAYNAKÇA	136
7. EKLER- BANKACILIK KANUNUNDAKİ SUÇLARLA İLGİLİ YARGITAY KARARLARI	142

GİRİŞ

Bankacılık sistemi ve yasal düzenlemeleri, ekonomik ve ticari hayatın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi açısından büyük öneme sahip bulunmaktadır. Her ne kadar bankacılık hukuku, özel hukuk sistemi içinde yer almakla birlikte, kimi yasal düzenlemeler bakımından, kamu hukuku alanını da ilgilendirmektedir.

Bu çerçevede, bankacılık hukuku değişik yararları korumaktadır. Bu yararlardan en önemlisi, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak, diğeri ise, ticari ve ekonomik hayatın sağlıklı bir şekilde yürümesini sağlamak suretiyle, güven ve istikrarını korumaktır. Bu işlev ve yararları sayesinde, kredi sisteminin de etkin bir şekilde çalışması sağlanmış olmaktadır.

Bu nedenle, ticari ve ekonomik sistemde çok kritik bir yere sahip olan bankaların iyi işlemesi, devlet için çok büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan, bankacılık sisteminin düzgün şekilde çalışmasını engelleyen veya düzenini bozan eylemler, değişik kanunlar tarafından yasaklanmış ve bu tür eylemlere muhtelif yaptırımlar bağlanmıştır. Bu itibarla, kanun koyucu, bankacılık sisteminin sağlıklı işleyişini sağlamak için, ceza hukuku araçlarından da istifade etmek istemiş ve bankacılık suçları ile sorumlularının işledikleri özgü suçları ortaya çıkarmıştır. Bu süreç, özellikle ekonomik kriz yıllarında yaşanan, büyük bankacılık sorunları ile hız kazanmış ve daha da sertleşmiştir.

Bir bütün olarak bankacılık düzeninin korunabilmesi açısından, bankacılık hukukunda hem idari denetlemeler ve buna paralel idari yaptırımlar kabul edilmiş hem de bunun yeterli olmadığı alanlarda ultima ratio olarak ceza hukukuna başvurulmuştur. Bu nedenle, bankacılık suçları genel olarak, bankacılık düzeninin hem “düzen içi” (bankacılık zimmeti gibi) hem de tamamen “düzen dışı” etkenlerden korunması için getirilmiş ceza hukuku normlarıdır¹.

Bu doğrultuda, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’nun yanı sıra, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda da, bankacılık düzenine karşı işlenen, ekonomik sistemi ve devletin

---

¹ SARITAŞ E., **Banka İtibarının Zedelenmesi Suçu (Ban. K. m. 158)**, http://www.insanihakuk.com/files/articles/erkan-saritas--banka-itibarinin-zedelenmesi-sucu.pdf_1357819505.pdf

güvenirliliğini bozan, kamu idaresine güveni sarsan eylemler, suç olarak kabul edilmiş ve bunlar için yaptırımlar öngörölmüştür.

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda bankacılık suçları "*İzinsiz Faaliyette Bulunma Suçu*", "*Mevduat ve Katılım Fonu Sahiplerinin Haklarını Engelleme Suçu*", "*Önlemleri Almamak Suçu*", "*Bilgi ve Belge Vermeme Suçu, Denetim Görevlilerini Engelleme Suçu*", "*Belgelerin Saklanması Yükümlülüğüne Aykırı Davranma Suçu*", "*Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunmak Suçu*", "*İşlemlerin Kayıt Dışı Bırakılması ve Gerçeğe Aykırı Muhasebeleştirilmesi Suçu*", "*Banka İtibarını Zedeleme Suçu*", "*Bankacılık Sırrının Açıklanması Suçu*" ve "*Zimmet Suçu*" olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, Türk Ceza Kanunu'nun çeşitli bölümlerinde de, bankacılığa ilişkin suçlar tanımlanmış veya bazı suç tiplerinin, bankalara karşı veya bankalar aracılığıyla işlenmesini ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda geçen bankacılıkla ilgili suçlar ise; "*Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması*", "*Banka ve Kredi Kartlarının Kötiye Kullanılması*", "*Zimmet*", "*Görevin Kötiye Kullanılması*", "*Dolandırıcılık*", "*Resmi Belgede Sahtecilik*" ve "*Özel Belgede Sahtecilik*"tir.

Bankacılık sisteminin taşıdığı önem neticesinde, hem 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, hem de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yaptırımlar düzenlenmiştir. Bir takım suçlar, sadece 5411 sayılı kanunda düzenlenmiş, bazıları müştereken 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da düzenlenmiştir. Müştereken düzenlenen kısımların uygulanmasında çıkacak uyuşmazlıklar için, 5411 Sayılı Kanunda, "Hangi hüküm daha ağır cezayı getirmişse o uygulanır" şeklindeki bir düzenleme ile önlemeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın amacı, banka görevlilerinin cezai sorumluluklarını araştırmak ve bu kapsamda, bankacılık suç ve cezaları ile usûl hükümlerinin, genel hukuk ve ceza hukuku sistemi içerisindeki yerini saptayarak genel düzenlemelerle uyumlu olup olmadığını belirlemektir.

Çalışmamızın sınırlarını, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 2243 Sayılı Mevduatı Koruma Kanunu, 28 ve 70 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler oluşturmaktadır.

Çalışmanın *Birinci Bölümünde* “Bankacılık Hukuku ve Banka Yönetim Organları” başlığı altında bankacılık hukukunun hukuk sistemindeki yeri, bankaların niteliği, banka mensupları ve yönetim organları konularına yer verilmiştir.

Çalışmanın *İkinci Bölümde* “Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Suçlar ve Banka Yöneticilerinin Cezai Sorumlulukları” başlığı altında, suç ve ceza kavramları ile banka görevlilerinin cezai sorumluluklarının yasal dayanakları açıklanarak, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nda yazılı olan suçlar başlıklar halinde incelenmiştir.

Çalışmanın *Üçüncü Bölümde* “Banka Görevlileri Hakkında TCK’da Yazılı Olan Suçlar İle Banka Görevlilerinin İşledikleri Suçlara İştirak” konusu işlenmiştir. Bu bölümde kaynak olarak, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 2243 Sayılı Mevduatı Koruma Kanunu, 28 ve 70 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler kullanılmıştır.

Son olarak çalışmanın *Dördüncü Bölümde* ise, “Banka Görevlilerin Yargılanma Usulü” konusu incelenmiştir. Bu başlık altında, izin, yazılı başvuru, itiraz, bilirkişi incelemesi ve özel görevli mahkeme kavramları, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bankacılık Kanunu’na göre yapılan yargılamanın soruşturma ve kovuşturma aşamalarına değinilerek açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. BANKACILIK HUKUKU VE BANKA YÖNETİM ORGANLARI

Bankacılık Hukuku, banka adı verilen ticarî ve finansal kurum ile bu kurumun işlevlerini düzenleyen tüm hukuk kurallarından oluşmaktadır. Bankacılık Hukuku, bankaların kuruluşunu, örgütünü, faaliyete geçmelerini, başlıca faaliyet konularını, denetlenmelerini ve sona ermelerini düzenlemektedir². Bankaların faaliyet konuları arasında en önemlisini, bankacılık işlemleri oluşturmaktadır. Zira, bankacılık işlemleri, gerçekte bankaların toplumsal yaşamda yükledikleri işlevlerin yerine getirilmesini sağlayıcı rol oynamaktadırlar. Nitekim, bu işlevlerin bir sonucu olarak, bankaların ülke açısından önemi ortaya çıkmakta, dolayısıyla bankacılık bir sektör olarak kendini göstermektedir. Bankacılık sektörü, ekonominin tüm alanını etkilediği için, bankacılık hukukunun düzenlenmesi gereği de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, ticari ve ekonomik yönden ve piyasaların düzenlenmesi açısından geniş faaliyet alanı olan bankaların, işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirilebilmeleri amacıyla, yasal düzenlemelerle değişik yönetim yapıları oluşturulmuştur. Bu yönetim yapılarını; merkez ve ülke çapındaki örgütlenme şekillerine göre, üst yönetim organları, genel müdürlük, şubeler ve servisler şeklinde sıralamak mümkündür.

1.1. Bankacılık Hukuku ve Hukuk Sistemindeki Yeri

Bankacılık sektörü, ekonomik sistemin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu öneminden dolayı, devlet tarafından gerek kuruluş işlemleri ve faaliyetleri gerekse sona ermeleri ve tasfiyeleri, değişik kanunlar ve kurullarla düzenlenmiş gerekli denetim mekanizmaları oluşturulmuş, sınırlamalar getirilmiş ve denetim altına alınmıştır. Bu sınırlandırma ve denetim mekanizma ve süreci, ülkemizde özellikle 2001 yılında yaşanan ekonomik krizde, birbiri ardına batan bankaların ekonomik sistem üzerindeki olumsuz etkileri sonucunda daha da hızlanmıştır. Bankacılık sektöründe, 2001 krizi sırasında yaşanan ve krizden sonraki yıllarda da etkileri devam eden olumsuzluklar sonucunda,

---

² BATTALA, **Bankalar Kanunu Şerhi**, Gazi Yayınları, Ankara, 2004, s. 7.

bankalar üzerindeki devlet denetim gücü daha da fazla hissedilir olmuştur³. Özellikle, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, bankacılık sektörüne, devlet müdahalesinin çok sayıda örneğini içerir nitelikte normları taşımaktadır. Örneğin, Bankacılık Kanunu'nun 16'ncı maddesine göre, Bankaların ana sözleşme değişikliklerinde; Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu-BDDK'nın uygun görüşü alınmak zorundadır ve yine BDDK tarafından uygun görülmeyen değişiklikler hakkında, Banka Genel Kurulu karar alamayacaktır. Aynı şekilde, anılan Kanun'un 20'nci maddesine göre, bankaların faaliyetlerine son vermeleri ve tasfiyeleri de, Genel Kurulun iznine ve BDDK'nın denetimine tabidir.

Gerçekten de, bir özel hukuk tüzel kişisi olan bankaların faaliyetlerinin esası ticaret hukuku, borçlar hukuku ve kısmen de medeni hukuka dayanmaktadır. Bankaların mevduat kabulü ile kredi verme faaliyetleri belirli sözleşmeler çerçevesinde yürütülmektedir. Ancak, yukarıda belirtilen olumsuz ekonomik nedenler karşısında, bankacılık sektörü sadece özel hukuk hükümlerinin uygulandığı bir alan olmaktan çıkmış ve özellikle banka işletmesi bakımından, kurumsal anlamda ağırlıklı olarak kamu hukuku alanına dâhil olmuştur. Banka hukukunun kamu hukuku nitelikli düzenlemeleri, devletin para, kredi ve sermaye piyasalarını sadece düzenlemede değil, müdahalesinde de kendini göstermektedir⁴.

Bu bilgiler ışığında denilebilir ki, bankacılık hukuku, bir taraftan bankaların kuruluşunu, faaliyetlerini, kontrollerini düzenleyen kamusal nitelikli, diğer taraftan da kişilerle olan ilişkisini düzenleyen özel nitelikli kurallar bütünüdür⁵.

Banka hukukunun yazılı kaynakları arasında kanunlar, Bakanlar Kurulu Kararları, tüzükler, yönetmelikler ve tebliğler yer almaktadır. Bu kaynaklar arasında, bankacılık alanını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen kanunları; Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, Türk Parasının Kıymetinin Korunması Hakkında Kanun, Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, Türk Ticaret Kanunu, İcra ve İflas Kanunu ve Türk Medeni Kanunu olarak sıralamak mümkündür.

---

³ KESİK A, **Küresel Kriz ve Türkiye Ekonomisi**, Maliye Bakanlığı, 2009, www.maliye.gov.tr/.../Arşiv/.../afyon.ekim22.ahmetkesik.ppt,(Erişim 01.05.2013)

⁴ ÇEVİK K., **Ekonomi Hukuku Yaklaşımı ile Banka Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s. 3.

⁵ MAHMUTOĞLU S., **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s.24.

1.2. Banka Tanımı, Kuruluşu ve Türleri

Banka terimi, köken olarak İtalyanca “*banco*” teriminden gelmektedir⁶. İtalyanca’da, “*banco*” sözcüğü, masa, sıra ya da tezgah anlamındadır. Lombardiya’lı Yahudilerin bankacılık işlemlerini ilk kez, pazarlara koydukları birer masa-banco üzerinde yaptıkları ileri sürülmekte ve günümüze bazı değişikliklerle bu sözcüğün, “*banka*” olarak geçtiği kabul edilmektedir. Ancak, bun açıklama yanında, farklı açıklamalarda yer almaktadır.

Ancak, öğretilerde bankanın kelime olarak kökeninin ne olduğu ve tanımlanması yerine, bankaların değişik özellikleri ve nitelikleri göz önüne alınarak farklı şekillerde tanımlar yapılmaktadır.

Bu bağlamda, ekonomik anlamda banka tanımı, *ekonomiye ödeme araçları sağlayan, nakdi sermaye ve sermayeyi temsil eden haklarla ilgili ticareti alışmış meslek olarak sürdüren ve başkaca finansal hizmet ve ödeme hizmetlerini yapan özel ya da kamu işletmeleridir*⁷ şeklinde yapılırken, hukuki anlamda, *kuruluşu, faaliyete geçmesi, teşkilatı ve denetimi bankalar kanunu veya diğer özel kanunlarla düzenlenmiş bulunan işletmenin kanuni adıdır*⁸ şeklinde yapılmaktadır.

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere, bankalar kamu bankaları-devlet bankaları ve özel bankalar olarak kurulabilmektedirler. Devlet Bankaları, sermayelerinin tümü kamuya, yani kamu adına Hazineye veya diğer kamu tüzel kişilerine ait bankalardır. T.C Ziraat Bankası, İller Bankası, Vakıflar Bankası, Hâlk Bank, Türk Kalkınma Bankası gibi, bankalar devlet sermayeli bankalardır.

Özel Bankalar ise, sermayesinde kamu payı bulunmayan, özel kişi ve kuruluşların sahip olduğu bankalardır. Bu tür sermayeli bankalar, genellikle ticaret, mevduat ya da yatırım bankası şeklinde kurulmaktadır.

Ancak bu iki tür banka dışında, özel sektör ile kamu sektörünün belirli oranlarda sermaye koymaları ile kurulan karma sermayeli bankalar da bulunmaktadır.

---

⁶ BİRSEL M., **Banka Kavramı ve Bankaların Sınıflandırılması**, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C:11, S:4, 1964, s.9.

⁷ YÜKSEL S.-YÜKSEL Ü., **Bankacılık Hukuku ve İşletmesi**, B: 10, İstanbul, 2004, s. 3.

⁸ TEKİNALP Ü., **Banka Hukukunun Esasları**, İstanbul, 1988, s. 8

Modern anlamda, kurulmuş olan ilk banka 1609 yılında kurulan Amsterdam Bankası'dır. Ülkemizde ise, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde İstanbul'da, ilk banka 1847 yılında, İstanbul Bankası adıyla kurulmuştur.

Türk Hukuku incelendiğinde, banka kavramı-tanımına yer verilmediği görülmektedir⁹. Ekonominin en önemli unsurlarından biri olan "**Banka**" tanımına, ne yürürlükten kaldırılan 4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nda¹⁰ ne de yürürlükte bulunan 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda¹¹ yer verilmiştir. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun "**Tanımlar ve Kısaltmalar**" başlığını taşıyan 3'üncü maddesinde banka kavramının, bu Kanunun uygulamasında sadece, "Mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını" kapsadığı açıklanmıştır.

Bankaların ekonomik sistemdeki yeri esas alınarak yapılan tanımlarda, bankaların ekonomik piyasalardaki rolü ve faaliyetleri esas alınmışken, bankaların hukuki yönlerini esas alan tanımlarda ise, bankaların kuruluşuna, işleyişine ve bankalara devlet müdahalesine dair kurallar esas alındığı dikkati çekmektedir.

Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edilen 2000/12/EEC sayılı Yönerge'de; *banka, kendi adına ve hesabına, halktan geri ödemek kaydıyla mevduat ve başka fonlar toplayan ve kredi açan bir işletme veya firma olarak* tanımlanmıştır¹². Başka bir tanıma göre ise, *banka; halktan topladığı ya da kendi sahip olduğu paraları kredi olarak kullandıran ve para akışına aracılık eden iktisadi işletme ve bu işletmenin sahibi durumunda olan anonim şirketin adıdır*¹³.

Yukarıda belirtildiği üzere, Bankalar Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre, kanun koyucu bankaları üçe ayırmıştır. Bunlar, **Mevduat Bankası**, **Katılım Bankası** ve **Kalkınma ve Yatırım Bankası**'dır.

Bu banka türlerinden ilki olan Mevduat bankası; kendi nam ve hesabına mevduat kabul etme ve kredi kullandırma yetkisi bulunan bankalar ile yurt dışında kurulu bulunan, bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade etmektedir.

---

⁹ MAHMUTOĞLU, s. 72 vd.

¹⁰ Bkz. **Resmi Gazete**, 23 Haziran 1999, Sayı: 23734.

¹¹ Bkz. **Resmi Gazete**, 19 Ekim 2005, Sayı: 5411.

¹² ALICI Y., **Bankacılık Kanunu Şerhi**, İstanbul, 2007, s. 45.

¹³ BATTAL A., **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Ankara, 2006, s.14.

Banka çeşitlerinden ikincisi; daha önceden, özel finans kurumları adı altında faaliyet gösteren, kâr ve zarara ortaklık hakkı veren hesaplarla fon toplayan kurumlar, 5411 Sayılı Kanun'da katılım bankası olarak düzenlenmiştir. Kanuna göre, katılım bankaları sadece özel cari hesaplar veya katılma hesaplar ile fon toplayabilir. Dolayısıyla, katılım bankalarının mevduat toplama yetkisi yoktur. Yine, yurt dışında kurulan bu nitelikteki bir kuruluşun, Türkiye'deki şubesi de katılım bankası sayılacaktır.

Kanun tarafından banka olarak kabul edilen üçüncü kurum ise, kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Kalkınma ve yatırım bankaları, mevduat ve katılım fonu kabul etme yetkileri bulunmayan ve esas faaliyetleri kredi kullandırma olan, yine özel kanunlar tarafından verilen görevleri yerine getiren bankaları ifade etmektedir. Bu nitelikteki yurt dışında kurulu kuruluşların, Türkiye'deki şubeleri de kalkınma ve yatırım bankası olarak kabul edilmektedir.

Bankaların kuruluş şekline kısaca bahsetmek gerekirse; Bankacılık Kanunu'nun 6'ncı maddesine göre, Türkiye'de bir bankanın kurulması, BDDK'nın, en az beş üyesinin aynı yöndeki kararı ile mümkündür. Kanun bu yönüyle, anonim bir şirket olan bankaların kuruluşunu TTK'na göre kurulan normal bir anonim şirketin kuruluşundan ayırmaktadır. Verilen bu karar, bankacılık faaliyetlerini yerine getirmeye yönelik olmayıp, bu sadece kuruluşun iznine ilişkin bulunmaktadır. Zira, bankacılık faaliyetlerinin icra edilebilmesi için, kuruluş izninin ardından, ayrıca **faaliyet izninin** de alınması gerekmektedir.

1.3. Banka Mensupları

Konumuz açısından, banka yöneticilerinin cezai sorumlulukları söz konusu olduğundan, bu sorumluluğu taşıyan kişiler olarak banka mensupları sözcüklerinden ne anlaşılması gerektiği ve kimlerin bu kapsamda kabul edildiklerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda, genel olarak "**yönetim kurulu üyeleri**", "**yönetim kurulu başkanı**" ve daha sonra açıklanacağı üzere, "**diğer banka mensupları**" bu kapsamda kabul edilmektedirler.

Diğer banka mensupları, gerek kanunlara gerekse öğretiye göre, banka tarafından çalıştırılan tüm personeli ifade etmektedir¹⁴. Dolayısıyla, **Yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu başkanı dışındaki diğer banka mensuplarının**¹⁵, bankada çalışan çok geniş bir kesimi kapsadığı anlamına gelmektedir. Ancak, bankalarda staj yapan öğrenciler ise, banka mensubu kabul edilmemektedirler. Zira, bu tür stajlarda bankacılık faaliyetlerine doğrudan bir iştirak söz konusu olmamakta, bir personel gözetiminde ve onun sorumluluğunda stajyer tarafından bazı bankacılık işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Banka mensubu denildiğinde ilk sırada yer alan bankalarda yönetim kurulunun bu denli önemli olmasının en önemli sebebi; 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun 7.

Maddesine göre, ülkemizde bankaların anonim şirket şeklinde kurulmak ve yönetim kuruluna sahip olma zorunda olmalarıdır. Zira, TTK.na göre, anonim şirketlerin, **temsil ve yönetim organı**, yönetim kuruludur.

Bankaların kuruluş şeklini anlamak amacıyla, TTK.nun 359. maddesine bakmak gerekmektedir. Anılan maddeye göre; **“Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur.”** Bu hükme göre, bankalarda da anonim şirketler gibi, yönetim kurulu üyeleri esas olarak, ya ana sözleşme ile atanmakta ya da genel kurul tarafından seçilen gerçek kişilerden oluşturulmaktadır. Tüzel kişiler ise, yönetim kurulu üyesi olamamakta, ancak tüzel kişilerin temsilcisi olan gerçek kişiler, yönetim kurulu üyesi olabilmektedir.

Diğer taraftan, bankaların yönetim kurulları hakkında, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu özel bir hüküm ihtiva etmektedir. Bu hükmün dışında kalan konularda, banka yönetim kurulu hakkında TTK.nu'nun ilgili hükümleri uygulanacaktır. Bu durumun istisnası ise, özel bir kanunla kurulmuş bankaların, bu kanunlarda yer alan özel hükümleridir. Şayet, bu özel kanunlarda yönetim kuruluna ilişkin hüküm varsa, bunlar da ilgili banka hakkında uygulanacaktır. Bankalar ile ilgili bu şekilde, değişik iki kanun ile ikili bir düzenleme yapılmasının, hem kanun yapma tekniği açısından hem de, uygulamada çıkacak sorunlar nedeniyle, uygun olmadığı düşünülmektedir.

---

¹⁴ GÖKCAN H.T., **Güveni Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikâp, Rüşvet Suçları ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara, 2008, s. 440.

¹⁵ İNCEOĞLU A., **Bankacılık Kanunu'nda Yer Alan Suçlar**, Marmara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2006, s. 114.

Bankacılık Kanunu'nun 23. maddesinde, banka yönetim kurullarının genel müdür dâhil beş kişiden az olamayacağı; banka genel müdürü veya yokluğunda vekilinin, yönetim kurulunun doğal üyesi olduğu; yönetim kuruluna seçilenlerin, seçilmeye elverişli olduklarını gösteren belgelerle birlikte yedi iş günü içerisinde kuruma bildirilmesinin gerektiği; genel müdürlük ve yönetim kurulu başkanlığının, aynı kişi tarafından icra edilemeyeceği ve Murahhas üyelerin genel müdürde aranan şartları taşıması gerektiği açıkça hükme bağlanmıştır.

Bankacılık Kanunu'nun 23. maddesinin 2 nci fıkrasında ise, Türkiye'de şube açarak faaliyette bulunan yabancı bankaların, yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarına sahip üç kişiden oluşan bir müdürler kurulu oluşturmaları gerektiği belirtilmektedir. Yine aynı maddenin son fıkrasında ise, banka içi denetim birimlerinin işlerliği, faaliyetleri ile banka içi yetki ve sorumlulukların tespitinde yönetim kurulunun sorumlu olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. Böylece, söz konusu Kanun banka yönetim kurullarının oluşumu ile ilgili olarak özel bir düzenleme yapmış bulunmaktadır.

Banka yönetim kurullarının bir diğer görev ve yetkisi, hem bankayı yönetmek hem de bankayı dışarıya karşı temsil etmekle sorumlu ve yetkili olmasıdır. Bankaların asli faaliyetlerinden olan kredi açma işlemi için de, asıl yetkili olan organ yine yönetim kurullarıdır.

Banka mensubu sayılıp sayılmayacağı yönünden, bankaların güvenlik hizmetlerinde görevlendirilenlerden kısaca bahsetmek gerekir. 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un¹⁶ 2 nci maddesine göre, özel güvenlik izninin verilmesine, bu hizmeti yerine getirecek kişi ve kuruluşların ruhsatlandırılmasına ve denetlenmesine ilişkin hususları kapsamakta ve 3 ncü maddesine göre de, kişilerin silahlı personel tarafından korunması, kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik birimi kurulması veya güvenlik hizmetinin şirketlere gördürülmesi özel güvenlik komisyonunun kararı üzerine valinin izniyle mümkün olabilmektedir.

Bu hizmetler, ya doğrudan banka tarafından bir kadro karşılığında istihdam edilmekte olan güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilmekte ya da dışarıdan hizmet satın alma yoluyla, özel güvenlik şirketi personeli tarafından yerine getirilmektedir.

---

¹⁶ **Resmî Gazete**, 26 Haziran 2004, Sayı: 25504.

Dışarıdan hizmet satın alma yoluyla güvenlik hizmetlerinin gördürülmesinde, güvenlik görevlisi banka çalışanı olmayıp, sadece işini ifa ettiği yer bankadır. Güvenlik görevlisi maaşını ve diğer özlük haklarını bağlı olduğu güvenlik şirketinden almaktadır. Banka, bu durumda, iş hukuku bakımından sadece alt işveren konumundadır.

Güvenlik görevlisi ile banka arasında karşılıklı bir sözleşme varsa, bu durumda güvenlik görevlisi banka mensubu sayılacaktır. Bankalarda çalışan temizlik görevlileri bakımından da, bu esaslar geçerlidir. Temizlik görevlisi, banka ile doğrudan bir sözleşme ilişkisi içinde işini ifa ediyorsa banka mensubu sayılacaktır.

Bir diğer değinilmesi gereken husus ise; banka bünyesinde çalışan avukatların banka mensubu sayılmasıdır. Fakat, buradaki istisna da şudur: Eğer avukat, dışarıdan bankaya hukuki danışmanlık hizmeti veren serbest avukat olarak görevini ifa ediyorsa, banka mensubu sayılmamaktadırlar.

1.4. Banka Yönetim Organları

Bankalar Kanunu'nun 7/1-a maddesine göre, bankaların anonim şirket şeklinde kurulması zorunludur. 6102 sayılı yeni TTK.na göre de, anonim şirketlerin zorunlu organları, sadece yönetim kurulu ve genel kurul olarak belirtilmiştir. Bankalar Kanunu'nun 7. maddesi paralelinde de, bankaların sahip olmaları gereken zorunlu organlar, yönetim kurulu, genel kurul olmakla beraber uygulamaya da bakılacak olursa, bunun yanı sıra bankaların denetçiler, genel müdür ve denetim komitesi ile birlikte toplamda beş organı olduğu anlaşılmaktadır.

1.4.1. Genel Kurul

Bankaların en yüksek organı olan Genel Kuruldur. Bankacılık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde, Kanunun 2 inci maddesine göre, genel hükümler tatbik olunur. Buna göre; bankacılıkla ilgili genel kurul ile ilgili özel düzenlemelerin bulunmadığı tüm konularda, TTK.nun anonim şirket genel kurullarına ilişkin maddeleri uygulanacaktır.

Genel kurul banka pay sahiplerinden oluşmaktadır. TTK.nun 407 nci maddesine göre, pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Ancak, kanuni istisnalar saklıdır. Diğer taraftan, Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri, genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi ve kendilerini ilgilendiren konularda işlem denetçisi genel kurulda hazır bulunur. Üyeler ve denetçiler görüş bildirebilirler.

Genel Kurul normal şartlarda, yılda bir kez toplanır. Genel kurulda, pay sahipleri, organların atanması, bilanço ve kâr-zarar hesapları gibi, mali tabloların onayı, olağanüstü yedek akçelerin ayrılması, kâr dağıtımı gibi, anonim şirket işlemlerine ilişkin konuları görüşerek karara bağlarlar. Oy hakkı olan pay sahipleri bu haklarını kendileri kullanabilecekleri gibi, pay sahibi olan ya da ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadıkça pay sahibi olmayan üçüncü şahıslar aracılığıyla da kullanabilirler.

Tüm bu bilgiler ışığında, genel kurul tanımını yapmak gerekirse; anonim ortaklıklarda genel kurul pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun çağrı üzerine, belirli bir gündemi görüşmek ve karara bağlamak amacıyla bir araya gelmesinden oluşan ortaklığın karar ve irade organı olarak tanımlanabilmektedir¹⁷.

Bankaların da aynı şekilde karar ve irade organı olan Banka genel kurulunun görevleri ise şunlardır:¹⁸;

- * TBB'nin yıllık çalışma ve hesaplarına dair Yönetim Kurulu ve Denetçiler raporlarıyla bütçeyi incelemek ve onaylamak,
- * Yönetim Kurulu üyesi bankaları ve Denetçi bankaları seçmek,
- * TBB'nin görev ve amaçlarıyla ilgili konularda Yönetim Kurulu tarafından yapılacak veya Genel Kurula sunulmak üzere her yıl Mart ayı sonuna kadar üyelerce Yönetim Kurulu'na gönderilecek öneri ve dilekleri görüşmek,
- * Gerekli kararı almak, yeni çalışma yılı hakkında kararlar vermek.

---

¹⁷ PULAŞLI H., **Yeni Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Ankara, 2012, s. 232.

¹⁸ **Türkiye Bankalar Birliği**, <http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/yonetim/genel-kurul/32> (Erişim 10.05.2013)

Yeni TTK.da da, anonim şirketin zorunlu organı olarak sayılan genel kurulun bankacılık sektöründe de önemli bir yere sahip olduğu aşikardır. Tüm bu nedenlerle, yukarıda sayılan tüm önemli görevler banka genel kuruluna verilmiştir.

1.4.2. Banka Yönetim Kurulu

Bankaların ikinci zorunlu organı olan banka yönetim kurulu, Bankacılık Kanunu'nun 23/1 maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, banka yönetim kurulu üye sayısı, genel müdür dâhil beş kişiden az olamaz. Bankacılık Kanunu'nda banka yönetim kurulu üyelerinin görev sürelerine ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından, Bankacılık Kanunu 7/1-a maddesi gereği, görev sürelerine ilişkin ve ayrıca seçim ve tayin hususunda da, TTK.nunda yer alan anonim şirket yönetim kurulu üyeleri ile ilgili hükümler, banka yönetim kurulu üyeleri için de geçerli olmaktadır.

Yine Bankacılık Kanunu madde 23/1'e göre; genel müdürün, bulunmadığı hallerde vekili, yönetim kurulunun doğal üyesidir. Bu Kanun'da genel müdür için öngörülen şartlar, yönetim kurulu üyelerinin yarısından bir fazlası için de aranmaktadır. Murahhas üyelerin genel müdürde aranan şartları taşımaları zorunludur. Murahhas üyeler, Bir işletmeyi bir bütün olarak veya belli konularda temsil edebilen ve işletmenin yönetiminde daha aktif rol oynayan yönetim kurulu üyeleri murahhas üyelerdir. Yönetim kurulu üyeliğine seçilenler ve herhangi bir nedenle boşalma halinde görevlendirilenler, bu maddede aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte yedi iş günü içerisinde Kurum'a, yani ilgili bankaya bildirilmelidir¹⁹.

Yönetim kurulunun doğal üyesi olan banka genel müdürünü atama ve azil yetkisi, kural olarak yönetim kurulundadır. Ancak, bu yetkinin esas sözleşme ile genel kurula bırakılması veya genel müdürün bankanın kuruluşunda, esas sözleşme ile atanması mümkün olabilmektedir. Esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, banka genel müdürleri, yönetim kurulunun görev süresini aşan bir zaman için atanmamaktadırlar.

---

¹⁹ REİSOĞLU S., **Bankacılık Kanunu Şerhi**, C:I-II, Ankara, 2007, s.385.

Genel müdürlüğe ve yardımcılıklarına atanacakların, gerekli şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte bildirilmesi zorunludur²⁰. Bildirimden itibaren, yedi iş günü içinde olumsuz görüş bildirilmemesi halinde, Bankacılık Kanunu'nun 25/3 maddesine göre ilgili kişilerin atamaları yapılabilecektir

Bankalarda, genel müdürün bulunmadığı hallerde, genel müdür ile aynı nitelikleri haiz olmak kaydıyla, yönetim kurulu toplantılarına genel müdür vekili olarak katılacak genel müdür yardımcıları ve hangi hallerde katılacakları bankaların yönetim kurullarınca belirlenecektir.

Tüm bunların yanı sıra, Bankacılık Kanunu'nun 69/b maddesine²¹ göre belirli şartların gerçekleşmesi halinde, banka yönetim kurulu üyelerinden bir kısmının veya tamamının değiştirilmesini, üye sayısı artırılarak yeni üye atanmasını, karar ve işlemlerde sorumluluğu bulunan mensupların görevden alınmasını veya Bankacılık Kanunu'nun 70/c maddesine²² göre yönetim kurulu üyelerinin bir kısmı veya tamamının görevden alınarak yerlerine atanacak veya seçilecek kişiler için Kurum'dan onay alınmasını istemesi mümkündür.

1.4.3. Genel Müdür

Bankalar, genel müdürlük teşkilatı oluşturmak ve bu teşkilatın en üst görevlisi olarak bir genel müdür istihdam etmek zorundadır. Diğer anonim şirketler için öngörülmemiş olan bu zorunluluğun sebebi, bankaların faaliyetlerinin uzmanlık gerektirmesi, işlem hacimlerinin büyüklüğü ve çok sayıda şube ve personele sahip olmalarıdır²³. Banka genel müdürlerinin görevlerinden bir kısmı; banka faaliyetlerini

---

²⁰ALICI, s. 277.

²¹5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 69. Madde Gereğesinde; 68 uncu maddede yer alan önlemleri almayan ya da almasına rağmen sonuç alınamayacağı belirlenen bankalar hakkında alınması öngörülen tedbirler düzenlenmektedir. Madde ile bankanın yönetim kurulunun ve mensuplarının yapısına, uzun vadeli veya duran varlıklarının elden çıkarılmasına, kredi kullandırımının sınırlandırılmasına ve bu gibi temel unsurlarına müdahale niteliği taşıyan önlemler hüküm altına alınmaktadır. Bkz. ÜNSAL G.,5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, BDDK, Ankara, 2006, s. 104.

²²5411 sayılı Bankalar Kanunu 70. madde Gereğesinde belirtildiği üzere; 68 ve/veya 69 uncu maddede yer alan önlemleri almayan ya da almasına rağmen sorunları giderilemeyen veya bu tedbirlerin alınması hâlinde dahi sonuç alınamayacağı belirlenen bankalar hakkında alınması öngörülen tedbirler düzenlenmektedir. Bkz. ÜNSAL s. 106.

²³ALICI, s. 258.

yönetmek ve denetlemek, yönetim kurulunun kendisinden istediği görevleri yerine getirmek, bankanın organizasyon yapısını geliştirmek, genel müdür yardımcılarının atanmalarını yönetim kuruluna önermek, şube müdürlerinin tayin ve terfilerini onaylamak, bankanın amaç ve hedeflerini belirleyerek bu doğrultuda plan ve program hazırlamak ve bunları yönetim kuruluna önermek olarak sayabilir²⁴.

Bankacılık Kanunu'nun 25/1 maddesine göre. Bankalarda genel müdür, bulunmadığı hallerde vekili yönetim kurulunun doğal üyesidir. Ancak, Bankacılık Kanunu'nun 23/1 maddesine göre, genel müdürlük ve yönetim kurulu başkanlığı görevleri, aynı kişi tarafından icra edilemez. Kanun koyucu, söz konusu hükümlerle, genel müdürlerin banka içi bürokrasinin başında olmanın avantajını kullanarak yönetim kurulu üzerinde hâkimiyet kurmalarını engellemek istemiştir²⁵.

1.4.4. Genel Müdür Yardımcıları

Bankacılık Kanunu 25. maddesi 2. fıkrasına göre; genel müdür yardımcılarının en az yedi yıllık meslekî deneyime sahip ve en az üçte ikisinin yukarıda belirtilen alanlarda, yine en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olmaları koşulu aranmaktadır²⁶. Yine anılan maddeye göre; banka genel müdür yardımcıları, başka unvanlarla istihdam edilseler bile, yetki ve görevleri itibarıyla, genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda icraî nitelikte görev yapan diğer yöneticiler de, bu Kanunun genel müdür yardımcılarına ilişkin hükümlerine tâbidir.

Bankacılık Kanunu 25. maddesi 3. fıkrasına göre de; “Genel müdürlüğe ve yardımcılıklarına atanacakların, Kanunda aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerle birlikte bildirilmesi zorunludur. Bildirimden itibaren yedi iş günü içinde herhangi bir nedenle, görevden ayrılan genel müdür ve yardımcılarının görevden ayrılma nedenleri, ilgili banka ile görevden ayrılan tarafından yedi iş günü içinde bildirilir.”

Genel müdür ve genel müdür yardımcıları, konsolide denetime tâbi ortaklıklar hariç, başka bir ticari kuruluşta tam veya yarı zamanlı olarak görev alamazlar.

---

²⁴ BENLİGİRAY G.-BANAR K., **Banka ve Sigorta Muhasebesi**, Eskişehir, 2006, s. 9.

²⁵ BATTAL, s. 151.

²⁶ BENLİGİRAY-BANAR., s. 9.

1.4.5. Murahhas Yönetim Kurulu Üyeliği

Banka yönetim kurulu, bankayı idare ve temsille görevli ve yetkilidir. Ancak, bankalarda da murahhas yönetim kurulu üyesi tayini mümkündür. Esas sözleşme ile temsil yetkisinin ve idare işlerinin hepsinin veya bazılarının yönetim kurulu üyelerinden birine veya pay sahibi olmaları zorunlu olmayan müdürlere bırakabilmek için genel kurula veya yönetim kuruluna yetki verilmesi mümkün kılınmıştır. Murahhas üye, yönetim kurulu yerine geçerek, münhasıran yönetim kuruluna ait görevler dışındaki görevleri üstlenecektir. Diğer bir deyişle, murahhas üye, ortaklıklarda yönetim kurulunca kendisine yönetim yetkisi verilen kişidir²⁷. Murahhas üyeye bırakılan yetkilerde, yönetim kurulu üyelerinin müteselsilen sorumluluğu söz konusu olmamaktadır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 23/f-3 hükmü ile;

- a) İç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin ilgili mevzuata uygun olarak tesis edilmesi, işlerliğinin, uygunluğunun ve yeterliliğinin sağlanması,
- b) Finansal raporlama sistemlerinin güvence altına alınması ve
- c) Banka içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi hususları, münhasıran yönetim kurulunun sorumluluğuna bırakılmıştır. Bu yetkiler, murahhaslara bırakılmamaktadır²⁸.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nu 51/f-2 hükmü ile, bankalarda kredi açma yetkisi, banka yönetim kuruluna bırakılmış olmakla birlikte, yönetim kurulunun bu yetkiyi kredi komitesine veya genel müdüre devretmesi imkanı tanınmıştır. Yönetim kurulu, kredi komitesine öz kaynakların en fazla yüzde onu, genel müdüre ise, öz kaynakların en fazla yüzde biri tutarında, kredi açma yetkisini devredebilecektir²⁹. 5411 sayılı Bankalar Kanunu 51/1. Maddesine göre, yetki devri halinde dahi, yönetim kurulunun kredi açma, onay verme ve diğer idari esaslara ilişkin politikaları oluşturmak, bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu genel nezaret

²⁷ KUNTALP E., OMAÇ M., **Banka ve Sigortalar Hukuku**, Eskişehir, 2006, s. 42.

²⁸ ALTINTAŞ A., **Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği**, Ankara, 2006, s. 15.

²⁹ **Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik**, 5/2. madde.

yükümlülüğü nedeniyle, yönetim kurulu; ehil olmayan kimselere yetki verilmesi, yetki verilenlerin şirket için zararlı olan iş ve muamelelerine karşı müsamaha gösterilmesi veya yönetim kurulunun dahi yetkili olmadığı konularda yetki verilmesi suretiyle sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı şirkete karşı sorumlu olmaktadır³⁰. Ayrıca, murahhas üyeye bırakılan konularda, banka yönetim kurulunun karar alması da mümkündür³¹.

1.4.6. Müdürler Kurulu Üyeliği ve Merkez Şube Müdürü

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 23. maddesinin ikinci fıkrası ile Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yurtdışında kurulu bankaların Türkiye’deki yönetim merkezlerinde, bu Kanunun uygulanmasında yönetim kurulu hükmünde olan, yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan; en az üç kişilik bir müdürler kurulu kurması zorunlu kılınmıştır. Müdürler kurulu üyeleri için, yönetim kurulu üyeleri için öngörülen şartlar aranmaktadır. Bankanın genel müdürü aynı zamanda müdürler kurulunun başkanıdır³². Ayrıca, merkez şube müdürü, doğal müdürler kurulu üyesi sayılmıştır. Bu bağlamda, merkez şube müdürünün, genel müdürün niteliklerine sahip olması gerekmektedir.

1.4.7. Banka Yönetim Kurulu Komiteleri

Esasen yönetim kurulunun işleyiş esasları ana kanunlarla düzenlenmiş olup, yönetim kurulu nezdinde, kurumsal yönetim ilkeleri uyarınca oluşturulacak komitelerin işleyişi, yönetim kurulunun işleyişine etkinlik kazandırmak için önem arz etmektedir.

Genel olarak kurumsal yönetim düzenlemelerinde ortaya çıkan belli başlı komiteler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

---

³⁰ ALICI, s. 547.

³¹ REİSOĞLU, s. 381.

³² Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, S:10, Ankara, 1965, s. 138.

- (a) Yönetim kuruluna ortaya çıkan boşlukları kooptasyon yöntemiyle yapılacak atamalarda ve üst yönetimin atanmasında tavsiyelerde bulunmak üzere Atamalar Komitesi,
- (b) Genelde genel kurul tarafından yönetim kurulu üyelerinin mali hak ve menfaatlerinin belirlenmesi için alınacak kararlara ilişkin tekliflerde bulunmak üzere Ücretler Komitesi,
- (c) Ortaklık tarafından kabul edilen iç politika ve yöntemlerin uygulanmasıyla ilgili olarak yönetim kuruluna yardımcı olmak ve özellikle dış denetimin yapılması ve dış denetçinin seçilmesinde aktif olarak rol almak üzere Denetim Komitesi.

1.4.7.1. Denetim Komitesi

Bankacılık Kanunu'nun 24/I hükmü uyarınca, bankalarda gözetim ve denetim faaliyetlerinin yerine getirilmesinde yönetim kuruluna yardımcı olmak üzere, bir denetim komitesi oluşturulması zorunludur³³. Denetim komitesi, banka bünyesindeki iç denetim organıdır. Bunun dışında bir dış denetim mekanizması da mevcuttur³⁴. Bankacılık Kanunu'nun 24/1 hükmü gereğince denetim komitesi, icrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından, banka yönetim kurulunca seçilecek en az iki üyeden oluşur. Kanun koyucu, pasif konumdaki yönetim kurulu üyelerinin, bankanın icrai mahiyetteki işlemlerini daha rahat denetleyebileceğini öngörmüştür.

1.4.7.2. Atamalar Komitesi

Atamalar Komitesi, üç üyeden oluşmakla beraber, üyelerinin çoğunluğunun bağımsız olması ve çoğunluğunun tekli yönetim kurulu modelinde icracı olmayan yönetim kurulu üyelerinden, ikili modelde ise, gözetim kurulu üyelerinden oluşması, icracı başkanın da bu komiteye üye olabilmektedir. Atamalar Komitesi'nin yetkileri yönetim kurulu tarafından yazılı olarak tanımlanacaktır. Ulusal Hukuka göre yönetim kurulu, kurul

³³ KAPLAN İ., “Bankaların Gözetimi, Denetimi ve Hukuki Sorumluluk”, C: XXIII, S: 3, 2006, s. 15.

³⁴ BAKIR C., *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Uluslararası Bir Karşılaştırma*, İstanbul, 2007, s. 202.

üyelerinin atanma veya görevden alınma sürecinde rol oynuyorsa, yönetim kurulu altında bir atamalar komitesi oluşturulması öngörülmektedir. Bu komite, kurul üyeliklerine yapılacak atamalar konusunda aday belirleme, değerlendirme konularında çalışmalar yapmak ve yönetim kuruluna tavsiyelerde bulunma konularında görevli olacaktır³⁵.

1.4.7.3. Menfaatler Komitesi

Menfaatler Komitesi, yönetim kurulu veya gözetim kurulunda oluşturulması önerilen komitelerden bir diğeridir. Üç üyeden oluşması önerilen komite üyelerinin çoğunluğunun, bağımsız olmalıdır ve tekli yönetim kurulu modelinde ise, sadece icracı olmayan yönetim kurulu üyelerinden, ikili modelde ise sadece gözetim kurulu üyelerinden oluşur. Yetkileri yönetim kurulu tarafından yazılı olarak tanımlanacaktır. Ulusal hukuka göre yönetim kurulu, kurul üyelerinin mali hak ve menfaatlerinin belirlenmesi sürecinde rol oynuyorsa yönetim kurulu altında bir menfaatler komitesi oluşturulması öngörülmektedir³⁶.

1.4.7.4. Kurumsal Yönetim Komitesi

Kurumsal Yönetim Komitesi, bankanın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izleyerek, bu konuda iyileştirme çalışmalarında bulunmak ve Yönetim Kuruluna öneriler sunmak amacıyla kurulmuştur. Komitenin icra başkanı hariç, en az üç üyeden oluşması ve üyelerin çoğunluğunun bağımsız üyelerden seçilmesi öngörülmüştür.

Kurumsal Yönetim Komitesinin amacı,

- * Yönetim kurulunun işleyişinin denetiminin yapılması,
- * Yönetim kuruluna uygun adayların saptanması, değerlendirilmesi, eğitilmesi ve ödüllendirilmesi konularında şeffaf bir sistem ve hissedarlar, yönetim kurulu üyeleri ve yöneticiler arasındaki çıkar çatışmalarından uzak bir politika oluşturulması, hissedarların yönetim kurulu üyelerine sağlanan menfaatlerden açıkça haberdar olmasının sağlanması işlevlerini yerine getirmektedir³⁷.

---

³⁵ ÖZKORKUT K., 'Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri', Ankara, 2007, s. 122.

³⁶ ÖZKORKUT, s. 123.

³⁷ ÖZKORKUT, s. 124.

1.4.7.5. Kredi Komitesi

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 51'inci maddesi uyarınca, kredi açma yetkisi yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu; kredi açma, onay verme ve diğer idarî esaslara ilişkin politikaları oluşturmak, bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Yönetim kurulu kredi açma yetkisini kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir. Kredi komitesinin oluşumu ile çalışma ve karar alma esasları BDDK tarafından, Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik ile düzenlemiştir.

Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik'in 5. maddesi uyarınca, bir gerçek veya tüzel kişiye açılacak kredi sınırının tespitinde, yönetim kurulu, kredi komitesine özkaynakların en fazla yüzde onu tutarındaki kredi açma yetkisini devredebilmektedir.

Kredi komitesinin kurulması ilk defa 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nda ihtiyari olarak öngörülmüş olup 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda da kurulması yine zorunlu tutulmamıştır³⁸.

(1). Kredi Komitesinin Oluşumu

Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik'in 6. maddesi uyarınca; Banka yönetim kurulunun, kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 25. maddesine belirtilen süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan üyeleri arasından seçeceği en az iki üye ile banka genel müdürü veya vekilinden oluşan bir kredi komitesi kurulabilir. Herhangi bir toplantıya katılmayacak kredi komitesi üyesi yerine görev yapmak üzere; süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan yönetim kurulu üyeleri arasından iki yedek üye seçilir. Kredi komitesi üye ve yedeklerinin seçiminde, yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte üçünün olumlu oyu aranmaktadır.

Anılan Yönetmelik hükmü uyarınca, Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyet gösteren yabancı bankalarda kredi komitesi kurulması halinde, müdürler kurulunun aynı zamanda kredi komitesi görevini yürüteceği hükmü yer almakla birlikte, yabancı banka şubesi müdürler kurulu, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun 23/f-3 hükmü uyarınca

---

³⁸ REİSOĞLU, s. 674-675.

yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıdığından aynı heyetin aynı anda kredi komitesi olarak nasıl çalışacağı belirsizdir³⁹.

(2). Kredi Komitesinin Çalışma Esasları

Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca,

- * Kredi komitesi tüm üyelerin katılımı ile toplanır.
- * Kredi komitesinin oybirliği ile verdiği kararlar doğrudan, oyçokluğu ile verdiği kararlar yönetim kurulunun onayından sonra uygulanır.
- * Komite gündemi genel müdür veya genel müdürün bulunmaması halinde vekili tarafından tespit edilir ve diğer üyelere duyurulur. Kredi komitesince kredi açılmasında genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Hesap durumu belgesi alınması zorunluluğu bulunan kredilere ilişkin yapılacak önerilerde, kredi talebinde bulunanların mali tahlil ve istihbarat raporlarının ekli olması zorunludur.

Yönetim kurulu, kredi komitesinin faaliyetlerini denetlemekle yükümlüdür. Yönetim kurulu üyelerinden her biri, kredi komitesinden, komitenin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiyi istemeye ve gerekli göreceği her türlü kontrolü yapmaya yetkilidir.

Kredi komitesi kararları karar defterine kaydedilir. Kredi komitesi karar defteri, yönetim kurulu karar defterinin tabi olduğu usul ve esasa göre tutulur.

---

³⁹ REİSOĞLU, s. 675.

İKİNCİ BÖLÜM

2. BANKACILIK KANUNU'NDA YER ALAN SUÇLAR İLE BANKA YÖNETİCİLERİNİN CEZAI SORUMLULUKLARI

2.1. Suç ve Ceza Kavramları

Banka mensuplarının cezai sorumlulukları açısından, hangi eylemlerinin suç oluşturduğu ve bu suçlara hangi yaptırımların öngörüldüğü hususlarının ortaya konulması gerekmektedir. Bu nedenle, suç ve ceza kavramları üzerinde durulacaktır.

2.1.1. Suç Kavramı

Suç, ceza ve güvenlik tedbirleri ile birlikte modern ceza hukukunun temel kavramlarından birini oluşturmaktadır⁴⁰. Suç kavramı, sahip olduğu hukuki, kriminolojik ve sosyolojik nitelikleri yönünden tanımlanabilir. Toplum düzenini bozan her eylem ceza hukukundaki suç kapsamına girmez. Suç; haksız fiillerden, idarî yaptırım konusu eylemlerden, disiplin suçlarından ve diğer idarî suç niteliğindeki fiillerden ayrılır. Ceza hukuku açısından suçun hukuki tanımı önemlidir⁴¹.

Anayasanın⁴² 38'inci maddesinin altıncı fıkrası ve TCK'nın 2 ve 7'nci maddelerini dikkate alarak, biçimsel kanunilik ilkesine uygun olarak suç kavramı, "*Kanunun suç olarak nitelendirdiği ve öngördüğü fiiller*" olarak tanımlanabilir⁴³.

Suç, *biçimsel bakımdan* hukuk düzeni tarafından ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış kanuni tip olarak tanımlanabilir. Ancak, suçun bu biçimsel görünümünün yanı sıra anatomik bir yapısı da vardır; yani suç hukuka aykırı ve kusurlu bir hareketle gerçekleşebilen bir olgudur. Dolayısıyla, bu anatomik yapısını dikkate almak

⁴⁰ İÇEL K.-DONAY S., *Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku I*. B:2,. İstanbul 1993. s. 26.

⁴¹ DÖNMEZER S., *Kriminoloji*, İstanbul 1994, s. 41.

⁴² 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Bkz. *Resmi Gazete*, 9 Kasım 1982, Sayı: 17863.

⁴³ TOROSLU N., *Ceza Hukuku*, B:2, Ankara, 1991, s. 15-36.

suretiyle *suçu, tipe uygunluk, hukuka aykırılık ve kusurluluk* niteliklerine sahip bir eylemle ceza normunun ihlali şeklinde tanımlamak mümkündür⁴⁴.

2.1.2. Ceza Kavramı

Ceza ise, suç işleyen kişiye eyleminin hukuka aykırılığı ve kusurunun ağırlığına göre devlet tarafından uygulanan ve yoksunluklara uğratan yaptırımdır⁴⁵. Ceza hukukundaki yaptırımların amacı, kişileri suç işlemekten caydırma, verdiği zararı ödetme, suçluları yola getirme ya da toplumu koruma düşüncesi olabilir. Suçu işleyen kişi bir yandan işlediği suçun cezasına çarptırılmak ve verilen cezanın hukuki yükümü altında bulunurken, diğer yandan kanunda gösterilenden başka veya daha ağır bir müeyyideye tabi tutulmamak konusunda sübjektif bir hak elde eder⁴⁶.

Ceza hukuku kuralı; devlete, suç ve cezaları belirleme, suç işlendiği takdirde harekete geçme, suç failini cezalandırma yetkilerini tanıması yanında, faile de kurallara aykırı hareket etmeme, aykırı hareket ettiği takdirde, devletin cezalandırma yetkisine engel olmama ödevini yükler. Böylelikle, Ceza hükmüyle devletle suç faili arasında bir hukuki ilişki ortaya çıkar⁴⁷.

Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi, latince deyimiyile *'nullum crimen, nulla poena sine lege'* kanunun suç saydığı fiillere, ancak kanunda yazılı olan ve karşılık olarak gösterilen cezaların verilmesi kuralıdır. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereği, yasada belirtilen cezalar dışında herhangi bir cezaya hükmedilemez⁴⁸. 5237 Sayılı TCK.nun, 2. maddesi, “ *Yaptırımlar*” başlığını taşıyan Üçüncü Kısımında, 765 Sayılı Kanunun müeyyide sisteminden tamamen farklı bir müeyyide sistemi getirmiştir. Kanunun ifadesine bakıldığında, “*suçun karşılığında uygulanan yaptırım olarak*”, kişiyi hürriyetinden yoksun kılan ve mal varlığında nakdî eksilme meydana getiren yoksunluklardır. Gerçekten,

⁴⁴ İÇEL K.-SOKULLU-AKINCI F.-ÖZGENÇ İ.- SÖZÜER A.-MAHMUTOĞLU F.- ÜNVER Y., *Suç Teorisi, Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri*, B: 3, 2004, İstanbul, s. 4.

⁴⁵ ARTUK M., GÖKCEN A., YENİDÜNYA C., *Ceza Hukuku Genel Hükümler II, Yaptırım Hukuku*, Ankara 2003, s. 22-23.

⁴⁶ DONMEZER-ERMAN, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II, B:12*, İstanbul 1997, s. 428.

⁴⁷ DONMEZER-ERMAN, s. 425.

⁴⁸ CENTEL N., *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, B:2. İstanbul, Kasım 2002, s. 527.

Kanun, “**Cezalar**” başlığını taşıyan 45. maddede, söz konusu bu yoksunlukları “ hapis” ve “ adli para cezası” ismi ile ifade etmiştir. Öyleyse, ceza hukuku düzeninde temel olarak cezalar; hapis cezası ve adli para cezasıdır.

2.1.2.1. Hapis Cezası

Hapis Cezaları 5237 Sayılı Kanununun 46. madde gereği; Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, Müebbet hapis cezası, Süreli hapis cezası olarak üçe ayrılmaktadır.

47. maddeye göre, “**Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Cezası**” hükümlünün hayatı boyunca devam eder, Kanun ve tüzükte belirtilen sıkı güvenlik rejimine göre çektirilir. 48. Maddeye göre “**Müebbet Hapis Cezası**”, hükümlünün hayatı boyunca devam eden cezalardır. “**Süreli Hapis Cezası**”; 49. Maddeye göre, Kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olmayan cezalardır. Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası ise bu ceza “**kısa süreli hapis cezası**” olarak tanımlanmaktadır.

Kısa Süreli Hapis Cezasına Seçenek Yaptırımlar, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre; 5237 Sayılı Kanununun 50. madde istisnaları hariç olmak üzere adli para cezasına çevirme, zararın aynen iadesi, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, şeklinde infaz edilebilmektedir.

2.1.3. Ceza Sistemini Tamamlayan Kurumlar ve Seçenek Yaptırımlar

Soruşturma aşamasında gerekli koşulların yerine getirilmesi halinde, suçlular hakkında dava açılmaması, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, kovuşturma aşamasında ise, mahkûmiyet hükmünün açıklanmasının geri bırakılması, hükümlü damgası yemeden suçluların serbest bırakılması veya suçluların cezalarının hürriyeti bağlayıcı ceza yerine, başka ceza ve tedbirlere çevrilmesi veya ertelenmesi suretiyle, infaz kurumlarına sokulmadan serbest bırakılmaları sağlanmıştır.

Bu düzenlemeleri, ön ödeme, uzlaşma, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kısa süreli hapis cezalarının seçenek yaptırımlara çevrilmesi ve cezaların ertelenmesi şeklinde sıralayabiliriz.

2.1.3.1. Ön Ödeme

Önödeme; TCK.nun 75. maddesi hükümleri uyarınca, uzlaşma kapsamındaki suçlar dışında kalan ve sadece adli para cezası veya üç ayı aşmayan hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda, cezanın karşılığı olan paranın ödenmesi durumunda, kamu davasının açılmasını, açılmış olan davanın düşürülmesini ve böylece yargılamaya devam edilmesini önleyen bir kurumdur⁴⁹. Önödemenin amacı, cezası hafif olan suçlarla, yargı organlarını uğraştırmama, adliyenin yükünü hafifletme ve zaman tasarrufu sağlamaktır⁵⁰.

Önödeme; failin kanunda belirli bir miktar parayı ödemesine karşılık, savcılık tarafından ceza yargılamasının sonlandırılması olarak ifade edilir ve mağdurun talep edebileceği tazminattan bağımsız bir nitelik taşımaktadır⁵¹. Türk Hukuku'na göre önödeme; uzlaşma kapsamındaki suçlar dışında olmak üzere, sadece adli para cezasını gerektiren suçlarda veya üst sınırı üç aya kadar hapis cezası olan suçlarda, failin kamu davası açılmasını ya da açılmış olan davanın düşmesini sağlayan bir kurum olarak tanımlanmaktadır⁵². Buna bağlı olarak CMK 174/1 maddesine göre; önödeme kapsamında olan bir suçtan dolayı iddianame düzenlenmesi durumunda, bu iddianamenin Mahkeme tarafından Cumhuriyet Başsavcılığı'na iadesi gerekmektedir.

Tüm bunların yanı sıra, önödeme hususu mahkemece incelenirken, failin suçu işleyip işlemediği konusunda yeterli delil bulunup bulunmadığı araştırılmalı ve yeterli delil bulunmayan hallerde bu durum uygulanmamalıdır⁵³

TCK 75/1 maddesine göre yalnızca adli para cezasını gerektiren suçlar önödemeye konu olabilmektedir. Yine anılan maddenin a fıkrasına göre; para cezası alt ve üst sınır olarak belirtilmişse ödenecek olan alt sınırdır. TCK 75/1-b'ye göre ise; yasada hapis cezası öngörüldüğünde, üst sınırı 3 ayı aşmayan suçlarda önödeme yapılabilir. Aynı

---

⁴⁹ Y.D. 7.C.D. 23.1.2008.E.2005/1921;K.2008/146 “Sanıkların suçu toplu olarak işledikleri kabul edildiğine göre, tespit edilen para cezasının yarı oranında artırılması ile bulunacak miktar üzerinden sanıklara ön ödeme önerisinde bulunulmalı, sonucuna göre hüküm kurulmalıdır”(K.I.B.B)

⁵⁰ CENTEL N.-ZAFER H., **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Basım, Kasım 2008, İstanbul, s. 439.

⁵¹ İŞOĞLU s. 47.

⁵² İŞOĞLU s. 48.

⁵³ İŞOĞLU s. 49.

maddenin c fıkrasına göre ise ;adli para cezası,hapis cezası ile birlikte öngörüldüğünde adli para cezasının alt sınırı ödenecektir⁵⁴.

TCK 75/2 maddesine göre ise; özel yasa hükümleri uyarınca iş doğrudan doğruya mahkemeye gönderilmişse, yapılacak önödeme ile yargılama giderleri de ödenmelidir.

TCK.nun 75/1'e göre; önödeme çağrısında belirtilen para miktarını, soruşturma giderleriyle birlikte tebliğden itibaren on gün içerisinde ödeyen kişi hakkında iddianame düzenlenmez ve kamu davası açılmaz. Bunun yerine, kişi hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir.

2.1.3.2. Uzlaşma

Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda, şikâyetten vazgeçmeden ayrı olarak kabul edilen bir müessese olan uzlaşma da, mağdurun uğradığı zararın herhangi bir şekilde karşılanması şartı aranmaktadır. Uzlaşma halinde, fail, suçtan zarar gören gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisinin uğradığı zararın tümünü veya büyük bir kısmını ödemeyi veya gidermeyi üstlenmektedir⁵⁵.

Uzlaşma kurumu, uyuşmazlığın yargı dışı yolla ve fakat adli makamlar denetiminde çözümlenmesini amaçlayan bir yöntem olup, fail ve mağdurun suçtan doğan zararın giderilmesi konusunda anlaşmalarına bağlı olarak, devletin de ceza soruşturması ve kovuşturmasından vazgeçmesi ve suçun işlenmesiyle bozulan toplumsal düzenin, barış yoluyla yeniden tesisini sağlayıcı nitelikte bir hukuksal kurum şeklinde tanımlanmaktadır.⁵⁶

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun uzlaşmayla ilgili hükmü olan 253. maddesine göre;

- (1) *Aşağıdaki suçlarda, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisinin uzlaştırılması girişiminde bulunulur:*
- a) *Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı suçlar.*

⁵⁴ GÜLTEKİN Ö., "Yeni Türk Ceza Hukukunda Önödeme ve Uygulaması", Ceza Hukuku Dergisi, Yıl:2, Sayı:5, Aralık, 2007.

⁵⁵ FEYZİOĞLU M.-GÜNGÖR D., "Bir Suç İçin Bir Ceza Verilir İlkesinin İhlali", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2007, s. 141.

⁵⁶ <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-82-516> (Erişim 01.10.2013)

- b) *Şikâyete bağlı olup olmadığına bakılmaksızın, Türk Ceza Kanununda yer alan;*
1. *Kasten yaralama*
  2. *Taksirle yaralama*
  3. *Konut dokunulmazlığının ihlali*
  4. *Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması*
  5. *Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması suçları.*
- (2) *Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olanlar hariç olmak üzere; diğer kanunlarda yer alan suçlarla ilgili olarak uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, kanunda açık hüküm bulunması gerekir.*
- (3) *Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olsa bile, etkin pişmanlık hükümlerine yer verilen suçlar ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda, uzlaştırma yoluna gidilemez.*
- (4) *Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur. Şüphelinin, mağdurun veya suçtan zarar görenin reşit olmaması halinde, uzlaşma teklifi kanunî temsilcilerine yapılır. Cumhuriyet savcısı uzlaşma teklifini açıklamalı tebligat veya istinabe yoluyla da yapabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar gören, kendisine uzlaşma teklifinde bulunulduktan itibaren üç gün içinde kararını bildirmediği takdirde, teklifi reddetmiş sayılır.*
- (5) *Uzlaşma teklifinde bulunulması halinde, kişiye uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukukî sonuçları anlatılır.*
- (6) *Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle mağdura, suçtan zarar görene, şüpheliye veya bunların kanunî temsilcisine ulaşılamaması halinde, uzlaştırma yoluna gidilmeksizin soruşturma sonuçlandırılır.*
- (7) *Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin hepsinin uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.*

- (8) *Uzlaşma teklifinde bulunulması veya teklifin kabul edilmesi, soruşturma konusu suça ilişkin delillerin toplanmasına ve koruma tedbirlerinin uygulanmasına engel değildir.*
- (9) *Şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma teklifini kabul etmesi halinde, Cumhuriyet savcısı uzlaştırmayı kendisi gerçekleştirebileceği gibi, uzlaştırmacı olarak avukat görevlendirilmesini barodan isteyebilir veya hukuk öğrenimi görmüş kişiler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilir.*
- (10) *Bu Kanunda belirlenen hâkimin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur.*
- (11) *Görevlendirilen uzlaştırmacıya soruşturma dosyasında yer alan ve Cumhuriyet savcısınca uygun görülen belgelerin birer örneği verilir. Cumhuriyet savcısı uzlaştırmacıya, soruşturmanın gizliliği ilkesine uygun davranmakla yükümlü olduğunu hatırlatır.*
- (12) *Uzlaştırmacı, dosya içindeki belgelerin birer örneği kendisine verildikten itibaren en geç otuz gün içinde uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırır. Cumhuriyet savcısı bu süreyi en çok yirmi gün daha uzatabilir.*
- (13) *Uzlaştırma müzakereleri gizli olarak yürütülür. Uzlaştırma müzakerelerine şüpheli, mağdur, suçtan zarar gören, kanunî temsilci, müdafî ve vekil katılabilir. Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenin kendisi veya kanunî temsilcisi ya da vekilinin müzakerelere katılmaktan imtina etmesi halinde, uzlaşmayı kabul etmemiş sayılır.*
- (14) *Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir.*
- (15) *Uzlaşma müzakereleri sonunda uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır.*

- (16) *Uzlaşma teklifinin reddedilmesine rağmen, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan edebilirler.*
- (17) *Cumhuriyet savcısı, uzlaşmanın, tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka uygun olduğunu belirlerse raporu veya belgeyi mühür ve imza altına alarak soruşturma dosyasında muhafaza eder.*
- (18) *Uzlaştırmamanın sonuçsuz kalması halinde tekrar uzlaştırma yoluna gidilemez.*
- (19) *Uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini defaten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzetmesi halinde, 171 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171 inci maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır.*
- (20) *Uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz.*
- (21) *Şüpheli, mağdur veya suçtan zarar görenden birine ilk uzlaşma teklifinde bulunduğu tarihten itibaren, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç, uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek Cumhuriyet savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı ile kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez.*
- (22) *Uzlaştırmacıya Cumhuriyet savcısı tarafından çalışma ve masraflarıyla orantılı bir ücret takdir edilerek ödenir. Uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri, yargılama giderlerinden sayılır. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde bu giderler Devlet Hazinesi tarafından karşılanır.*
- (23) *Uzlaşma sonucunda verilecek kararlarla ilgili olarak bu Kanunda öngörülen kanun yollarına başvurulabilir.*

(24) *Uzlaştırmanın uygulanmasına ilişkin hususlar, yönetmelikle düzenlenir.*

Yine, uzlaşma konusuyla ilgili CMK'nun 254 ve 255. maddelerine göre;

Md. 254: (1) Kamu davası açıldıktan sonra kovuşturma konusu suçun uzlaşma kapsamında olduğunun anlaşılması halinde, uzlaştırma işlemleri 253 üncü maddede belirtilen esas ve usûle göre, mahkeme tarafından yapılır.

(2) Uzlaşma gerçekleştiği takdirde, mahkeme, uzlaşma sonucunda sanığın edimini defaten yerine getirmesi halinde, davanın düşmesine karar verir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arzemesi halinde; sanık hakkında, 231 inci maddedeki şartlar aranmaksızın, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir. Geri bırakma süresince zamanaşımı işlemez. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildikten sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, mahkeme tarafından, 231 inci maddenin onbirinci fıkrasındaki şartlar aranmaksızın, hüküm açıklanır.

Md.255 (1) Aralarında iştirak ilişkisi olsun veya olmasın birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan kişi uzlaşmadan yararlanır.

Uzlaşma kurumunun esas itibariyle amacı suç mağdurunun veya daha geniş bir ifade ile suçtan zarar görenin zararının giderilmesi ve böylece adaletin sağlanmasıdır. Sonuç olarak şunu söylemek mümkündür ki uzlaşma kurumu ile elde edilmek istenen asıl hedef mağdurun tatmin edilmesi, zararın giderilmesi ve böylece daha az sayıda kamu davası açılmasının sağlanmasıdır⁵⁷.

Uzlaşma kurumunun hukuki niteliğine bakacak olursak; uzlaşmayı, kural olarak, kamu davasının açılmasını engelleyen uzlaşma-kovuşturamama kararı ile sonuçlanan uzlaşma ve usulüne uygun olarak açılmış kamu davasının, taraflarının iradelerine uygun olarak çözümlenmesini sağlayan uzlaşma-cezada indirim veya ceza vermeme şeklinde, kovuşturmayı sona erdiren uzlaşma olarak bir tasnife tutulması mümkündür.

CMK.nun.253/15 maddesi uyarınca, uzlaşma müzakereleri olması sonucunda ise uzlaştırmacı, bir rapor hazırlayarak kendisine verilen belge örnekleriyle birlikte Cumhuriyet

---

⁵⁷ <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-82-516> (Erişim 03.10.2013)

savcısına verir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı olarak açıklanır

Uzlaşmanın hukuki sonuçlarına bakacak olursak; CMK.nun 253/19 maddesi uyarınca; uzlaşma sonucunda şüphelinin edimini def'aten yerine getirmesi halinde, hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilir. Edimin yerine getirilmesinin ileri tarihe bırakılması, takside bağlanması veya süreklilik arz etmesi halinde, CMK.nun 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın, şüpheli hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilir. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararından sonra, uzlaşmanın gereklerinin yerine getirilmemesi halinde, 171. maddenin dördüncü fıkrasındaki şart aranmaksızın, kamu davası açılır. Uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır. Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 38. maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılmaktadır. Konuyu bitirmeden vurgulanması gereken bir nokta da; CMK.nun 253/20 'maddesine göre, uzlaştırma müzakereleri sırasında yapılan açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamamaktadır.

2.1.3.3. Hükmün Açıklanmasının Geriye Bırakılması

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması; kişiye verilen ceza kararının açıklanmasının önce belirli bir süre geri bırakılması ve öngörülen süre sonunda ise tamamen ortadan kaldırılmasıdır⁵⁸.

CMK.nun 231. maddesinin 5. fıkrası uyarınca; Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

- a) *Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkum olmamış bulunması,*
- b) *Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,*

---

⁵⁸ RAMAZAN, A. "M., "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması". Adalet Dergisi, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı, 2008, s. 25.

- c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir.

(Ek cümle: 6008 - 22.7.2010 / m.7) “Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.”

(Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.7) (7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkum olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.23) (8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulur. Bu süre içinde bir yıldan fazla olmamak üzere mahkemenin belirleyeceği süreyle, sanığın denetimli serbestlik tedbiri olarak;

- a) Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine,
- b) Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,
- c) Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere devam etmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine, karar verilebilir. Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur. **Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.23)** (9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.23) (10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerine uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.23) (11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkumiyet hükmü kurabilir.

(Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.23) (12) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

(Ek fıkra: 5560 - 6.12.2006 / m.23) (13) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hakim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

(Değişik 14. fıkra: 5728 - 23.1.2008 / m.562) (14) Bu maddenin hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümleri, Anayasa'nın 174 üncü maddesinde koruma altına alınan inkılap kanunlarında yer alan suçlarla ilgili olarak uygulanmaz

6375 sayılı ve 02.07.2013 tarihli 3. Yargı Paketi "**Dava ve Cezaların Ertelenmesi**" Başlıklı Geçici 1. maddesi ile yapılan değişikliğe göre; hakkında kamu davasının açılmasının veya kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilen kişinin, erteleme kararının verildiği tarihten itibaren üç yıl içinde birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlememesi hâlinde, kovuşturmayla yer olmadığı veya düşme kararı verilir. Bu süre zarfında, birinci fıkra kapsamına giren yeni bir suç işlenmesi hâlinde, bu suçtan dolayı kesinleşmiş hükümle cezaya mahkûm olduğu takdirde, ertelenen soruşturma veya kovuşturmayla devam olunur⁵⁹.

2.1.3.4. Hapis Cezasının Ertelenmesi

Ertelme; cezalar sistemini tamamlayan, kendine özgü bir kurumdur. TCK.nun 51. Maddesinde, ertelmenin hukukî niteliği ve uygulama koşullarına ilişkin düzenlemelere yer

---

⁵⁹ ÇAKIR M, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 2013. s. 221. **MAKALENİN ADI NE?**

verilmiştir. Bu düzenlemede, erteleme, bir koşullu af olmaktan çıkarılıp, ceza infaz kurumu hâline getirilmiş ve erteleme sadece hapis cezası bakımından öngörülmüştür.

Ertelemeye denetim süresi içerisinde hükümlü bakımından söz konusu olabilecek yükümlülükler açısından da, bazı yenilikler getirilmiştir. Örneğin, erteleme sadece mağdurun değil, kamunun uğradığı zararın da tamamen tazmini koşuluna bağlanabilir hâle getirilmiştir.

Madde 51- (1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

- a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,*
- b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması,*
gerekir.
- (2) Cezanın ertelenmesi, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi koşuluna bağlı tutulabilir. Bu durumda, koşul gerçekleşinceye kadar cezanın infaz kurumunda çektirilmesine devam edilir. Koşulun yerine getirilmesi halinde, hakim kararıyla hükümlü infaz kurumundan derhal salıverilir.*
- (3) Cezası ertelenen hükümlü hakkında, bir yıldan az, üç yıldan fazla olmamak üzere, bir denetim süresi belirlenir. Bu sürenin alt sınırı, mahkûm olunan ceza süresinden az olamaz.*
- (4) Denetim süresi içinde;*
  - a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,*
  - b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,*

- c) *Onsekiz yaşından küçük olan hükümlülerin, bir meslek veya sanat edinmelerini sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmesine,*
mahkemece karar verilebilir.
- (5) *Mahkeme, denetim süresi içinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişiyi görevlendirebilir. Bu kişi, kötü alışkanlıklardan kurtulmasını ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunur; eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya nezdinde çalıştığı kişilerle görüşerek, istişarelerde bulunur; hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hakime verir.*
- (6) *Mahkeme, hükümlünün kişiliğini ve sosyal durumunu göz önünde bulundurarak, denetim süresinin herhangi bir yükümlülük belirlemeden veya uzman kişi görevlendirmeden geçirilmesine de karar verebilir.*
- (7) *Hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklerle, hakimın uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi halinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir.*
- (8) *Denetim süresi yükümlülüklerle uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır.*

2.1.3.5. Adli Para Cezası

Adli para cezası, TCK.nun 52. Maddesi düzenlemesiyle, hakimin kanunun belirlediği sınırlar içerisinde bir tutarı para cezası olarak hükmetmesi şeklindeki **“Klasik sistem”** terk edilmesi suretiyle, cezanın suçlunun ekonomik durumuna göre belirlenmesine olanak veren **“Gün para cezası”** sistemine geçilmiştir⁶⁰.

52. maddeye göre *Adli para cezası, (1) Adli para cezası, beş günden az ve Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yediyüzotuz günden fazla olmamak üzere belirlenen*

⁶⁰ ARTUK M.-GÖKCEN A.-YENİDÜNYA C., **Ceza Hukuku Genel Hükümler II**, Ankara, 2013, s. 125-126.

tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir.

- (2) En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adli para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilir.*
- (3) Kararda, adli para cezasının belirlenmesinde esas alınan tam gün sayısı ile bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ayrı ayrı gösterilir.*
- (4) Hakim, ekonomik ve şahsi hallerini göz önünde bulundurarak, kişiye adli para cezasını ödemesi için hükmün kesinleşme tarihinden itibaren bir yıldan fazla olmamak üzere mehil verebileceği gibi, bu cezanın belirli taksitler halinde ödenmesine de karar verebilir. Taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği belirtilir.*

Adli para cezası, ilke olarak hapis cezası ile birlikte değil, bu cezaya alternatif olarak uygulanacaktır. Buna karşılık, ekonomik kazanç elde etme amacının güdüldüğü belli suçlarda, kanunda ayrıca gösterilmesi koşuluyla hapis ve adli para cezasına birlikte hükmedilebilecektir⁶¹.

2.1.3.6. İdari Para Cezaları

Adli para cezaları yanında, konumuz ile ilgili olarak bankacılık suçlarını oluşturan bazı fiillere ilişkin olarak idari para cezaları verilmesi öngörüldüğünden idari para cezaları üzerinde de durulması gerekmektedir. İdarenin yetkili olduğu ve hangi hallerde uygulanacağı kanunda açıkça yer alan para cezası türüne “**İdari para cezası**” denilmektedir.

---

⁶¹ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu. Bkz. **Resmi Gazete**, 12 Ekim 2004, Sayı: 25611. 52. madde gerekçesi <http://www.vaizbalbal.av.tr/kanun.php?id=16-5237-kanun-nolu-26-09-2004-tarihli-turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri.html> Erişim 01.06.2013)

İdari para cezalarını adli para cezalarından ayıran en önemli özellik, bu cezaların hakim tarafından ve ceza usul hukuku ilkeleri gereğince karar altına alınmamasıdır. Ayrıca, itiraz üzerine hakim tarafından cezanın onaylanması veya iptali halinde idari para cezaları gerçek bir ceza haline dönüşmez⁶².

İdari para cezasının adli para cezasından amaç yönünden ayıran özelliği, önleyici nitelik taşıması ve bir anlamda da zabıta yaptırımını görünümünde olmasıdır. Oysa ki; adli para cezaları, suç teşkil eden bir eylemin müeyyidesi olarak karşımıza çıkmaktadır⁶³.

2.1.3.7. Disiplin Para Cezası

Belirli bir mesleki görevin gerektiği ölçüde yerine getirilmemesi halinde söz konusu mesleğin gerektirdiği kuralların ihlal edilmesini engellemek amacıyla zorlayıcı tedbir niteliğindeki cezalara disiplin cezası denir. Disiplin cezası idari makam tarafından idarenin mensubuna ya da o idarenin, idari kuralını ihlal eden kişiye uygulanır. Disiplin para cezası bu yönüyle, adli para cezasından ayrılmaktadır. Zira, disiplin para cezası söz konusu iki hususta uygulanırken, adli para cezası tüm bireyler için bir suçun yaptırımını olarak uygulanabilir nitelik taşımaktadır⁶⁴.

2.2. Banka Görevlilerinin Cezai Sorumluluklarının Yasal Dayanağı

Bankacılık suçlarına ilişkin hükümlerin anlaşılması, yorumlanması ve uygulanması, Bankacılık Kanunundaki genel hükümler dışında, 5237 Sayılı TCK.nu'nda düzenlenen genel hükümlere göre yapılacaktır. Bankacılık suçunun oluşması, sübutu, cezanın tayini ile yargılama usulü ilke olarak genel ceza hukuku ve ceza yargılaması hukuku hükümlerine tâbidir⁶⁵.

---

⁶² İŞOĞLU P., **Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Adli Para Cezası**, Ankara, 2008, s. 42.

⁶³ İŞOĞLU, s. 43.

⁶⁴ İŞOĞLU, s. 45.

⁶⁵ ÖNCEL M.-KUMRULU A.-ÇAĞAN N., **Vergi Hukuku**, Ankara 1999, s. 4.

Bunun yanı sıra, Bankacılık Kanunu'nun düzenlediği hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlara ilişkin, Bankacılık Kanunu'ndaki hükümler ile Türk Ceza Kanunu'nun özel hükümleri uygulanmaktadır.

2.3. Bankacılık Kanununda Yazılı Olan Suçlar

Hukuk, toplumsal düzeni oluşturma ve devam ettirmek için hak veya ödev niteliğindeki kurallar koyar. Ayrıca, hakkın ihlal edilmesi, ödevin yerine getirilmemesi dolayısıyla toplumsal düzenin bozulması olasılığını da düşünerek konulan bu kurallara uyulmasını yaptırım içeren kurallarla sağlar.

Hukukun düzen oluşturma ve kural koyma ile yaptırma bağlama işlevi ile Anayasanın Devlete getirdiği para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri almak yükümlüğü çerçevesinde Bankacılık Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Toplam 171 madde ve 31 geçici maddeden oluşan Kanunun 14'üncü kısmı idarî ve adlî suçlar ile kovuşturma hükümlerine ilişkindir.

Bankacılık Kanunu idarî ve adlî suç olarak iki tür suç düzenlenmiştir. İdarî suçun yaptırımı Kurul kararıyla ve Kuruluş Birlikleri tarafından verilen idarî para cezası, adlî suçun yaptırımı mahkemelerce verilen hapis ve/veya adlî para cezasıdır⁶⁶.

Kanunlar; genel kanunlar, özel kanunlar olarak ikiye ayrılabilir. Bu ayrıma göre, Ceza Hukuku alanında, TCK. genel ve temel kanundur ve aynı zamanda ceza hukukunun başlıca kaynağını oluşturmaktadır. Buna karşılık, 12.04.1991 Tarihli ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 10.07.2003 Tarihli ve 4926 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ve 10.07.1953 Tarihli ve 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun ile benzeri kanunlar ise, özel kanundur. Ayrıca, bu ayrımın dışında, bazı kamu veya özel hukuk alanını düzenleyen kanunlar da, ceza hükümleri içermektedir. Örneğin Bankacılık Kanunu gibi,

TCK.nun 5 nci maddesi, “**(1) Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.**” şeklindedir⁶⁷. Bu hüküm,

---

⁶⁶SÖZÜER A., **Yeni Bankacılık Kanununda Suçlar ve Yaptırımlar**, HPD Hukuki Perspektifler Dergisi, S: 5, 2005, s. 166-167.

Ceza Hukuku yönünden bir yeniliktir. Çünkü, TCK.nun 1-75 maddelerinde bulunan genel hükümlerin herhangi bir istisnaya yer vermeksizin tüm özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında uygulanması gerektiğini belirtmektedir. Böylece, Ceza Hukuku alanında genel hükümlerin uygulanmasında birlik ve beraberlik sağlanmış olmaktadır⁶⁸.

Bankacılık Kanunu'nda ceza hukuku genel hükümler kısmına ait hükümlere de yer verilmiştir. Ancak, Bankacılık Kanunu, TCK.dan sonra yürürlüğe girdiğinden dolayı, Bankacılık Kanunu'nda özel düzenleme yapılmamış olması nedeniyle, TCK.nun genel hükümlerinin uygulama alanı bulacağı şeklinde anlamak doğru olacaktır⁶⁹.

Bankacılık suçları; fail, mağdur, suçun konusu, ceza miktarı, soruşturma usulü gibi yönlerden sınıflandırılabilir⁷⁰. 5411 sayılı Bankacılık Kanunundaki suçlar ise on bir ayrı maddede düzenlenmiştir. Bu suçlar sırasıyla; izinsiz faaliyette bulunmak (Madde 150), düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak (Madde 152), yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek (Madde 153), belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak (Madde 154), gerçeğe aykırı beyanda bulunmak (Madde 155), işlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme (Madde 156), sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme (Madde 157), itibarın zedelenmesi (Madde 158), sırların açıklanması (Madde 159) ve zimmet (Madde 160) olarak sıralanmıştır.

---

⁶⁷ TCK.nun 5 nci maddesinin uygulanması, 11.05.2005 Tarihli ve 5349 Sayılı Kanun ile 5252 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna eklenen Geçici 1 nci Maddesinde yer alan, “**Diğer kanunların, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda değişiklik yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanır.**” hükmü uyarınca, altı ay süreyle askıya alınmış, ancak daha sonra 06.12.2006 Tarihli ve 5560 Sayılı Kanun’un 15 nci Maddesi ile bu süre, 31 Aralık 2008 tarihine kadar uzatılmıştır. Bkz. **Resmi Gazete** 19 Aralık 2006, Sayı: 26381.

⁶⁸ Söz konusu madenin gerekçesinde aynen, “**Özel ceza kanunlarında ve ceza içeren kanunlarda suç tanımlarına yer verilmesinin yanı sıra, çoğu zaman örneğin teşebbüs, iştirak ve içtima gibi konularda da bu kanunda benimsenen ilkelerle çelişen hükümlere yer verilmektedir. Böylece, ceza kanununda benimsenen genel kurallara aykırı uygulamaların yolu açılmakta ve temel ilkeler dolanılmaktadır. Tüm bu sakıncaların önüne geçebilmek bakımından, ayrıca hukuk uygulamasında birliği ve hukuk güvenliğini sağlamak için; diğer kanunlarda sadece özel suç tanımlarına yer verilmesi ve bu suçlarla ilgili yaptırımların belirlenmesi ile yetinilmelidir...**” Bkz. Türk Ceza Kanunu, Adalet Bakanlığı, Yayın İşleri Daire Başkanlığı, Ankara, 2004. s. 161-162.

⁶⁹ DURSUN S., **Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002, s.137-138.

⁷⁰ MAHMUTOĞLU F., **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara 2003, s.78-79

2.3.1. İzinsiz Faaliyette Bulunma Suçu

Hukuk süjesi olarak kişiler; gerçek kişiler ve tüzel kişiler olarak ikiye ayrılmaktadır. Tüzel kişilerin hukuk alanında doğmaları ve faaliyete geçmeleri hukuk düzeni tarafından farklı sistemlere bağlanmıştır. Geleneksel olarak bu hususta serbest kuruluş sistemi, izin sistemi ve tescil sistemi olmak üzere üç sistem vardır. Hangi sistemin hangi tüzel kişiler için kabul edileceği bir devletin tüzel kişiliğe karşı tutumu belirleyici rol oynayacaktır⁷¹.

Serbest kuruluş sistemi; devletin, tüzel kişinin kuruluşuna etkisinin olmadığı sistemdir. Bu sistemde, gerekli yasal şartlar genel ve objektif olarak belirlenir⁷², mevzuatın öngördüğü şartların yerine getirilmesiyle kişi veya mal topluluğu tüzel kişiliği kazanır.

İzin sistemi, kişi ve kuruluşların bazı faaliyetlerinin idare tarafından önceden denetlenebilmesi ve gerektiğinde engellenebilmesi için öngörülmüştür. Bu usulde devlet, yapacağı denetimin sonucuna göre kişi veya mal topluluğunun hak süjesi olması veya belli bir faaliyete izin verme ya da vermeme hususunda takdir yetkisine sahiptir⁷³.

Tescil sisteminde, mevzuat tüzel kişiliğin kurulmasına genel bir imkân tanımış ve tüzel kişiliğin kurulması için asgari şartları belirlemiştir. Ancak serbest kuruluş sisteminden farklı olarak, tüzel kişinin kuruluşunda bu şartlara uyulup uyulmadığı ve kanunun emredici hükümlere aykırı olup olmadığı resmi makamlarca belirli bir sicile kayıt vs. yollarla incelenmektedir. İnceleme sonunda şartları taşıdığı anlaşılırsa sicile kayıt yapılarak tüzel kişilik kazanılmaktadır⁷⁴.

Medeni Kanun (TMK)⁷⁵ Vakıfların, Ticaret Kanunu (TTK) ise, ticaret ortaklıklarından komandit ve kollektif ortaklıkların tüzel kişilik kazanmasında tescil sistemi benimsenmiştir⁷⁶.

Bankalara ilişkin düzenlemelere gelince; sadece devletin hukuk politikası değil aynı zamanda ekonomi, maliye ve diğer politikalar nedeniyle bankaların kuruluşu ve diğer

⁷¹ OĞUZMAN M.-SELİÇİ Ö.-OKTAY S., *Kişiler Hukuku, (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, B:6, İstanbul, 1999, s.172.

⁷² AKİPEK J.-AKINTÜRK T., *Türk Medenî Hukuku, Yeni Medenî Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*, C:1, B:4, İstanbul, Eylül 2002, s. 549.

⁷³ AKİPEK-AKINTÜRK s. 546.

⁷⁴ OĞUZMAN K.-BARLAS N., *Medenî Hukuk, (Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar)*, B:11, İstanbul, 2004, s. 173.

⁷⁵ 4721 sayılı *Türk Medenî Kanunu*, Bkz. *Resmi Gazete*, 8 Aralık 2001, Sayı: 24607.

⁷⁶ OĞUZMAN-SİLİÇİ-OKTAY, s. 172.

faaliyetleri için izin sistemi öngörülmüştür. Bankaların, Devletin para, kredi ve sermaye politikalarının oluşmasında ve saptanmış politikaların uygulanmasında önemli görevleri bulunduğundan, bunların Devletçe yakından izlenmesi ve denetlenmesi gerekir.

İzin sistemi bağı olma kuruluşla sınırlı değildir. Bankacılık Kanunu kuruluş iznine (Madde 6) ilişkin hükümler yanında değişik konularda izne bağı sistem kurmuştur. İzinsiz faaliyette bulunma suçu ile ilgili izin hükümlerine, Faaliyet izni, (Madde 10), Sınır ötesi faaliyetler (Madde 14), Ana sözleşme değişiklikleri (Madde 16), Sermaye artırımları (Madde 17), Pay edinim ve devirleri (Madde 18), Birleşme, bölünme ve hisse değişimi (Madde 19), İradi tasfiye (Madde 20), Çalışma ve imza yetkisi yasağı (Madde 26) başlıklı maddelerde yer vermiştir.

İzin alınmasına ilişkin 18 ve 26'ncı maddelerde getirilen kurallara uyulmaması adlı suç olarak değil Kanunun 14'üncü kısım birinci bölümde yer alan idarî suç kapsamında değerlendirilmiştir. Adlî anlamdaki suçun oluşabilmesi için izin kurallarına aykırılık yanında banka gibi faaliyet göstermek, mevduat kabul etmek, katılım fonu toplamak veya ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri ya da banka gibi mevduat veya katılım fonu topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanmak eylemlerinin varlığı gerekli görülmüştür. İzinsiz faaliyette bulunma suçu başlığı altında üç ayrı suç tipi düzenlenmiştir.

Bunlar izinsiz faaliyette bulunmak, banka adını kullanmak ve izlenim uyandırmaktır.

2.4.3.1. İzinsiz Faaliyette Bulunmak Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

İzinsiz faaliyette bulunmak suçunun hukuki konusu; Bankacılık Kanunu'nun faaliyete, mevduat kabulü veya katılım fonu toplamaya yönelik olarak öngördüğü izin yükümlülükleri ile ilişkili kurallardır. Bu kuralların ihlal edilerek maddede belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesi suç sayılmıştır. Alınması gereken izinlerin neler olduğuna gelince; madde metninde "*Faaliyet izni*" ibaresi yerine "*Bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın*" ibaresine yer verildiğinden suçun maddi unsurlarını oluşturan

eylemlerle ilgili izinlerin tamamıdır. Örneğin, faaliyet izni aldıktan sonra Kurul'dan izin almaksızın hisse devredilerek faaliyet gösterilmesi durumunda suç oluşacaktır.

2.3.1.2. Suçun Faili

İzinsiz faaliyette bulunma suçu özgü bir suç değildir. Sadece belirli bir fail tarafından işlenebilen suçlar özgü suçtur. İzinsiz faaliyette bulunma suçu ise herkes tarafından işlenebilir⁷⁷. Bankacılık Kanunu'na göre alınması gereken izinleri almaksızın, banka gibi faaliyet gösterme, ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklâmlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını kullanma ve banka gibi faaliyet gösterdiği izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanma eylemini gerçekleştiren her gerçek kişi ile tüzel kişi görevlileri suçun failidir⁷⁸. 4389 sayılı Kanunda yer alan “*Gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri fiile katılma derecelerine göre*” cezalandırılır hükmünün, bu kanunda yer almaması bir eksiklik değildir. Birden fazla kişi tarafından suçun işlenmesi durumunda, TCK.'nın iştirake ilişkin kuralları uygulanacaktır.

Suç, gerçek kişinin işlerinin idaresini usulüne uygun olarak devrettiği kişiler tarafından işlenebilir. Ceza sorumluluğu bakımından vekâletname ile yönetimi yüklenen iradi temsilciler, suçun ayrıntılarının bilinmesi ve suçun oluşumunda rollerinin olması koşuluyla cezalandırılırlar.

2.3.1.3. Suçun Kanuni Unsurları

Suç teorisine göre, suçların kanuni unsurları yasallık, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılıktan oluşmaktadır. Maddi unsur da kendi içinde hareket, netice ve nedensellik bağı olarak 3'e ayrılmaktadır.

---

⁷⁷ PARLAR A., *Son Değişikliklerle, Açıklamalı-İçtihatlı Çek – Bankacılık ve Döviz Suçları*, B: 2, Ankara, 2004, s. 458,

⁷⁸ YİĞİT U., *Vergi Kaçakçılığı Suçları ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç ve Cezaları*, İstanbul, 2004, s. 84 vd.

(1). Yasallık

Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*" başlıklı 14'üncü kısım, "*Suçlar*" başlıklı ikinci bölümünde yer alan adli nitelikteki suç ve cezaî hükümler içinde geçerlidir. Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan ilkelere uygun şekilde, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*" başlıklı 14'üncü kısım, "*Suçlar*" başlıklı ikinci bölüm 150'nci maddesinde "*İzinsiz faaliyette bulunmak*" suçu düzenlenmiştir.

(2). Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsurları hareket, netice ve nedensellik bağı olarak üçe ayrılmaktadır. Şimdi bunları inceleyelim.

2.(a). Hareket

İzinsiz faaliyette bulunma suçu iki ayrı fıkrada üç ayrı eylem olarak düzenlenmiştir.

Suçlar; kısaca ifade edilecek olursa birinci fıkrada "*İzinsiz banka gibi faaliyet gösterme*", ikinci fıkrada, "*İzinsiz banka adını kullanma ve İzinsiz banka gibi faaliyet gösterdiği izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanma*" suçlarıdır.

Yasa koyucu Bankacılık Kanunu ile finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacı gözeterek bir bankacılık düzeni kurmak istemiştir. Kanunda yer alan hükümlere göre bu düzenin işleyişi genel hatlarıyla; bir kısım işlerin münhasıran bankacılık faaliyeti olarak kabul edilerek sadece bankalar tarafından yapılmasını temin etmek diğer gerçek ve tüzel kişilere yasaklamak, diğer bir takım faaliyetlerin bankalar tarafından yürütülmesini belirli izin ve kurallara bağlamak şeklindedir.

Ancak bu faaliyet düzeninin bozulmasını engellemek üzere yapılan suç düzenlemesinde münhasır bankacılık faaliyeti ve diğer faaliyetler ayrımı gözetilmediğinden yasa koyucunun murat etmediği sonuçların ortaya çıkmasına yol açılmıştır⁷⁹. Mevcut

---

⁷⁹ BATTAL A., **Bankalar Kanunu Şerhi**, TBB Yayın No: 234, Eylül 2003, s. 66-67.

düzenleme lâfzî yorumla değerlendirildiğinde, münhasıran bankacılık faaliyeti olmayan bir işlemin banka dışındaki herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda bu maddede yazılı suç oluşacaktır. Bu durum hem münhasıran bankacılık faaliyeti dışındaki faaliyetlerin yürütülmesindeki görevli kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına müdahale sayılacak hem de uygulanacak kanun hükmünün belirlenmesinde karışıklığa neden olacaktır.

Bankacılık Kanunu'nun hedefi bankacılık düzeni kurmaktır. Ancak bu düzenin kurulma amacı finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasıdır. Ancak suç düzenlemesi sadece “*Korunan hukuki yarar*” ölçütüne göre yapılmıştır. Diğer ölçütlerden suçtan zarar gören, fail vs. ölçütler dikkate alınmamıştır. Örneğin izinsiz bankacılık faaliyeti gerçekleştirilmesi sonucu tasarruf sahiplerinin zarar görmesi ya da fayda sağlamanın suçun oluşumu ya da cezanın miktarı üzerinde hiçbir etkisi yoktur. İzinsiz bankacılık faaliyetinin dolandırıcılık amacıyla işlenmesinin madde açısından bir önemi yoktur. Bu nedenle maddenin izinsiz faaliyet suçunu eylem sonunda zarar meydana gelip gelmediğine göre ikiye ayrılarak ya da zarar gelmesi ağırlaştırıcı neden olacak şekilde yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır.

(2).b. Netice

Netice, zarar vermek veya tehlikeye sokmak suretiyle, hukukça korunan menfaatin ihlalidir. Bu açıdan bakıldığında, neticesiz suç yoktur, bütün suçlar neticeli suçlardır ve ihlal olarak ortaya çıkan netice, mantıksal olarak hareketle nedenseldir. “İzinsiz banka gibi faaliyet gösterme”, “İzinsiz banka adını kullanma ve İzinsiz banka gibi faaliyet gösterdiği izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanma” hareketleri hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Neticenin hareketten doğması, hareket-netice arasında olgusal bir bağıntının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu, nedensellik bağıdır. Hareket-netice arasında nedensellik bağıntının varlığı, yeterli olmasa bile, fiilin failine isnat edilebilmesinin ilk ve gözardı edilmesi mümkün olmayan bir şarttır. Neden olduğu bir neticeye bağlanmış olmadıkça, bir

kimse hakkında, hiçbir sorumluluk veya tehlikelilik yargısı verilmesi imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla “izinsiz banka gibi faaliyet gösterme”, “İzinsiz banka adını kullanma ve İzinsiz banka gibi faaliyet gösterdiği izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanma” hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağa nedensellik denilmektedir.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçlar kast veya taksirle işlenebilirler. İzinsiz faaliyette bulunma suçunun manevi unsuru kasttır⁸⁰, taksirle işlenmesi mümkün değildir. Genel kast yeterlidir. Failin hareketi taksirli ise suç oluşmaz. Bu suçun taksirle işlenmesi hali düzenlenmemiştir. Amaç ve saikin önemi yoktur⁸¹. Suçun failinin; kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın banka gibi faaliyet göstermesi ya da ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka adını ya da banka gibi faaliyet gösterdikleri izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanması durumunda kastın varlığı kabul edilir.

Münhasır bankacılık dışındaki diğer faaliyetlerin banka dışındaki gerçek ve tüzel kişilerce banka adı dışında gerçekleştirilmesinde izinsiz bankacılık faaliyeti suçunu işleme kastı yoktur. Diğer faaliyetlerin banka dışı kişiler tarafından banka adı kullanılmaksızın kanunlarında belirtilen izin kurallarına uyularak gerçekleştirilmesi izinsiz bankacılık faaliyeti suçu açısından kast yokluğu değil hukuka uygunluk nedenidir. Kan bankası, göz bankası, otobank, databank vb. örneklerde izinsiz olarak banka adı kullanılmasına karşın izinsiz bankacılık işlemleri yapma ve mevduat toplama eylemi ve kastı yoktur⁸².

Kusur yeteneğini ve kusurluluğu etkileyen nedenler, bu suç açısından da geçerlidir. Bu nedenle izinsiz faaliyette bulunma suçunun hata, cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit ve haksız tahrik hükümleri karşısında durumu incelenmesi gereklidir.

Hata, suça ilişkin değil faile özgü bir durumdur. Fail olarak kastedilen genelde gerçek kişidir. Hatanın bu yönü göz önünde bulundurularak izinsiz faaliyette bulunma suçu failere göre incelenmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Hemen belirtmek gerekir ki bu

---

⁸⁰ ERMAN, s. 253.

⁸¹ HATİPOĞLU M.-PARLAR A., *Açıklamalı İçtihatlı Özel Ceza Yasaları Uygulamalarında Ekonomik ve Ticari Suçlar*, 2005, s. 598.

⁸² TAŞDELEN S., *4491, 4672 ve 4743 sayılı Yasalarla Değişik Bankalar Kanunu Şerhi*, Ankara, 2002, s. 634.

suça ilişkin ağırlaştırıcı ya da hafifletici hal düzenlenmediğinden bu yöndeki hata hükümleri uygulanmayacaktır.

Failin banka olması durumunda, bankanın binlerce çalışanı, her konuda ayrı uzmanlık bölümleri, yönetici olabilmek için aranan yeterlilik ve deneyim, karar alma süreçleri vb. özellikleri dikkate alındığında hata hükümlerinde yararlanması söz konusu olamaz. Banka, kanunu, suçun maddi unsurlarını, eylemin haksız olduğunu bilmediği yönünde savunma yapamaz⁸³.

Failin gerçek kişi olması durumunda, ceza kanunu dışındaki kanunlarda düzenlenen bankacılık faaliyetlerine ilişkin kanunları bilmediğini ileri sürebilecektir hukuki hatasından yararlanabilecektir. Ayrıca suçun maddi unsurlarında hata hallerinden yararlanacaktır. Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit ve haksız tahrik hükümlerinin izinsiz faaliyet suçunun özelliği nedeniyle, kişi tehdit altında izinsiz banka kurduğunu ileri süremeyeceğinden- uygulanması oldukça imkânsızdır⁸⁴.

Failin bankanın ve diğer tüzel kişilerin yönetici konumunda olmayan personeli açısından bakıldığında mevcut uygulamada genelde bankacılık alanında eğitim almış üniversite mezunlarından oluştuğu göz önüne alındığında ceza kanunu dışındaki kanunlarda düzenlenen bankacılık faaliyetlerine ilişkin kanunları bilmediğini savunması yapılamayacaktır. Diğer tüzel kişiler açısından ise personelin eğitim, çalışma alanlarına göre karar verilecektir⁸⁵.

Banka personeli için suçun maddi unsurlarında yani faaliyet izni alınıp alınmadığı konusundaki hatasından yararlanabilecektir. Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit konusunda ise personelin işten çıkarılacağı tehdidi altında izinsiz bankacılık faaliyeti yapması durumunda kusurlu olup olmadığı ise uygulamada şekillenecek bir konudur.

(4). Hukuka Aykırılık

Bir eylemin tipikliği, onun aynı zamanda hukuka aykırılığı açısından da bir karinedir. Karineyi çürütecek olan ise, hukuka uygunluk nedenleridir⁸⁶. Bu kapsamda, izinsiz bankacılık faaliyeti suçunu maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde,

---

⁸³ TAŞDELEN, s. 635.

⁸⁴ TAŞDELEN, s. 636.

⁸⁵ TAŞDELEN, s. 636-637

⁸⁶ DURSUN, s. 208.

karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır. Bu noktada BDDK tarafından verilen iznin suçun bütün şekilleri açısından geçerli özel hukuka uygunluk nedeni olduğu ileri sürülmüştür⁸⁷.

Suç ,maddi unsurların izinsiz yapılması olarak tanımlandığından BDDK'nın izni suçun hukuka uygunluğu değil ,tipikliği içerisinde yer alır. Çünkü bir olayda hukuka uygunluk nedeni bulunduğu, eylem yine de tipe uygundur ve fakat hukuka aykırı değildir. Örneğin, meşru savunma halinde adam öldürme eylemi, tipe uygun olsa da hukuka aykırı değildir⁸⁸. BDDK'nın izni ile yapılan bankacılık faaliyetinde suçun yasal tanımındaki tipe uymadığından suç oluşturmayacaktır. Hukuka uygunluk sebebi, eylemin suç olarak kabul edilmesinden sonra incelenecek bir konudur.

Suçun maddi unsurunu teşkil eden faaliyet konusu eylemleri münhasıran bankacılık faaliyeti ve bankalar tarafından yürütülen diğer faaliyetler olarak ikiye ayırdığımızda münhasıran bankacılık faaliyetlerinin yapılmasını bir takım kanunlarda izin verilmesi hukuka uygunluk nedenidir. Özel kanunlarında hükümlere dayalı olarak Kurul'dan izin alarak faaliyet gösteren bankaların eylemi suç teşkil etmeyecektir. Yine bankacılık faaliyetleri arasında sayılan ödünç para verme işleri banka dışında gerçek kişiler tarafından Kurul'dan izin almadan gerçekleştirildiğinde izinsiz bankacılık faaliyeti suçu oluşacaktır⁸⁹.

Ancak bu faaliyeti yürüten kişinin Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname⁹⁰ (KHK) hükümleri uyarınca eylemi gerçekleştirmesi durumunda bu KHK hükmü hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilecektir. Münhasır bankacılık faaliyetleri konusunda bu kanun hükümleri dışında bu faaliyetlerin yürütülmesi konusunda izin veren kanun hükümleri hukuka uygunluk nedenidir.

Münhasıran bankacılık faaliyeti dışındaki diğer faaliyetlerin bankalar dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından gerçekleştirilmesi durumu izinsiz faaliyette bulunma suçunun tipiklik kapsamını girmesine karşın SPK ve diğer yasalara uygun gerçekleştirilmesi durumunda hukuka uygunluk sebebi gerçekleşmiş kabul edilecektir. Diğer bir hukuka uygunluk nedeni olan yetkili merciin emrini yerine getirme bakımından

⁸⁷ ERMAN S., **Bankacılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku**, C: V, İ.Ü. Fen Fakültesi, Döner Sermaye İşletmesi, İstanbul 1984, s. 247.

⁸⁸ DURSUN, s. 208.

⁸⁹ DURSUN, s. 209.

⁹⁰ 90 sayılı “Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK”. Bkz. **Resmi Gazete**, 06 Ekim 1983, Sayı: 18183.

izinsiz faaliyet suçlarını kamu görevlisi olan ya da olmayan faillere göre ayırarak incelemek gerekecektir. Çünkü bu hukuka uygunluk nedeni kamu hukuku ilişkisi içerisinde yer bulur.

Kamu görevlilerinin üstlerin aldıkları bankacılık faaliyeti sayılan eylemlerin yapılması yönündeki emirleri, eylemin izinsiz yapıldığını bilmemeleri durumunda hukuka uygunluk sebeplerinden yararlanacaklardır.

Özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren bankalar ve diğer tüzel kişi çalışanlarına yönelik olarak üstleri tarafından, bankacılık faaliyeti yapılması konusundaki emirleri yerine getirmeleri ve bu faaliyetin izinsiz olarak yapıldığını bilmemeleri durumunda, yetkili merciin emrini yerine getirme nedeniyle hukuka uygunluk sebeplerinden yararlanamazlar. Bu kişiler, izin bilmemeleri nedeniyle suçun manevi unsuru yani kasıt yokluğu nedeniyle suç oluşmayacaktır. Diğer hukuka uygunluk sebeplerinden meşru savunma, zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası bu suç bakımından uygulama alanı yoktur.

2.3.2. Mevduat Ve Katılım Fonu Sahiplerinin Haklarını Engelleme Suçu

Mevduat veya katılım fonunu bankaya güvenerek yatıran şahıs, haklı bir neden olmaksızın yatırdığını geri alamadığında mağduriyeti kaçınılmaz olacak; dolayısıyla haklı bir neden olmaksızın geri verme işlemini gerçekleştirilmeyen banka görevlisi, söz konusu suçu işlediğinden dolayı cezalandırılacaktır.

2.3.2.1. Mevduat ve Katılım Fonu Sahiplerinin Haklarını Engelleme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Bu suçun konusu mevduat ve katılım fonudur. Dolayısıyla mevduat ve katılım fonu kavramlarını etraflıca incelemekte fayda vardır.

Mevduat: Bankacılık Kanununun 3. maddesinde mevduat kavramı tanımlanmaktadır.

Buna göre mevduat, yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen parayı ifade eder⁹¹.

Sucun konusu olması itibariyle önem taşıyan mevduatın türü ve vadelerine ilişkin olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) tarafından Mevduatın Vade ve Türleri ile Katılma Hesaplarının Vadeleri Hakkında Tebliğ (2007/1) yayınlanmıştır.

- * Tasarruf Mevduatı: Mevduat bankaları nezdinde açtırılan, gerçek kişilere ait ve münhasıran çek keşide edilmesi dışında ticari işlemlere konu olmayan mevduat hesaplarıdır.
- * Resmi Kuruluşlar Mevduatı: Genel ve katma bütçeli daire ve kurumların, yerel yönetimlerin, mahkemelerin, savcılıkların, icra ve iflas dairelerinin, tereke hâkimlerinin mevduatıdır.
- * Ticari Kuruluşlar Mevduatı: Gerçek kişilerin ticari işletmelerine, her çeşit ortaklıklara, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara bağlı müessese ve bağlı ortaklıklara, genel ve katma bütçeli kuruluşlarla yerel yönetimlerin ticari işletmelerine, döner sermayeli kuruluşlara, vakıfların, derneklerin, sendikaların, birliklerin ve mesleki kuruluşların kurdukları veya katıldıkları ticari işletmelere, sigorta şirketlerine ait mevduatlardır.
- * Bankalar arası Mevduat: Bankalar (Kamu İktisadi Teşebbüsü olarak kurulan bankalar ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası dâhil), özel finans kurumları ve özel kanunlarına göre mevduat kabulüne yetkili bulunan kuruluşlara ait mevduatlardır.
- * Diğer Kuruluşlar Mevduatı: Kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kurumlarına, vakıflara, derneklere, meslek teşekküllerine, sendikalara, kanunla veya bir kanuna dayanılarak kurulmuş tasarruf sandıklarına, resmi ve özel idare, müessese ve ortaklıklarla mesleki teşekküllerde yalnız kendi mensuplarına ait olmak üzere sağlık, sosyal yardım ve tasarruf sağlamak amacıyla kurulan sandıklara ait paralar, noter teminat ve emanet paraları, mahkemeler, savcılıklar, icra ve iflas

---

⁹¹ BATTAL, s. 101-109.

daireleri ve tereke hâkimlikleri nezdindeki paralar, mahkemelerce tevdi mahalli gösterilmek suretiyle yatırılan paralar, yöneticiler tarafından apartman yönetimi ile ilgili olarak yatırılan paralar, elçilik ve konsolosluklara ait paralar, uluslararası kuruluşların Türkiye’deki büro ve temsilciliklerine ait paralar, fonlara ait paralar, genel ve katma bütçeli kuruluşlar içerisinde yer almayan üst kurul, Kurul ve kurumların paraları ile bunların dışındaki paralardır.

Katılım Fonu: Katılım fonu, katılım bankaları nezdinde açtırılan gerçek ve tüzel kişilere ait özel cari hesap ve katılma hesaplarında yer alan parayı ifade eder⁹².

- * Özel Cari hesap: Katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen geri çekilebilme niteliğinde olan ve hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.
- * Katılma Hesabı: Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kar veya zarara katılma sonucunu veren, hesap sahibine önceden belirlenmiş herhangi bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi taahhüt edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

2.3.2.2. Suçun Faili

Mülga 4389 sayılı Kanununun 22/2. maddesi “...geri almayı kasıtlı olarak engelleyen bankaların ilgili ve görevli mensupları...” demek suretiyle ilgili suçun failinin kim olacağını açıkça belirtmişti. 5411 sayılı yeni Bankacılık Kanununda bu hususun açıkça belirtilmemiş olması söz konusu hususta bir değişikliğe yol açmayacaktır. Bu suç, özgü suç olduğundan failleri de ancak mevduat veya fonun ödenmesini engelleyen yetkili kişi konumundaki banka görevlileri olacaktır⁹³.

⁹² ÇEKER M., **Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı**, Adana, 2004, s. 182

⁹³ KOCA M. ÜZÜLMEZ İ., **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**,B:4, Ankara, 2011, s. 102

Elbette ki mevduat veya fonun ödenmesi veya kabulü hususunda hiçbir yetkisi veya görevi olmayan bir kişinin ödememe konusundaki talimatı geçerli olmayacağından bu suçun faili olarak kabul edilemez⁹⁴.

2.3.2.3. Suçun Kanuni Unsurları

Bu suçun kanuni unsurları yasallık, maddi unsur, manevi unsur ve hukuka aykırılıktır. Şimdi bu unsurları detaylandırarak inceleyelim.

(1). Yasallık

Bankacılık Kanununun 151. maddesinde yer alan normun koruduğu hukuki değerler güven, mülkiyet ve ekonomik düzendir. Bu hükümlerle, ekonomik düzenin vazgeçilmez parçası olan bankalara duyulan güven dolayısıyla mülkiyetlerini devreden mevduat veya fon sahiplerinin hakları yasal güvence altına alınmıştır⁹⁵.

Madde 151, *“Bu Kanunun 61.maddesi hükmüne aykırı davrananlar altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”*

Madde 61: *“4721 sayılı Türk Medeni Kanununun rehinlere ve hapis hakkına, 818 sayılı Borçlar Kanununun1 alacağı devir ve temlikine, takasa dair hükümleri ile diğer kanunların verdiği yetkiler ve koyduğu yükümlülükler saklı kalmak şartıyla mevduat ve katılım fonu sahiplerine ödenmesi gereken tutarları geri alma hakları hiçbir suretle sınırlandırılmaz. Mevduat veya katılma hesabı sahipleri ile kredi kuruluşları arasında vade ve ihbar süresi hakkında kararlaştırılan şartlar saklıdır.*

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir.”

Bankacılık Kanunun 61. maddesi, haklı nedenler dışında mevduat veya katılım fonu sahiplerinin haklarının engellenemeyeceğini düzenlerken; aynı kanunun 151. maddesi ise, 61. maddeye atfen söz konusu engelleme işlemi suç olarak düzenlemiştir.

⁹⁴ DONAY S., **Bankacılık Ceza Hukuku**, İstanbul, 2007, s. 63.

⁹⁵ TAŞDELEN S., **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Ankara, 2006, s. 1268.

(2). Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsurları, hareket, netice ve nedensellik bağıdır. Şimdi bunları inceleyelim.

2.(a).Hareket

Suçta vücut veren hareket, mevduat ve katılım fonu sahiplerinin geri alma haklarının sınırlandırılmasıdır. Sınırlandırma farklı şekillerde gerçekleşebilir.

Örneğin, yapılacak ödeme karşılığında gereksiz evrak istenmesi, ödemenin makul sayılamayacak derecede uzun süre sonra yapılacağı bildirilmesi, hesap sahibine elektronik cihazlar üzerinden işlem yapması için verilen kartların iptal edilmesi vb. biçimde olabilir⁹⁶. Ayrıca ifade etmek gerekir ki, mevduatını geri alma hakkı bulunan şahsın, bu hakkını ATM yoluyla kullanmak istemesi; ancak geri alma işlemini gerçekleştirememesi halinde de bu suç oluşabilecektir⁹⁷.

Suçlar, icrai hareketle işlenebileceği gibi ihmal suretiyle de işlenebilir. Mevduat veya katılım fonu sahiplerinin geri alma haklarının engellenmesi suçu, yapmama gibi ihmali bir davranışla değil, mağdurun geri alma hakkının bizzat icrai hareketlerle sınırlandırılması suretiyle işlenmesinden ötürü icrai bir suçtur.

(2).b. Netice

Zarar vermek veya tehlikeye sokmak suretiyle, hukukça korunan menfaatin ihlaline netice olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu açıdan bakıldığında, mevduat ve katılım fonu sahiplerinin geri alma haklarının sınırlandırılması hareketi hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır.

Ayrıca belirtmeliyiz, suçun oluşması bakımından hareket yeterli olup netice aranmadığından söz konusu suç, sırf hareket suçları kapsamına girmektedir.

(2).c. Nedensellik Bağı

Neticenin hareketten doğması, hareket-netice arasında olgusal bir bağıntının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu, nedensellik bağıdır. Hareket-netice arasında nedensellik

⁹⁶ ALICI Y., **Bankacılık Kanunu Şerhi**, İstanbul, 2007, s. 1241.

⁹⁷ YİĞİT U., **Bankacılık Suçları**, İstanbul, 2006, s. 247.

bağının varlığı, yeterli olmasa bile, fiilin failine isnat edilebilmesinin ilk ve gözardı edilmesi mümkün olmayan bir şarttır. Mevduat ve katılım fonu sahiplerinin geri alma haklarının sınırlandırılması hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru kasttır, suçun oluşabilmesi için ,genel kast yeterlidir. Failde mevduatın geri alınmasını engelleme kastı bulunması şarttır⁹⁸. Suçun şekli suç olduğu gerekçesiyle, bu fiillerde kast aranmayacağına ve yanılmanın ceza sorumluluğunu etkilemeyeceğine ilişkin Yargıtay'ca benimsenen görüşte⁹⁹ isabet bulunmamaktadır¹⁰⁰. Bankanın iflası nedeniyle ödememe yapılamaması durumunda kast unsuru gerçekleşmediğinden suç oluşmayacaktır.

Kusur yeteneğini ve kusurluluğu etkileyen nedenler yönünden inceleme; Bu suça ilişkin ağırlaştırıcı ya da hafifletici hal düzenlenmediğinden bu yöndeki hata hükümleri uygulanmayacaktır.

Mevduat veya katılım fonu geri verilmemesi eylemine bankacılık sektörünün yapısı ve işleyişi açısından bakıldığında olayın iki gerçek kişi arasında geçmediği görülür.

Bir tarafta mevduat sahibi diğer tarafta banka ya da banka şubesi vardır. Burada bir kişinin yanılması durumunda bile anında diğer karar alma süreçleri devreye girecektir. Ayrıca banka çalışanı olabilmek için mevcut uygulamada bankacılık alanında eğitim veren fakültelerden mezun olma koşulu göz önüne alındığında mevduat ve katılım fonunun geri çekilmesi konusunda; kanunu, suçun maddi unsurlarını, eylemin haksız olduğunu bilinmediği yönünde hukuki ve maddi hata savunması yapılması güçtür. Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit konusunda ise personelin işten çıkarılacağı tehdidi altında geri alma hakkını engellemeleri durumunda kusurlu olup olmadığı ise uygulamada şekillenecek bir konudur.

⁹⁸ PARLAR-HATİPOĞLU, s. 1224.

⁹⁹ Bkz: Yargıtay 7. CD., 11.3.1980-1009/1226 Sayılı Kararı; Yargıtay 7. C.D., 10.7.1979, 4284/5029 Sayılı Kararı; Yargıtay 7. CD., 13.1.1981, 6180/6995 Sayılı Kararı..

¹⁰⁰ ERMAN, s. 281.

(4). Hukuka Aykırılık Unsuru

Bankacılık Kanununun 61. maddesinde, hareketin icrasına rağmen suçun oluşmasını engelleyen hukuka uygunluk nedenlerine¹⁰¹ (rehin hakkı, hapis hakkı, alacağın devir ve temlik, takasa dair hükümlerle diğer kanunların verdiği yetkiler ve koyduğu yükümlülükler) değinilmiştir. Esasında 61. maddede yer alan haller, TCK’ da genel olarak düzenlenen hukuka uygunluk nedenlerinden hakkın kullanılması ve kanun hükmünün yerine getirilmesi hallerinin söz konusu suç bakımından tezahürüdür¹⁰². Ayrıca TCK’ da düzenlenen diğer hukuka uygunluk nedenleri de koşulların bulunması halinde bu suç bakımından uygulama alanı bulabilir¹⁰³.

2.3.3. Önlemleri Almamak Suçu

Bu suçta belirleyici olan önlemler, suçun konusunu oluşturmaktadır. Önlemlere ilişkin maddelerde, önlemler sayıldıktan sonra bunlar dışında Kurul’un uygun göreceği her türlü önlem ifadesi vardır. Böyle bir düzenleme, suçun konusunu belirsiz hale getirmekte yasama organı dışında bir organın takdirine bırakmaktadır. Yapılan düzenleme anılan bu nedenle, ceza hukuku kural ve ilkeleri ile çelişmektedir.

2.3.3.1. Önlemleri Almamak Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Düzeltilici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak suçunun konusu; Bankacılık Kanununun 68 (düzeltilici önlemler) ,69 (iyileştirici önlemler) ve 70’inci maddelerine (kısıtlayıcı önlemler) sayılan önlemlerdir. Suçun konusu önlemlerin alınabilmesi için bazı ön koşulların gerçekleşmesi gerekir.

Bu ön koşullar kanunun “*Önlem alınması gerektiren haller*” başlığı altında düzenlenmiştir. Maddede sayılan durumların ortaya çıkmasından sonra belirtilen önlemlerin alınması istenebilecek yani önlemler bu suçun konusu olabilecektir. Aksi durumda madde

¹⁰¹ İNCEOĞLU A., **Banka Hukuku Atölye Çalışmaları, B: II**, İstanbul, 2008, s. 86.

¹⁰² DURSUN S., **Bankacılık Düzenine Karşı Suçlar**, Ankara, 2006, s. 89

¹⁰³ PARLAR A.-AKIN M-HATİPOĞLU M., **Bankacılık Ceza Hukuku**, Ankara, 2010, s. 155

sayılan haller doğmamış ya da başka durumlar ortaya çıkması nedeniyle önlem alınması istenmesi durumunda suçun konusu oluşmadığından bu önlemlere uymamak suç oluşturmayacaktır¹⁰⁴.

“Önlem alınmasını gerektiren hâller

MADDE 67.- *Konsolide veya konsolide olmayan bazda yapılan denetimler sonucunda bir bankanın;*

- a) *Aktiflerinin vade itibarıyla yükümlülüklerini karşılayamama tehlikesiyle karşı karşıya gelmesi ya da likiditeye ilişkin düzenlemelere uymaması,*
- b) *Gelir ve giderleri arasındaki ilgi ve dengelerin bozulması nedeniyle kârlılığın faaliyetleri emin bir şekilde yürütecek yeterlilikte olmaması,*
- c) *Özkaynaklarının sermaye yeterliliğine ilişkin düzenlemelere göre yetersiz olması veya bu durumun gerçekleşmek üzere bulunması,*
- d) *Aktif kalitesinin malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde bozulması,*
- e) *Bu Kanuna ve ilgili düzenlemelere veya Kurulca alınan kararlara aykırı nitelikte karar, işlem ve uygulamalarının bulunması,*
- f) *İç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerini²⁸⁹ kurmaması veya bu sistemleri etkin ve yeterli bir şekilde işletmemesi veya denetimi engelleyici herhangi bir hususun bulunması,*
- g) *Yönetiminin basiretsizliği nedeniyle bu Kanun ve ilgili mevzuat ile tanımlanmış risklerin önemli ölçüde artması veya malî bünyeyi zayıflatabilecek şekilde yoğunlaşması,*

Hâllerinden herhangi birinin tespit edilmesi durumunda, bu Kanunun 68’inci, 69’uncu ve 70’inci maddelerinde öngörülen tedbirler derhal alınır.”

---

¹⁰⁴ DURSUN, s. 229.

2.3.3.2. Suçun Faili

Düzeltilici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak suçu, özgü suçtur. Maddede belirtilen bir takım eylemler, sadece yönetim kurulu başkan ve üyelerince diğerleri ise önlemleri almakla yükümlü banka mensuplarınca işlenebilir. Genel Kurul üyeleri maddede belirtilen “mensuplar” kapsamına girmediğinden fail olamazlar. Bankanın hem ortağı, hem de yönetim kurulu üyesi olan bir kişi genel Kurul üyesi olarak önlemlere uymama yönünde oy kullanması durumunda da fail olamaz. Çünkü, genel kurulda kullandığı oyu yönetim kurulu üyesi sıfatıyla değil genel Kurul üyesi sıfatıyla kullanmaktadır. Buna göre, Bankacılık kanununun 68 ve 69’uncu maddesinde belirtilen ve Kurul veya kurumca alınması istenen önlemleri alınmaması eyleminin faili banka yönetim kurulu başkan ve üyeleridir¹⁰⁵. Alınması istenen önlemler genel kurulun yetkisinde olması durumunda yönetim kurulunun yapacağı iş önlemin alınabilmesi için gerekli ön hazırlıkları yaparak ve genel kurulu toplantıya çağdırmaktan ibarettir.

Buna karşın genel kurulun belirtilen önlemleri almaması durumunda yönetim kurulu açısından sorumluluk doğmaz.

2.3.3.3. Suçun Kanuni Unsurları

Bu suçun kanuni unsurları yasallık, maddi unsur ve hukuka aykırılık ve manevi unsurdur.

(1). Yasallık

Anayasanın 38’inci maddesi ve 5237 sayılı TCK’nın 2’nci maddesinde de yer alan ‘kanunsuz suç ve ceza olmaz’ ilkeleri uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun “Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri” başlıklı on dördüncü kısım, “Suçlar” başlıklı ikinci bölüm 152’nci maddesinde “Düzeltilici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak” olarak düzenlenmiştir.

---

¹⁰⁵ ERMAN, s. 224.

(2). Suçun Maddi Unsuru

Suçun temel şeklinde maddi unsur; Kanununun 68, 69 ve 70'inci maddelerine ve yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14'üncü maddesine göre, "Kurul veya Kurumca alınması istenen önlemleri almamak", kısaca söyleyecek olursa "Önlem almamaktır." Bunun dışında Yasallık, hareket, nedensellik bağı bu suçun maddi unsurlarını oluşturmaktadır.

(2).a. Hareket

Suç, icrai hareketle değil, ihmalî hareketle işlenebilen bir suçtur. Hareketi sonuca bitişik, ihmalî bir suç olduğundan bu suça teşebbüs mümkün değildir. Sonuç unsuru yönünden; düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemler alınmadığı durumunda suç gerçekleştiğinden, şekli suçtur. Tüm bunların yanı sıra, söz konusu suç, bir zarar doğmasına gerek olmadığından tehlike suçudur.

(2).b. Netice

Zarar vermek veya tehlikeye sokmak suretiyle, hukukça korunan menfaatin ihlali neticedir. Bu açıdan bakıldığında, Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak hareketi hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkarır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Hareket ile netice arasında nedensellik bağının varlığı, yeterli olmasa bile, fiilin failine isnat edilebilmesinin ilk şartıdır. Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ, bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak suçu kasıtlı suçlardandır¹⁰⁶.

Suçun manevi unsurunu birinci ve ikinci fıkra yönünden ayrı ayrı değerlendirmek gereklidir.

---

¹⁰⁶ ERMAN, s. 228.

Suçun temel şeklini düzenleyen birinci fıkra için genel kast yeterlidir. Kurul veya Kurumca alınması istenen önlemleri bilerek almama durumunda kast unsuru gerçekleşmiştir. Bu suçun oluşması için ön koşul, alınması istenilen önleme ilişkin yazının ilgili birime tebliğ edilmesidir.

Kastın varlığının kabul edilebilmesi için failin ön koşulu bilmesi ya da öngörmesi gerekir¹⁰⁷. Kurul ya da kurumun istemi ilgililere ulaşmadığı için önlem alınmamışsa kast unsurunun varlığından söz edilemez. Öte yandan, banka mensuplarının görevi sadece belirtilen önlemi yerine getirmektir, önlem alınmasına rağmen amaçlanan sonuç gerçekleşmemesi durumunda sorumluluk doğmaz. Sermayenin artırılması yolundaki bir istem durumunda yönetim kurulunun görevi, ana sözleşme değişikliklerini hazırlama, gerekli izinleri alma ve genel kurulu toplantıya çağdırmaktan ibarettir. Buna rağmen sermaye artırılamamış veya artırılmamış ise kasıtlı suçlanamayacaktır¹⁰⁸.

Suçun nitelikli hali ikinci fıkroda düzenlenmiştir. Buna göre önlemleri almama yönündeki eylemin, bankanın nitelikli paya sahip ortaklarına veya bunların iştirak ve kuruluşlarına yarar sağlamak amacıyla yapılması gerekir. Bu fıkroda yazılı suçun oluşabilmesi için aranan failin yarar sağlamak yönünde amacı¹⁰⁹, özel kasttır.

Kusur yeteneğini ve kusurluluğu etkileyen nedenler yönünden inceleme; Alınması gereken önlemleri Kurul belirlediğinden bu eylemlerin uygulanmasında hukuki ve maddi hataya düşülmesi zordur. İstenen önlemin niteliği ve kapsamı konusunda bir tereddüt doğduğunda Kurul'dan bu konuda görüş alınabilir. Ayrıca önlemler kanunda maddeler halinde sayılmıştır bunlar dışında kalan ve yerine getirilmesi istenen diğer önlemleri ise Kurul tarafından ayrıntılı olarak açıklanacaktır. Bir başka banka ile birleşme, özkaynak artırımı için yeni hissedar bulunması gibi önlem gerekli girişimlerin yapılmasına karşın yerine getirilmemişse kasıt yoktur. Bu önlemlere ilişkin tarafların, alt düzeyde banka mensubu seviyesinde değil doğrudan banka yönetim kurulu ile Kurul olduğu ayrıca Kurul tarafından alınması istenen önlemleri en üst seviyede değerlendirecek komitelerin olması burada çalışanların nitelikleri ve deneyimleri dikkate alındığında hata hükümlerinin uygulanmasına olanak yoktur.

---

¹⁰⁷ İÇEL-SOKULLU-AKINCI-ÖZGENÇ-SÖZÜER-ÜNVER-MAHMUTOĞLU, s. 22.

¹⁰⁸ TAŞDELEN, s. 636.

¹⁰⁹ İÇEL, s. 228.

(4). Hukuka Aykırılık

Bir eylemin tipikliği, onun aynı zamanda hukuka aykırılığı açısından da bir karinedir. Karineyi çürütecek olan ise, hukuka uygunluk nedenleridir¹¹⁰. Bu kapsamda, Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almama suçunun maddi unsuru gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır. Kanunda özel hukuka uygunluk nedeni öngörülmemiştir. Diğer kanunlarda özel hukuka uygunluk nedeni getirilebilir. Kamu bankalarındaki görevliler yönünden koşulları oluştuğunda yetkili merciin emrini yerine getirme hukuka uygunluk sebebinden yararlanırlar.

Banka yönetim kurulu tarafından alınacak önlemler sınırlı olmadığından ve maddede sayılanlar yanında kurulca uygun görülecek her türlü tedbir denildiğinden, hukuka uygunluk sebeplerinin her bir tedbir yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekir. Yine kanunun 105'inci maddesi uyarınca Kurul kararlarına karşı yargı yolu açıktır. Doğru bulunmayan önlemler aleyhine yargı yoluna başvurulabilir.

2.3.4. Bilgi ve Belge Vermeme Suçu

Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek başlığı altında düzenlenen maddede iki ayrı suça yer verilmiştir.

Bunlar;

- 1) Bu Kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen, Bankacılık Kanunu 38'inci madde kapsamında istedikleri bilgi ve belgeleri vermemek suçu,
- 2) Bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olma; kısaca denetim görevlilerini engel olma suçudur.

İşte belirtilen bu başlıklar altında bilgi ve belge vermeme suçu işlenecektir.

---

¹¹⁰ DURSUN, s. 208.

2.3.4.1. Bilgi Ve Belge Vermeme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Suçun konusu; yetkili merciler ile denetim görevlilerinin istedikleri ve Kanun kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen 38'inci madde kapsamında istedikleri bilgi ve belgelerdir. 5465 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 41'inci madde kapsamındaki bilgi ve belgeler bu suçun konusu dışındadır. Belge kapsamına mikrofilm, mikrofiş şeklinde veya elektronik, manyetik veya benzeri ortamlardaki kayıtlar da girer¹¹¹.

Bilgi ve belgelerin suçun konusunu oluşturabilmesi için;

- Bunları isteyenlerin yetkili merci veya denetim görevlisi olması,
- İstemin yasal yetki ve görev sınırları içinde ve usulüne uygun olması,
- Bilgiyi verecek olanın bu konuda yetki ve görevi olması, koşullarının birlikte bulunması gerekir.

2.3.4.2. Suçun Faili

Suçun faili; bu Kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeler ile bu Kanun kapsamındaki kuruluşların, konsolide finansal tabloların hazırlanmasını teminen 38'inci madde kapsamında istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen gerçek kişi veya tüzel kişi görevlileridir. Herkes tarafından işlenebilen bir suç değildir. Suçun faili, bu kanun hükümlerine uygun olarak istenen bilgi ve belgeleri vermek yükümlüğü gerçek kişiler ile tüzel kişi görevlileridir. Bilgi ve belgeyi vermek birkaç kişinin imzasını gerektirdiği hallerde imzalamayan suçun failidir.

---

¹¹¹ MAHMUTOĞLU, s. 122.

2.3.4.3. Suçun Kanuni Unsurları

Suçun kanuni unsurları olan yasallık, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsur aşağıda incelenmiştir.

(1). Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan 'kanunsuz suç ve ceza olmaz' ilkeleri uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri" başlıklı on dördüncü kısım, "Suçlar" başlıklı ikinci bölüm 153'üncü maddesinde "Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek" suçu düzenlenmiştir.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Bu suçun maddi unsuru; bu Kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri "bilgi ve belgeleri vermemektir." 5465 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 41'inci maddesinde düzenlenen eylemler bu suçun unsurunu oluşturmaz¹¹².

Bu eylemler, anılan kanunun özel kanun niteliğinde olması nedeniyle, burada düzenlenen suçun unsurunu oluşturur. Suç, bilgi ve belgenin verilmeyeceğine dair yazının ulaşması, süre öngörülmüşse bu sürenin dolmasıyla, süre öngörülmemişse bilgi ve belgeyle ilgili ikinci talep yazısının yazılma tarihinde işlenmiş sayılacaktır.

(2).a. Hareket

Bilgi ve belgeleri verme yükümlüğü icraî bir hareketle yerine getirileceğinden bu yükümlülüğü yapmamak ihmalî niteliktedir. Bu nedenle suç ; ihmalî bir suçtur. Bilgi ve belge istemine karşı hiçbir şey yapmayarak ya da istemi yazılı olarak reddederek suç işlenebilir.

---

¹¹² DURSUN, s. 248.

Yanlış bilgi vermek ise; bu suç kapsamında değildir¹¹³. Hareketi ,sonuca bitişik suçtur. Bilgi ve belgenin verilmesi birkaç kişinin ortak imzasını gerektirdiği durumlarda ise, iştirak hükümleri uygulanacaktır.

(2).b. Netice

Netice unsuru yönünden; bilgi ve belge verme yükümlülüğü yerine getirilmediğinde suç gerçekleşmiş olacağından suç, şekli suçtur. Ayrıca, bir zarar doğmasına gerek olmadığından söz konusu suç tehlike suçudur. Hareketi sonuca bitişik, ihmali bir suç olduğundan bu suça teşebbüs ise mümkün değildir¹¹⁴.

(2).c. Nedensellik Bağı

Bilgi ve belge verme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suç, kastla işlenebilen suçtur¹¹⁵. Suçun oluşumu için genel kast yeterlidir. Amaç ve saikin sonuca etkisi yoktur¹¹⁶. Suçun manevi unsurunun oluşumu için, kanunla yetkilendirilen mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeleri, kasten vermemek gereklidir. Bilgi ve belgeler, failin kendisine tevdi edilen, hukuken ve fiilen ise ulaşılması mümkün nitelikte olmalıdır¹¹⁷. İstenen belgenin hiç mevcut olmaması ya da istenilen kişide bulunmaması halinde, ceza sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

(4). Hukuka Aykırılık

Maddede belirtilen niteliklere uygun bir bilgi ve belge talebi ya da denetim işi var ve kasten bilgi ve belge verilmemiş ya da denetim işi engellenmişse, hukuka aykırılık gerçekleşmiştir.

---

¹¹³ ERMAN, s. 352.

¹¹⁴ MAHMUTOĞLU, s. 123.

¹¹⁵ ERMAN, s. 303.

¹¹⁶ PARLAR-HATİPOĞLU, s. 1226.

¹¹⁷ TAŞDELEN, s. 641.

Hukuka uygunluk nedenleri kapsamında değerlendirmek gerekirse; kişi kendisinden istenen bilgi ya da belgenin kendisi ya da yakınları hakkında ayrı bir suç oluşturması durumunda vermezse suç oluşmayacaktır¹¹⁸.

Yetkili merciin emrini yerine getirme hukuka uygunluk nedenleri koşulları oluştuğunda kamu kurum ve kuruluşları görevlileri açısından uygulama alanı bulabilecektir. İstenen bilgi ve belge verilmemesinin ardından belgeyi isteyen isteminden vazgeçmesi ise, hukuka uygunluk nedenlerinde ,rıza kapsamında değerlendirilebilir. Meşru savunma ve zorunluluk halinin bu suç bakımından uygulama alanı yoktur.

2.3.5. Denetim Görevlilerini Engelleme Suçu

2.3.5.1. Denetim Görevlilerini Engelleme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Suçun konusu; bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin “Görevleri” diğer bir ifade ile görevi kapsamında yaptığı iştir. Suçun konusu oluşturan unsurları sayacak olursak denetimi yapacak olan kişinin;

- * Denetim görevlisi olması veya denetim yapmakla görevlendirilmiş olması,
- * Denetim görevi sırasında olması,
- * Göreviyle ilgili olması gerekir.

2.3.5.2. Suçun Faili

Fail; bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olan kişi'dir. Bu suç denetim görevlisinin istediği bilgi ve belgeyi vermemek suretiyle işlenebileceğinden bu tür bir engelleme bir önceki suç kapsamında değerlendirilecektir. Buradaki engelleme bilgi ve belge vermeme dışında herhangi bir yolla gerçekleştirilen

---

¹¹⁸ ERMAN, s. 302.

engellemedir. Bir önceki suçun failinden farklı olarak burada herkes bu suçun faili olabilir. Özgü suç değildir¹¹⁹.

2.3.5.3. Suçun Kanuni Unsurları

Suçun maddi unsurları olan yasallık, maddi unsurlar, manevi unsur ve hukuka aykırılık aşağıda açıklanmıştır.

(1). Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan 'kanunsuz suç ve ceza olmaz' ilkeleri uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*" başlıklı on dördüncü kısım, "*Suçlar*" başlıklı ikinci bölüm 153'üncü maddesinde "*Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek*" suçu düzenlenmiştir¹²⁰.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Suçun maddi unsuru, bu Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarını engellemektir.

(2).a. Hareket

Suç, icrai suçtur ancak banka kapısını açmamak, elektronik ortamdaki bilgileri ulaşmak için gerekli şifreleri vermemek vs. şeklinde ihmali hareketlerle de işlenebilir. Suç, denetim elemanlarının engelle karşılaştıkları anda işlenmiş sayılır¹²¹.

Engel başka suretle aşılabiliyor ve denetim görevi yerine getirilebiliyorsa, suç oluşmayacaktır. Örneğin, bankanın kapısının engelleme amacıyla kilitlenmesine karşın başka bir kapıdan bankaya girilebiliyorsa, suç oluşmayacaktır. Hareketin, denetim işinin hiç

---

¹¹⁹ SÖZÜER, s. 172.

¹²⁰ ERMAN, s. 303.

¹²¹ DURSUN, s. 250.

ya da gereği gibi yapılmasını engelleyici nitelikte olması gerekir. Engelleme yönündeki hareketler sayılmadığı için suç, serbest hareketli suçtur.

(2).b. Netice

Netice unsuru yönünden; denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarının engelleme hareketi ile suç gerçekleştiğinden maddi suçtur. Suça teşebbüs mümkündür¹²².

(2).c. Nedensellik Bağı

Denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarını engelleme hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ, bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsurları

Kastla işlenebilen suçtur¹²³. Suçun oluşumu için genel kast yeterlidir. Amaç ve saikin sonuca etkisi yoktur¹²⁴.

Kanunla yetkilendirilen denetim görevlilerinin görevli olduklarını bildiği halde, görevlerini yapmalarına kasten engel olmak suçun manevi unsuru oluşturur.

Kusur yeteneğini ve kusurluluğu etkileyen nedenler, bu suç açısından da geçerlidir. Aynı şekilde cebir veya tehdit nedeniyle, bilgi ve belgenin verilmemesi ve sıfatını bilmediği için denetim görevlilerinin görevlerini yapmasını engelleme halinde, kast yoktur¹²⁵.

(4). Hukuka Aykırılık

Maddede belirtilen niteliklere uygun işi engellenmişse hukuka aykırılık gerçekleşmiştir.

Yetkili merciin emrini yerine getirme hukuka uygunluk nedenleri koşulları oluştuğunda, kamu kurum ve kuruluşları görevlileri açısından uygulama alanı bulabilecektir. İstenen bilgi ve belgenin verilmemesinin ardından, belgeyi isteyen isteminden vazgeçmesi hukuka uygunluk nedenlerinde, rıza kapsamında değerlendirilebilir. Meşru savunma ve zorunluluk halinin bu suç bakımından uygulama alanı yoktur.

---

¹²² ÖZGEN E., **Bankalar Yasası'nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar**, S. 39, 2001, s. 47.

¹²³ ERMAN, s.303.

¹²⁴ PARLAR-HATİPOĞLU, s. 1226.

¹²⁵ ERMAN, s. 303.

2.3.6. Belgelerin Saklanması Yükümlülüğüne Aykırı Davranma Suçu

Belge ve yazışmaların saklanması yükümlülüğüne aykırı davranma suçu, finansal piyasalarda güven ve tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına hizmet etmektedir. Banka denetimi belgeler üzerinde yapılacağından, belgelerin saklanmasına ilişkin yükümlülük önemli işleve sahiptir¹²⁶.

2.3.6.1. Belgelerin Saklanması Yükümlülüğüne Aykırı Davranma Suçunun Hukuki Konusu

Suçun konusu; bankaların aldıkları yazılar, bankaların faaliyetleriyle ilgili belgeler ve bankaların yazdıkları yazılar ile bu kapsamdaki belge ve yazışmalardır¹²⁷.

2.3.6.2. Suçun Faili

Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak suçu özgü suçtur. Saklama yükümlülüğünü yerine getirmekle ilgili çeşitli kademelerde sorumlu olan banka görevlileri dışındaki kişiler, bu suçun faili olamazlar. Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak suçunun faili; alınan yazılar ve faaliyetler ile ilgili belgelerin asılları veya bunun mümkün olmadığı hâllerde, sıhhatlerinden şüpheye mahal vermeyecek kopyaları ve yazılan yazıların makine ile alınmış, tarih ve numara sırası verilerek düzenlenecek suretleri, usulleri çerçevesinde banka nezdinde on yıl süreyle saklama yükümlülüğünü yerine getirmekle sorumlu kişi veya kişilerdir¹²⁸.

2.3.6.3. Suçun Kanuni Unsurları

Yasallık, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsur aşağıda yer almaktadır.

---

¹²⁶ BATTAL, s. 142.

¹²⁷ SÖZÜER, s. 173.

¹²⁸ PARLAR, s. 462.

(1). Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan 'kanunsuz suç ve ceza olmaz' ilkeleri uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri" başlıklı on dördüncü kısım, "Suçlar" başlıklı ikinci bölüm 154'üncü maddesinde "Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak" suçu düzenlenmiştir.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Banka ile kişiler arasında yapılan işlemlerde doğacak bir uyumsuzluk durumunda belgeler ve yazılar, ispat aracı olacaktır. Kişilerin, belgeleri 10 yıl gibi uzun süre saklamaları kolay kolay mümkün olmadığından, bu külfet bankalara getirilmiştir. Bankalar, bu iş için personel çalıştırmak, arşivlik bina temin etmek, elektronik ortamda saklama için büyük paralar gerektiren yatırımlar yapmak, sistem kurmak gibi işlemler yapmak zorundadır¹²⁹.

Suçun maddi unsuru, Bankacılık Kanununun 42'nci maddesinde belirtilen belgelerin saklanması yükümlülüğüne uyulmamasıdır. Yazışma ve belgelerin hiç veya maddede belirtilen usule uygun saklanmaması ,bu suçu oluşturacaktır.

(2).a. Hareket

Saklama şekli alınan yazılar ve faaliyetler ile ilgili belgelerin asılları veya bunun mümkün olmadığı hâllerde sıhhatlerinden şüpheye mahal vermeyecek kopyaları ve yazılan yazıların makine ile alınmış, tarih ve numara sırası verilerek düzenlenecek suretleri veya bu belgelerin mikrofilm, mikrofis şeklinde veya elektronik, manyetik veya benzeri ortamlarda usulleri çerçevesinde ilgili banka nezdinde on yıl süreyle saklanması gerekmektedir. Buna aykırı hareketler, bu suçu teşkil eder¹³⁰.

---

¹²⁹ ERMAN, s. 216.

¹³⁰ SÖZÜER,s. 173.

(2).b. Netice

Bankaların faaliyetleriyle ilgili belgeler ve bankaların yazdıkları yazıların saklanması yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden hareketler ,hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu ortaya çıkartır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Bankaların faaliyetleriyle ilgili belgeler ve bankaların yazdıkları yazıların saklanması yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden hareketler ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ, bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsurları

Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranma suçu icraî ve ihmali hareketlerle de işlenebilir. İhmali hareketlerle işlenebilmesine karşın yasada taksire ilişkin bir ifade yer almadığından taksirle işlenemez. Failin görevi itibarıyla saklama yükümlüğünü yerine getirmemeyi istemesi durumunda kastın varlığı şüphesizdir¹³¹. Suçun manevi unsuru kasttır¹³² ve suçun işlenebilmesi için genel kast yeterlidir.

(4). Hukuka Aykırılık

Alınan yazılar ve faaliyetler ile ilgili belgelerin usul ve esaslara uygun şekilde saklanmama eylemi, hukuka aykırıdır. Maddede asıllarını saklama yükümlüğünün yerine getirmenin mümkün olmadığı hallerde getirilen diğer saklama yöntemleri, özel hukuka uygunluk sebebidir¹³³.

2.3.7. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunmak Suçu

Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suçu adı altında düzenlenen bu suç, içeriği itibarıyla belgede sahtecilik suçudur. Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçu içerisinde suçun birinin gerçekleşmesinden sonra diğerinin gerçekleşebildiği iki ayrı suçtan oluşur. İlk

---

¹³¹ ERMAN S.-ÖZEK Ç., **Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, İstanbul 1992, s. 164

¹³² PARLAR-PARLAR, s. 463.

¹³³ DURSUN, s. 268.

suç sahte belge imzalamaktır. İkinci suç ise sahte belgeyi kanunda öngörülen koşullar altında belli yerlere vermek ya da yayılmaktır. Birinci suç gerçekleşmeden ikinci suçun gerçekleşmesi mümkün değildir¹³⁴.

2.3.7.1. Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunma Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçu bünyesindeki kısaca sahte belge imzalama ve sahte belgeyi kullanma olarak adlandırabileceğimiz iki suçun da konusu ortaktır.

Suçun maddi unsuru vermek veya yayımlamak olduğundan, suç konusu olma bakımından verme eyleminde suç konusu belgenin kanunda belirtilen yerlere verilmesi gerekir. Suçun konusunun oluşumu bakımından yayımlanmada, belli bir yere verilme koşulu yoktur. Suçun fail gerçeğe aykırı belgeyi imzalayandır. İmzalayanın, belgeyi veren veya yayımlayan kuruluşun görevlisi olması şart olmamakla birlikte aralarında vekâlet akdi vb. hukuki ilişkiden doğan bir bağın olması gerekir¹³⁵.

İkinci suç olan sahte belgeyi kullanma suçunun faili ise kanun kapsamındaki kuruluşların, gerçeğe aykırı beyanlar içeren imzalanmış belgeyi; kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine ve mahkemelere veren veya yayımlayandır¹³⁶.

2.3.7.2. Suçun Faili

Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçu iki ayrı suçun aşamalı olarak gerçekleşmesinden oluştuğunu konunun başında vurgulamıştır. İlk suç olan sahte belge imzalama suçunun faili; bu kanun kapsamındaki kuruluşların, yetkili mercilere, denetim görevlilerine ve mahkemelere verilen veya yayımlanan belgeler ve bu belgelere dayanak olan gerçeğe aykırı her türlü belgeleri “*İmzalayan*” kişi ya da kişilerdir¹³⁷.

---

¹³⁴ SÖZÜER, s. 173.

¹³⁵ PARLAR-HATİPOĞLU, s. 1227.

¹³⁶ PARLAR, s. 463.

¹³⁷ ERMAN, s. 139.

2.3.7.3. Suçun Kanuni Unsurları

Suçun kanuni unsurları olan yasallık, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsur sırasıyla aşağıda incelenmiştir.

(1). Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkelerine uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*" başlıklı on dördüncü kısım, "*Suçlar*" başlıklı ikinci bölüm 155'inci maddesinde "*Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak*" suçu düzenlenmiştir.

Gerçeğe aykırı belgenin imzalandığı yani eylem gerçekleştiğinde bu kanun açısından suç oluşturmamaktadır. Suç oluşturmaması ileride gerçekleşme olasılığı olan ikinci eyleme bağlanmıştır. İleride gerçekleşecek ikinci eylemi isterse ilk eylemi yapan kişi olsun ilk eylem yapıldığında suç değildir.

(2). Suçun Maddi Unsuru

Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak suçunun maddi unsuru;

- Kanun kapsamındaki kuruluşların, gerçeğe aykırı beyanlar içeren imzalanmış belgeyi kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine ve mahkemelere vermeleri,
- Kanun kapsamındaki kuruluşların, gerçeğe aykırı beyanlar içeren imzalanmış belgeyi yayımlamalarıdır¹³⁸.

Bu kapsamda hareket, netice ve nedensellik bağı aşağıda açıklanmıştır.

---

¹³⁸ TAŞDELEN, s. 642.

(2).a. Hareket

Bu suç icraî bir suçtur. İcrai hareketlerle işlenebilir, ihmalî suretle işlenemez. Verme veya yayımlama hareketi gerçekleştiğinde suç tamamlanmış olacağından, hareketi sonuca bitişik suçtur. Verme veya açıklama hareketi gerçekleştirilmesiyle suç oluştuğundan ayrıca bir zarar meydana gelmesi aranmadığından dolayı tehlike suçudur. Hareketi sonucuna bitişik olduğundan, şekli suçtur. Bu suça teşebbüs mümkün değildir.

(2).b. Netice

Gerçeğe aykırı beyanla sahte belge imzalama ve sahte belgeyi kullanma, verme veya yayımlama hareketleri hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır

(2).c. Nedensellik Bağı

Gerçeğe aykırı beyanla sahte belge imzalama ve sahte belgeyi kullanma, verme veya yayımlama hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçunun manevi unsuru kasttır ve genel kast yeterlidir. Taksirle işlenmesi mümkün değildir, failin hareketi taksirli ise suç oluşmaz. Amaç ve saikin önemi yoktur¹³⁹.

(4). Hukuka Aykırılık

Gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçu hukuka aykırılık yönünden incelendiğinde,
- Gerçeğe aykırı belgenin imzalanması bu maddede düzenlenen suç bakımından başlı başına hukuka aykırı değildir. Belge ikinci aşamada gerçeğe aykırı beyanda bulunma suçunun maddi unsurları gerçekleştirildiğinde hukuka aykırı sayılacaktır. Diğer suçlardan farklı olarak eylem gerçekleştirildiği değil ileride gerçekleşmesi olası bir eyleme göre belirlenecektir.

---

¹³⁹ HATIPOĞLU- PARLAR, s. 604.

Gerçeğe aykırı belgenin kanunda belirli yerlere verilmesi veya yayımlanması hukuka aykırıdır, yasaklanmıştır ancak cezaî yaptırıma bağlanmamıştır.

2.3.8. İşlemlerin Kayıt Dışı Bırakılması ve Gerçeğe Aykırı Muhasebeleştirilmesi Suçu

Bankaların yönetim kurulu ve hissedarlarının doğru kararlar alabilmeleri ile yatırımcıların ve diğer ilgili tarafların bankalar hakkında doğru değerlendirmeler yapabilmeleri, sağlıklı bir muhasebe sisteminin kurulmasına bağlıdır. Bankacılık düzenini oluşturan ve denetleyen Kurumun yapacağı işlerinin etkinliği, verimliliği ve sıhhati de bu muhasebe sisteminin doğru bir şekilde işlemesiyle doğrudan bağlantılıdır. Muhasebe sisteminin taşıdığı önem nedeniyle muhasebeleştirme işlemi de ceza yaptırımı ile koruma altına alınmıştır.

2.3.8.1. İşlemlerin Kayıt Dışı Bırakılması ve Gerçeğe Aykırı Muhasebeleştirilmesi Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Suçun konusunu “*belge*”dir. İmzalanmayan ya da imzalanabilir olmayan belgeler bu suçun konusunu oluşturmaz¹⁴⁰.

2.3.8.2. Suçun Faili

Belgeyi imzalama açısından üç eylem düzenlendiğinden üç ayrı fail grubu vardır.

Bunlar Kanun kapsamındaki kuruluşların işlemlerinin;

- * Gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyen bir şekilde muhasebeleştirme işlemi ilişkin belgeyi imzalayanlar,

---

¹⁴⁰ AKSOY S., “*Borçlar Hukuku’nda Güvenli Elektronik İmza*”, **HPD Hukuki Perspektifler Dergisi**, S. 5, 2005, s. 252.

- * Kanunî ve yardımcı defter ve kayıtları, şubeleri, yurt içi ve yurt dışındaki muhabirleri ile hesap mutabakatı sağlanmadan yılsonu bilançolarını kapatan, bilançoları imzalayanlar,
- * Gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğini bildiği halde gerçeğe aykırı muhasebeleştirilen veya mutabakat sağlanmadan kapatılan bilançoğu onaylayan bağımsız denetim kuruluşu görevlileridir.

2.3.8.3. Suçun Kanun Unsurları

Yasallık, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsurdur.

Belgeleri imzalamak eylemini asıl ve dayanak belgeyi imzalamayı birlikte kapsar. Belgeleri imzalamak iki farklı eylem türü olarak öngörülmüştür. Bunlar gerçeğe aykırı muhasebeleştirme işlemlerini ve mutabakat sağlamadan bilançoğu kapatmak üzere imzalamaktır. İmzalanacak belgeler ise suçun konusunu teşkil eden kanun kapsamındaki kuruluşlara ilişkin belgelerdir.

(1). Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkelerine uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri" başlıklı on dördüncü kısım, "Suçlar" başlıklı ikinci bölüm 156'nci maddesinde "İşlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme" suçu düzenlenmiştir.

Maddede öngörülen cezalar 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu paralelinde düzenlenmiştir¹⁴¹

(2). Suçu Maddi Unsuru

(2).a. Hareket

Suç, hareket yönünden bakıldığında icraî bir suçtur. İmzalama ve onaylama şeklindeki icraî hareketlerle işlenebilir.

¹⁴¹5411 Sayılı Kanun Gereğesi için Bkz. http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yasal.../5411_Hukümet_Gerekcesi.doc%E2%80%8E (Erişim 15.06.2013)

Sonuç açısından imzalama ve onaylama şeklindeki hareketlerin gerçekleşmesiyle suç olduğundan ayrıca bir zarar doğması aranmadığından dolayı şekli suçtur, tehlike suçudur.

(2).b. Netice

Zarar vermek veya tehlikeye sokmak suretiyle, hukukça korunan menfaatin ihlalinin netice olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu açıdan bakıldığında, imzalanmayan ya da imzalanabilir olmayan belgelerin imzalanması hareketi hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Neticenin hareketten doğması, hareket-netice arasında olgusal bir bağıntının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bu, nedensellik bağıdır, imzalanmayan ya da imzalanabilir olmayan belgelerin imzalanması hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağını oluşturur.

(3). Suçun Manevi Unsurları

İşlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme suçunun manevi unsuru kasttır¹⁴² genel kast yeterlidir. Taksirle işlenmesi mümkün değildir, failin hareketi taksirli ise suç oluşmaz¹⁴³. Suçun işlenmesinde failin Amaç ve saikinin önemi yoktur.

(4). Hukuka Aykırılık

İşlemlerinin gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyen bir şekilde muhasebeleştirilmesi, kanuni ve yardımcı defter ve kayıtları, şubeleri, yurt içi ve yurt dışındaki muhabirleri ile hesap mutabakatı sağlanmadan yılsonu bilançoların kapatılmasına ilişkin belgelerin veya buna dayanak olan belgelerin imzalanması veya asıl belgelerin gerçeğe aykırı olduğu bilinerek onaylanması hukuka aykırılık oluşturur¹⁴⁴.

---

¹⁴² HATİPOĞLU-PARLAR, s. 604.

¹⁴³ ÖZGEN, s. 47.

¹⁴⁴ ERMAN, s. 220.

2.3.9. Banka İtibarını Zedeleme Suçu

Suçun düzenlenmesinin en bilinen amacı bankalara olan güvenin sarsılmamasıdır¹⁴⁵. Güven, bankaların varlık nedenidir. Bu düzenlemenin amacı bankaların varlık nedenine yönelik eylemlerin engellenmesidir.

2.3.9.1. Banka İtibarını Zedeleme Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Suçun üç tane konusu vardır. Bunlar, bir bankanın “*itibarı*”, “*şöhreti*” ve “*serveti’dir*”.

Bankadan anlaşılması gereken bu kanunu tabi olarak faaliyet yürüten bankalardır. Bu kapsama yurtdışında kurulu bankanın burada faaliyet gösteren şubesi de dâhildir.

2.3.9.2. Suçun Faili

Bu suç özgü suç değildir, suçun faili herkes olabilir¹⁴⁶.

2.3.9.3. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

Anayasanın 38’inci maddesi ve 5237 sayılı TCK’nın 2’nci maddesinde de yer alan kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkelerine uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun “*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*” başlıklı on dördüncü kısım, “*Suçlar*” başlıklı ikinci bölüm 158’inci maddesinde “*İtibarın zedelenmesi*” suçu düzenlenmiştir.

Suçun temel şekline ilişkin eylemlerin gerçekleşmesi sonucunda bir özel veya kamusa bir zarar doğarsa suçun nitelikli hali gerçekleşmiş olacaktır.

---

¹⁴⁵ REİSOĞLU, s. 1114.

¹⁴⁶ SÖZÜER, s. 188.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Suçun temel şekline ait suçun maddi unsuru iki ayrı eylem olarak öngörülmüştür.

Bunlar;

- 5187 sayılı Basın Kanununda belirtilen araçlarla ya da radyo, televizyon, video, internet, kablolu yayın veya elektronik bilgi iletişim araçları ve benzeri yayın araçlarından biri vasıtasıyla; bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olmak. Kısaca adlandırılacak olursak, itibarı kırabilecek hususu kasten sebep olmak.
- 5187 sayılı Basın Kanununda belirtilen araçlarla ya da radyo, televizyon, video, internet, kablolu yayın veya elektronik bilgi iletişim araçları ve benzeri yayın araçlarından biri vasıtasıyla; bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek asılsız haber yaymak. Kısaca adlandırılacak olursak, İtibarını kırabilecek asılsız haber yaymak.

Bu suça ilişkin eylemleri açıkladıktan sonra hareket, netice ve nedensellik bağı unsurlarına değinmekte fayda vardır.

(2).a. Hareket

Failde, bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olma hareketi veya bu yolla asılsız haber yayma iradesinin varlığı, kast unsurunu oluşturur. Sonuçlarını düşünmeden, istemeden meydana getirilen bir hareketle böyle bir hususa neden olunması, suçun meydana gelmesi için yeterli olmayıp sebep olunan hususun bankanın itibarını kırması, şöhretine ya da servetine zarar vermesi gerekir¹⁴⁷.

(2).b. Netice

Bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olma hareketi hukukun ihlali anlamı taşıyan neticeyi ortaya çıkartır.

---

¹⁴⁷ PARLAR, s. 464.

(2).c. Nedensellik Bağı

Bir bankanın itibarını kırabilecek veya şöhretine ya da servetine zarar verebilecek bir hususa kasten sebep olma hareketi veya bu yolla asılsız haber yayma iradesiyle yapılan davranışlar ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsurları

İtibarın zedelenmesi suçunun manevi unsuru kasttır¹⁴⁸ genel kast yeterlidir. Taksirle işlenmesi mümkün değildir, failin hareketi taksirli ise suç oluşmaz¹⁴⁹. Amaç ve saikin önemi yoktur.

(4). Hukuka Aykırılık

Doğru ya da yanlış olsun bankanın itibarını kırabilme olasılığı taşıyan açıklamalar maddede suç olarak düzenlendiğinden hukuka ayırır. Basının haber verme kapsamında yaptığı yayın hukuka uygunluk yönünden değil, kast bulunmadığından suç teşkil etmeyecektir.

2.3.10. Bankacılık Sırrının Açıklanması Suçu

Sır ahlaki, hukuki, ekonomik vb. nedenlerle koruma altına alınmıştır. Sırların korunmasının hukuki dayanağını, Anayasanın 17'nci madde birinci fıkrası, 20'nci maddesi birinci fıkrası ve 26'nci madde ikinci fıkrasından alır. Sırrın açıklanması suçu Bankacılık Kanunu'nun 159'uncu maddesinde ve bu madde yollamasıyla 73'üncü maddesinde üç ayrı suç olarak düzenlenmiştir.

---

¹⁴⁸ ERMAN, s. 326.

¹⁴⁹ ÖZGEN, s. 47.

2.3.10.1. Bankacılık Sırrının Açıklanması Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

Suçun hukuki konusu, bankalara ve bunların bağlı ortaklık, iştirak, birlikte kontrol edilen ortaklıkları ve müşterilerine ait sırlardır.

2.3.10.2. Suçun Faili

Kurum ve banka tarafından işlenen sırrın açıklanması suçları özgü suçlardır, sadece fıkroda gerçek ve tüzel kişiler işlenebilir. Üçüncü kişiler tarafından işlenen sırrın açıklanması suçu ise özgü suç değildir.

2.3.10.3. Suçun Kanuni Unsurları

(1) Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK'nın 2'nci maddesinde de yer alan kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkelerine uyarınca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri*" başlıklı on dördüncü kısım, "*Suçlar*" başlıklı ikinci bölüm 159'uncü maddesinde "*Sırların açıklanması*" suçu düzenlenmiştir.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Suçun maddi unsuru kapsamında öngörülen fiil, bankacılık ve müşteri sırrının açıklanmasıdır. Açıklama fiili ile suç tamamlanmış olmakta, bunun yanında bir zarar veya somut bir tehlike neticesinin meydana gelmesi aranmamaktadır. Hareket, netice ve nedensellik unsurları ise aşağıdaki gibidir.

(2).a. Hareket

Suç icraî suçtur. İcrai hareketle işlenebilir ancak sır niteliği taşıyan belgelerin korunmasında gerekli önlemleri bilerek almayarak sırrın öğrenilmesine neden olunması

gibi hallerde ihmalî hareketle de işlenebilir¹⁵⁰. Seçimlik hareketli suçtur. Sonuç unsuru yönünden sırrın açıklanmasıyla suç gerçekleştiği için ayrıca bir zarar doğmasına gerek olmadığından tehlike suçudur. Hareketi sonuca bitişik suç olduğundan bu suça teşebbüs mümkün değildir.

(2).b. Netice

Bankacılık ve müşteri sırrının açıklanması ile sır niteliği taşıyan belgelerin korunmasında gerekli önlemleri bilerek almayarak sırrın öğrenilmesine neden olunması hareketleri hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkarır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Bankacılık ve müşteri sırrının açıklanması ile sır niteliği taşıyan belgelerin korunmasında gerekli önlemleri bilerek almayarak sırrın öğrenilmesine neden olunması hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsurları

Sırların saklanması yükümlülüğüne uymama suçu kasıtlı suçlardandır¹⁵¹. Failin, görevi sırasında öğrendikleri bu kanunda belirlenen müşteri ve kuruluşlara ait sırları bu kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklamaları durumunda kast unsuru gerçekleşmiştir. Ayrıca sır sahibine zarar vermek gibi özel bir kast aranmaz, açıklamadan sır sahibinin fayda sağlayacağı düşüncesiyle sırrın açıklanması hâlinde de manevî unsur gerçekleşmiş olur¹⁵².

Suçun nitelikli hali manevî unsur yönünden özel kast gerektirir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklamalıdır. Failin yarar sağlamak yönünde amaç¹⁵³ özel kast'tır.

---

¹⁵⁰ TAŞDELEN, s. 651.

¹⁵¹ HATİPOĞLU-PARLAR, s. 606.

¹⁵² ERMAN, s. 319.

¹⁵³ PARLAR, s. 606.

(4). Hukuka Aykırılık

Çeşitli kanunlarda bir ya da birden fazla mercie sırların açıklanacağına dair hükümler mevcuttur. Kimi hükümlerde sır sahibi kurumlar kendiliklerinden kimilerinde ise talep halinde bildirimde bulunmak zorundadırlar. Burada dikkat edilecek husus sırrın açıklanmasına ilişkin talebin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı ile kanuni talep olsa da talepte bulunan merci ya da makamın bu konuda yasa ile yetkilendirilip yetkilendirilmediğidir¹⁵⁴.

2.3.11. Zimmet Suçu

TCK.nun 247. Maddesine göre, *“görevi nedeniyle, zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi...”* cezalandırılır. Genel olarak zimmet suçunda korunan hukuki yarar, devletin mali menfaatlerini korumaktır. Ancak, birden fazla hukuksal yararı korumayı amaçlayan bir suç olduğu kabul edilmektedir. TCK.nu gerekçesinde de bu görüş hakimdir.

Zimmet suçu, sadece kamu görevlileri tarafından işlenebildiği için, özgü suçtur. Ancak, kamu görevlisi olmayan kişilerin failin bu sıfatını bilerek suça iştirak etmeleri halinde, azmettiren veya yardım eden sıfatıyla sorumlu olacakları açıktır.

Diğer taraftan, TC. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Emlak Bankası gibi, kimi bankalar açısından, personelinin devlet memuru gibi, cezalandırılacağı öngörülmüş, fakat zaman içerisinde bu düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır. Zimmet suçunun banka personeli tarafından işlenmesi halinde, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu uygulanacaktır¹⁵⁵.

---

¹⁵⁴ TAŞDELEN s. 656.

¹⁵⁵ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 838.

2.3.11.1. Bankacılık Kanununda Zimmet Suçunun Hukuki Konusu ve Korunan Hukuki Menfaat

4389 sayılı Kanun'un 22/3. maddesinde ilk kez ve bağımsız olarak, zimmet olarak düzenlenen suç, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda da genişletilerek yeniden düzenlenmiştir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*zimmet*" başlığı adı altında zimmet 160. maddesinin içeriği, *görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları gibi bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilirler*, şeklindedir.

Bankacılık Kanunu 160. maddesinin 1. fıkrasına göre, görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, altı yıldan oniki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacakları gibi, bankanın uğradığı zararı tazminine mahkum edilirler. Bu suçta, failerin haksız şekilde malvarlıklarını zenginleştirmeleri söz konusu olduğu için, hapis cezası yanında ayrıca adli para cezası verilmesi de öngörülmüştür.

Yukarıda belirtildiği üzere, zimmet suçu hem 5237 TCK.da hem de 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda düzenlenmiş olması nedeniyle, bu suçu TCK.da düzenlenen zimmet suçundan ayırmaktadır. Dolayısıyla, Bankacılık Kanunu'ndaki zimmet suçunu düzenleyen hüküm TCK.daki zimmet suçuna göre özel hüküm niteliğindedir.

Bir malın bizzat banka çalışanı tarafından zimmetine geçirilmesi eyleminin suç olarak kabul edilmesinin altında yatan düşünce, sadece bankanın mali menfaatlerinin korunması değildir. Bundan daha önemli olan halkın bankaya karşı duyduğu güven duygusunun korunmasıdır¹⁵⁶.

¹⁵⁶ BATTAL, A., *Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu*, Ankara, 2001, s. 46.

Gerek gerçek kişilerin gerekse tüzel kişilerin mal varlıklarında kasıtlı bir suç sonucu meydana getirilen azalmalar, TCK.nunda malvarlığına karşı işlenen suçlar bölümünde yer almaktadır. Bu şekilde, bir bankanın malvarlığına karşı işlenen suçlardan birini oluşturan, bankanın ortağı, yöneticisi ve sair görevlisi konumundaki kişilerin, “*görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları*” zimmete geçirmeleri, TCK.nun 155. Maddesindeki güveni kötüye kullanma suçu, yerine Bankacılık Kanunu’nun 160. Maddesinde yer verilen zimmet suçu olarak değerlendirilmektedir

TCK.da düzenlenen zimmet suçunun kamu görevlileri tarafından işlenebilmesi söz konusu suçun kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar arasında yer alması sonucunu doğurmuştur. Bu suçla asıl olarak korunan hukuksal değer ise, bankanın mülkiyet hakkıdır. Zira, bankacılık faaliyetlerinin temelinde mülkiyet hakkı yatmaktadır. Bu suçta ihlal edilen hukuki değerlerden, finans kurumu olan bankaların ekonomik hayattaki güvenilirliği, malvarlığı hakkına nazaran önceliği kazanmaktadır¹⁵⁷. Yani, zimmet suçunun hukuki konusu aynı zamanda, malvarlığının korunmasıdır. Bu nedenle, zimmet suçu çift hukuki konuya sahiptir.

Bu bağlamda, öğretide görüş birliği olmamakla birlikte, suçta korunan hukuki yarar hakkında değişik görüşler ileri sürülmektedir. İnceoğlu, Bankacılık Kanunu’nda yer alan zimmet suçunun birden fazla hukuki değeri koruduğunu ve zimmet suçunun koruduğu hukuki değerden birinin bankacılık sistemine duyulan güven ve istikrar, diğerinin ise, bankanın mülkiyet hakkı olduğunu ifade etmektedir¹⁵⁸.

2.3.11.2. Suçun Faili

Bankacılık zimmeti suçu, özgü (mahsus) bir suçtur. Özgü suç, belli nitelikleri taşıyan faillerin işleyebileceği suç demektir¹⁵⁹. Zimmet suçu açısından görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para

---

¹⁵⁷ SÖZÜER, s. 174.

¹⁵⁸ İNCEOĞLU ASUMAN A., **Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Suçlar**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE., 2006, s. 405.

¹⁵⁹ CENTEL N.-ZAFER H.-ÇAKMUT Ö., **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, B. 4, İstanbul, 2006, s. 512.

veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren kamu bankası görevlisi suçun failidir¹⁶⁰.

Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları kendisinin ya da başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları tarafından söz konusu suç işlenebilecektir.

Bankacılık Kanunu'nda yer alan zimmet suçu, TCK.da düzenlenen zimmet suçu gibi bir özgü suçtur. Zira, bu suç herkes tarafından değil, ancak Bankacılık Kanunu 160. Maddede sayılan **“banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları”** tarafından işlenebilir

Aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan suç ise, **“bankanın hukuken veya fiilen denetimini elinde bulundurmuş olan gerçek kişi ortakları** tarafından işlenebilir¹⁶¹

2.3.11.3. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

Anayasanın 38'inci maddesi ve 5237 sayılı TCK.nun 2'nci maddesinde de yer alan kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkelerine uyarınca, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun **“Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Hükümleri”** başlıklı on dördüncü kısım, **“Suçlar”** başlıklı ikinci bölüm 160'ıncı maddesinde **“Zimmet”** suçu düzenlenmiştir.

(2). Suçun Maddi Unsurları

TCK'de yer alan zimmet suçunun özgü suç olması, bir başka deyişle ancak kamu görevlileri tarafından işlenebilmesinin sonucu olarak, söz konusu suç ancak kamu görevlisinin göreviyle bağlantılı olarak zilyedi olduğu mallar üzerinde işlenebilir. Bankacılık Kanununun 160. maddesinde, söz konusu suçun maddi konusu, para veya para yerine geçen evrak veya senetler veya diğer mallar olarak belirlenmiştir. Suçun maddi konusunu oluşturan mala, failin görevi nedeniyle zilyet olmuş olması gerekir. Bir özel hukuk kavramı olan zilyetlik, zimmet suçu bakımından geniş anlaşılmalıdır. Şöyle ki;

¹⁶⁰ DONAY, S., **Bankacılık Ceza Hukuku**, İstanbul, 2007, s. 110.

¹⁶¹ <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteiler/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim 11.10.2013)

zilyetlik hem fiilen hem de hukuken tasarruf edebilme yetkisini kapsar. Bu itibarla, malı fiilen elinde bulundurmeyen banka personeli de, o mal üzerinde doğrudan veya biri aracılığı ile hukuken tasarrufta bulunma yetkisine sahipse, zilyet olarak kabul edilmeli ve dolayısıyla bankacılık zimmetinden sorumlu tutulmalıdır¹⁶².

Bankacılık Kanunu, zilyetlik konusundaki tartışmalara son vermek için zimmet suçunun aynı zamanda korumak ve gözetmekle yükümlü olunan mal üzerinde de işlenebileceğini hükme bağlamıştır. Bu bakımdan değerlendirmek gerekirse; 4389 Sayılı Kanun'un müteakiben yürürlüğe giren 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nda ise zimmete geçirilen değer bankaya ait olması gibi bir şarta yer verilmemiştir. Bu sebeple banka çalışanı tarafından zimmetine geçirilen para ister bankaya ait olsun, ister üçüncü kişilere ait olsun yasal unsurları var ise zimmet suçu oluşacaktır. Önemli olan suç konusunun bankaya ait olması değil banka nezdinde bulunmasıdır. Yeni düzenleme zimmet suçu ile korunmak istenilen menfaate daha uygun bulunmaktadır. Zira zimmet suçu ile korunan menfaat mülkiyet hakkından çok güven duygusunun korunmasına yönelik kamu menfaatidir¹⁶³.

(2).a. Hareket

Bu suç, görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçirme hareketiyle işlenir. Yani, Bankacılık zimmeti, banka mensubunun görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş malı, kendisinin ya da başkasının zimmetine geçirmesi ile oluşur. Zimmete geçirmeden maksat; suç konusu şey üzerinde onun malikiymiş gibi tasarrufta bulunmaktır. Diğer bir anlatımla, banka mensupları açısından zimmet suçunun oluşabilmesi için suç konusunun mensuba görevi dolayısıyla zilyedliğinin devredilmiş olması gerekmektedir. Buradaki devir kavramının geniş yorumlanması gerekmektedir. Yani banka tarafından mensubuna doğrudan doğruya bir devir işlemi gerçekleştirilmiş olması şart değildir. Suça konu olan şey, banka mensubunun görevi nedeniyle zilyedliği altında bulunuyorsa, devir merasimi yapılmış olsun ya da olmasın suç oluşacaktır¹⁶⁴.

¹⁶² <http://www.ankarabarasu.org.tr/site/ankarabarasu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim: 14.10.2013)

¹⁶³ EREN, F, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Ankara, 1993, s. 1 298.

¹⁶⁴ ÖZGENÇ İ., **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara 2002, s. 134.

Yukarıdaki paragrafa Yargıtay'ımızın verdiği bir kararı örnek vermek gerekirse; “Bankada bireysel pazarlama yönetmeni olarak görevli olduğu anlaşılan sanığın görevinin normal fonksiyonu gereği kendisine tevdi olunan veya muhafazası, denetim veya sorumluluğu altında bulunan bankaya ait bir para olup olmadığı araştırıldıktan sonra sanıkların hukuki durumlarının değerlendirilmesi gerekirken, ortaklaşa saklama uygulama esasları, bireysel bankacılık yönetmeni ve bireysel pazarlama yetkililerinin genel görevlerini içeren yönergeye dayanılarak yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırıdır”¹⁶⁵

Bankacılık zimmeti, en başta malın doğrudan mal edinilmesi suretiyle işlenebilir. Öte yandan bu suçun daha çok kredi ilişkisi çerçevesinde işlendiği bilinmektedir.

Bankacılık zimmeti suçu bu şekilde farklı yollarla işlenebilir. Bu bağlamda ilk olarak, kâğıt üzerinde kurulmuş bir şirketle teminat almadan ya da ekonomik açıdan değeri olmayan bir takım teminatlar alarak, kredi sözleşmesi yapılır ve banka kaynakları söz konusu şirket yetkililerine aktarılır. Aynı şekilde müşterinin kredi değerliliği ile ilgili hiçbir araştırma yapmadan veya yapılan araştırmanın olumsuz sonuçlanmasına rağmen, söz konusu kişiye kredi kullanılması halinde zimmet suçu ortaya çıkabilir. Bankacılık zimmeti suçunun maddi unsuru ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken diğer bir örnek ise gayri nakdi kredilerdir. Teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi işlemler gayri nakdi kredi olarak adlandırılmaktadır (Bankacılık Kanunu md. 48). Bu yolla verilen kredilerde banka, kredi verdiği kişinin üçüncü kişiye olan borcunu ödemeyi taahhüt etmektedir. Üçüncü kişi, bankadan verdiği teminat mektubunun veya kefaletin gereğini yerine getirmesini isteyerek bankanın nakdi kaynağına sahip olabilir. Bu durumda zimmet suçu gayri nakdi kredinin verildiği anda değil bankanın zararına olarak haksız menfaatin elde edildiği yani söz konusu kredinin nakde çevrildiği anda tamamlanır.¹⁶⁶

Bankacılık zimmeti suçu *ani* bir suç olmakla beraber, zimmete geçirme fiilinin gerçekleştiği anda ve yerde tamamlanır. Bankacılık zimmeti suçu işlendiğinde bankanın malvarlığında zorunlu olarak bir zarar oluşur.

¹⁶⁵ Yargıtay 7.CD, 24.03.2004 T. ve 2003/15830 E., 2004/4092 K. Sayılı Kararı (KİBB)

¹⁶⁶ <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim: 15.10.2013)

(2).b. Netice

Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçirme hareketi hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır. Yani, Burada anlatılmak istenen; zimmet suçunun oluşabilmesi için, banka mensubunun görevi sebebiyle kendisine zilyedliği devredilen veya koruma veya gözetim yükümlülüğü bulunan değeri onun malikiymiş gibi tasarrufta bulunması gerekmektedir. Bu sebeple suç konusunu; Satmak, malvarlığına dahil etmek, değiştirmek, gibi tasarruflarda bulunularak tahsis amacı dışında kullanılması zimmet suçunu oluşturacaktır.¹⁶⁷ Satmak veya trampa etmek suretiyle karşılığında alınan bedel de bu kapsama girer. Zimmete geçirme fiili bir değer failin mal varlığına girmesi veya tahsis edilen amacı dışına çıkarılmasıyla tamamlanır¹⁶⁸.

(2).c. Nedensellik Bağı

Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçirme hareketi hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsurları

Bankacılık zimmeti suçu ancak kasten işlenebilir. Bilindiği üzere kast ceza sorumluluğunun kuralıdır (TCK md. 21). Taksirli fiiller ancak kanunda açıkça düzenlendikleri takdirde cezalandırılır. Bankacılık zimmeti suçunun oluşabilmesi için TCK'de düzenlenen zimmet suçunda olduğu gibi özel kast aranmaz; genel kast yeterlidir. Bankacılık zimmeti suçunun manevi unsuru ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken nokta, suçun oluşabilmesi için malın zilyetliğinin ele geçirildiği anda değil zimmete geçirme anında failin kasıtlı olmasının gerekmesidir. Buna göre fail bankanın malı üzerinde malik gibi tasarrufta bulunduğunu bilmeli ve bunu istemelidir¹⁶⁹

¹⁶⁷ MALKOÇ, İ., GÜLER M., **Memurlar ve Suçlar**, Ankara, 1998, s. 38.

¹⁶⁸ ERMAN-ÖZEK, s. 28.

¹⁶⁹ <http://www.ankarabarusu.org.tr/site/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim:20.11.2013)

Kıyasıca zimmet suçunun manevi unsuru “kasttır” genel kast yeterlidir¹⁷⁰. Taksirle işlenemeyeceğinden tevdi olunan veya zilyetliğinde bulunan para, evrak veya malın memurun taksiriyle azalması veya kayba uğraması zimmet teşkil etmez¹⁷¹.

Bu kapsamda değerlendirildiğinde; failin görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş bulunan ya da koruma veya gözetimine bırakılan para, para yerine geçen evrak veya senetleri ya da diğer malları kendisinin veya başkasının zimmetine bilerek ve isteyerek geçirmesi durumunda zimmet suçundan bahsedilecektir. Buna mukabil dikkatsizlik, acemilik gibi taksirli bir eylem ile zimmet durumu gerçekleşmiş ise bu suçtan bahsetmek mümkün değildir.

Doktrinde, genel olarak genel kastın varlığı yeterli görülmekte ve suçun hangi amaçla işlendiğinin herhangi bir önemi bulunmadığı ileri sürülmektedir. Buna karşılık, zimmete geçirme kastının özel bir kast olduğunu ileri sürmemekle beraber, failin kendisini veya başkasını yararlandırma bilinci içinde eylemi gerçekleştirmesinin zorunlu olduğu, bu bilincin saptanamaması halinde zimmet suçunun oluşamayacağı yönünde görüşler de bulunmaktadır¹⁷².

Yargıtay ise kimi kararlarında “*mal edinme*” gibi özel kastın varlığı aranmıştır. Buna göre; “*TCY.nın 202. maddesinde düzenlenen zimmet suçu, memur veya özel yasası uyarınca memur gibi cezalandırılan bir kimsenin, görevi nedeniyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malı an kendisi veya üçüncü kişiler yararına mal edinmesi ve failde mal edinme ‘zimmete geçirme’ kastının bulunmasıyla oluşur*”¹⁷³.

(4) Hukuka Aykırılık

Zimmet ve nitelikli zimmet suçu açısından bakıldığında, TCK düzenlemesinde hukuka uygunluk sebebi çok sınırlı bir alanda mümkün olabilirken bu suçta hukuka uygunluk sebepleri daha geniş bir alanda yer bulacaktır. Bu suç açısından en önde gelen hukuka uygunluk sebebi “*ilgilinin rızasıdır.*” TCK düzenlemesinde sadece kalem, kâğıt gibi değeri pek hafif eşyalar için rıza kabul edilmiştir. Bankacılık alanındaki zimmet

¹⁷⁰ MAHMUTOĞLU, s. 257.

¹⁷¹ TAŞDELEN, s. 638.

¹⁷² DONAY S., s. 114

¹⁷³ Y.C.G.K, 06.07.2004 T. ve 2004/5-121 E., 2004/157 K. Karar Sayılı Kararı (KİBB)

suçunun nitelik itibarıyla güveni kötüye kullanma suçuna karşılık gelmesi nedeniyle rızanın bu suç açısından da hukuka uygunluk nedeni olması gerekir. Diğer hukuka uygunluk nedenlerinden zorunluluk hali ve hakkın kullanılması bu suç açısından uygulanabilecektir.

Tüm bunların yanı sıra; Bankacılık Kanunu'nun 160/4 maddesine göre, *“Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.”* Bir sonraki fıkrada ise, *“Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen para veya para yerine geçen evrak veya senetlerin veya diğer malların aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi hâlinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Bu durumun hükümden önce gerçekleşmesi hâlinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.”* hükmü yer almaktadır. Maddelerden anlaşıldığı üzere, suç tamamlandıktan sonra failin, zimmetine geçirdiği malı gönüllü olarak iade etmesi cezadan indirim yapılmasını gerektirmektedir¹⁷⁴

Bankacılık Kanununda zimmet suçunun cezası ve nitelikli hali

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin 1. Fıkrasında düzenlenen zimmet suçunun basit şekli için fail altı yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına ve bankanın uğradığı zararı tazmine mahkûm edilecektir. Bankacılık Kanununun 160. maddesinin 2. Fıkrasında ise faile on iki yıldan az olmamak üzere hapis ve bankanın uğradığı zararın üç katından az olmamak şartıyla yirmi bin güne kadar adli para cezası verilecek; meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece re'sen zararın ödettirilmesine hükmolunacaktır.

Bankacılık Kanunu md. 160/2'de birinci fıkrada yer alan suçun ağırlaştırıcı nedenine yer verilmiştir. Buna göre; *“Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde faile on iki yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası verilir.”*

Tanımdan anlaşılacağı üzere suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde nitelikli zimmet halinin varlığından söz edilir. Yapılan hileli davranışın zimmet suçunun ortaya çıkmamasını sağlamaya elverişli olması zorunludur. Şayet hileli bir davranışta bulunulmuş olmakla beraber bu davranışın aldatici

¹⁷⁴<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim:22.11.2013)

bir niteliği bulunmuyor, suç ilk bakışta tespit edilebiliyorsa o takdirde *nitelikli zimmet halinin varlığından söz etmek mümkün değildir. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir: “Dava konusu 981672 sayılı 845 Bimref nolu tediye fişindeki şikayetçiye ait olmadığı bilirkişi raporu ile saptanan imza ile, banka kayıtlarındaki mudiye ait tatbik imzanın banka görevlilerince ilk bakışta mudiye ait olup olmadığının anlaşılabilir nitelikte bulunup bulunmadığı araştırılarak, tediye fişindeki sahte imzanın mudiye ait olmadığının ilk bakışta anlaşılması halinde işgal kabiliyetinin bulunmadığından bahisle eylemin adiyen zimmet, anlaşlamaması halinde ise aldatıcılık unsurunun bulunduğu kabulü ile nitelikli zimmet suçunu oluşturacağı cihetle, bu konuda inceleme yapılmadan eksik tahkikat sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırıdır”* demiştir¹⁷⁵

Birer kredi kuruluşu olan bankalardan, kredi kullanırken bankacılık kuralları ve teammüllerine uygun olarak hareket etmeleri, mevduat olarak topladıkları fonları en iyi şekilde değerlendirmeleri beklenilir. Ancak bankacılık sektörünün içinde bulunduğu rekabet ortamı göz önünde bulundurulduğunda kullanılan her kredinin bankacılık kuralları ve teammüllerine uygun olduğundan bahsetmek mümkün değildir. Bununla birlikte kredi verme konusunda yetkili olan şahıslar, krediyi kullanırken o kredinin geri dönmeyeceğini somut bir biçimde bilmelerine rağmen kredi kararını imzalamışlarsa o takdirde zimmet suçunun varlığından söz etmek gerekir. Böyle bir durumda zimmet suçu, suçun ortayı çıkmasına engel olacak hileli davranışlarla işlenmiş bulunduğundan nitelikli zimmet hali mevcuttur.¹⁷⁶

Bankalar Kanunu’nda *“Etkin Pişmanlık”* hali, 5237 Sayılı TCK.nunda olduğu gibi ayrı bir başlık altında düzenlenmemiş, zimmet suçu ile ilgili 160. maddenin 4 ve 5. fıkralarında yer almıştır. Buna göre; zimmet suçundan dolayı soruşturma başlamadan önce, eylemi gerçekleştiren şahıs durumu soruşturmaya yetkili makamlara haber verir ve zimmetine geçirdiği değeri aynen iade eder ya da uğranılan zararı tamamen tazmin ederse kendisine verilecek olan ceza üçte iki oranında indirilecektir. Bunun için ödemenin gönüllü olup olmamasının, ya da kim tarafından yapıldığının önemi bulunmamaktadır. Şayet etkin pişmanlık hali soruşturma başladıktan sonra ancak kamu davası açılmadan önce

¹⁷⁵ Y.7.C.D., 12.12.2001 T. ve 2001/13607 E., 2001/19489 K. Sayılı Kararı (KİBB)

¹⁷⁶ DONAY S., s. 112.

gerçekleşmiş ise verilecek ceza yarı oranında, kamu davası açılmasından sonra ancak hükmün verilmesinden önce gerçekleşmiş ise üçte bir oranında indirim yapılacaktır. Ancak, bu safhada yapılan ödemelerin gönüllü olması şarttır. Bu nedenle, örneğin cebri icra yolu ile zarar tazmin edilmiş ise, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanma olanağı bulunmamaktadır¹⁷⁷.

---

¹⁷⁷ DONAY S., s. 113.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BANKA GÖREVLİLERİ HAKKINDA TCK'DA YAZILI OLAN SUÇLAR İLE BANKA GÖREVLİLERİNİN İŞLEDİKLERİ SUÇLARA İŞTİRAK

3.1. Banka Görevlileri Hakkında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar

Bankalar, ekonominin en önemli yapı taşlarından biridir. Ülkemizde kabul edilen liberal ekonominin gereği olarak bankalara ekonomik sistem içinde üstlendiği fonksiyonlar oldukça fazladır. Ekonomik sistem içinde yürüttüğü bu fonksiyonların doğru işlemesi ülke için hayati önem arz etmektedir. Bunun için bankaların faaliyetleri çeşitli kanunlarla kurallara bağlanmış ve öngörülen bu kurallara aykırılıklara karşı da bir takım yaptırımlar öngörülmüştür.

Söz konusu düzenlemelerde, bankacılığa ilişkin bir takım suçlar öngörülmüştür. Bu suçlar genel olarak Bankacılık Kanununda düzenlenmiştir. Ancak, TCK.nda¹⁷⁸ düzenlenen bazı suçlarında banka çalışanları veya yöneticilerince ya da banka aleyhine işlenmesi söz konusu olabilir. İşlenen fiil hem Bankacılık Kanuna göre hem de TCK. ya göre suç olarak kabul edilebilir. Böyle bir durumun varlığı halinde, Bankacılık Kanunu'nun 161. Maddesi, ***“Bu Kanuna göre suç teşkil eden hareket ve fiiller başka kanunlara göre de cezayı gerektirdiği takdirde, faileri hakkında en ağır cezayı gerektiren kanun maddesi uygulanır.”*** hükmü ile de tespit edilmiş ve hangi kanun maddesinin cezası daha ağır ise, failin bu madde ile cezalandırılmasını hükme bağlamıştır.

5237 sayılı TCK.nunda bankacılık ile ilgili suçlara bakacak olursak; Üçüncü Kısım Dokuzuncu Bölümdeki Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlardan, madde. 239'daki Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi ve Belgenin Açıklanması; yine Üçüncü Bölüm Onuncu Bölümdeki Bilişim Alanında Suçlardan madde 245 Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması; Dördüncü Bölüm Birinci Bölümdeki madde 247 ve diğerleri, Zimmet, madde 257 Görevi Kötüye Kullanma ve Birinci Kısım Onuncu Bölüm malvarlığına karşı suçlardan m. 157 vd. dolandırıcılık ve de Üçüncü Kısım Dördüncü

---

¹⁷⁸ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, **Resmi Gazete**, 12 Ekim.2004, Sayı:: 25611.

Bölüm Kamu Güvenine Karşı Suçlardan m. 204 Resmi Belgede Sahtecilik ve m. 207 Özel Belgede Sahtecilik bankacılıkla ilgili suçlar olarak gösterilebilir.

3.1.1. Ticari Sır, Bankacılık Sırrı Veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması Suçu

3.1.1.1. Suçun Faili

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere suçun faili meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu sırrı açıklayan kişidir. Bununla birlikte bilgi ve belgelere hukuka aykırı yolla ele geçirenlerde bu suç kapsamında fail olabilmektedir.

3.1.1.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

5237 Sayılı TCK.nun Dokuzuncu Bölüm *Ekonomi, Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar* içinde düzenlenmiştir. TCK.nun 239'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında; "*Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi hâlinde de bu fıkraya göre cezaya hükmolunur.*" şeklinde düzenlenmiştir.

(2). Suçun Maddi Unsuru

Bu suçun maddi unsuru meslek veya sanatının gereği elde ettiği bilgi ve belgeyi ifşa etmektir¹⁷⁹.

---

¹⁷⁹ Doktrinde banka sırları kapsamı ile ilgili farklı görüşler yer almaktadır: Erman, banka sırrının kapsamına, banka ile bankacılık işlemleri dolayısıyla ilişki kurmuş olanların dışında kalan kişilerin, bir anonim ortaklık olmak sıfatıyla veya Merkez Bankası, diğer bankalar, Bakanlıklar ve diğer resmi mercilerle olan ilişkileri itibarıyla banka tüzelkişiliğine ait olan sırların gireceğini savunmaktadır. Erman S., **Bankacılık Suçları Ticari Ceza Hukuku** B. 5, İstanbul, 1984, s. 313. Reisoğlu ve Yiğit, banka sırrının içeriğini; bankacılık faaliyetleriyle ilgili işlemler olarak tanımlamaktadır. Yiğit U., **Bankacılık Suçları**, İstanbul, 2005 s. 105. Reisoğlu S., **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Cilt II, Ankara, 2007, s. 995.

(2).a. Hareket

Bu suç, sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere verme veya ifşa etme hareketiyle işlenmektedir¹⁸⁰.

(2).b. Netice

Zarar vermek veya tehlikeye sokmak suretiyle, hukukça korunan menfaatin ihlaline netice olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu açıdan bakıldığında, ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere verme veya ifşa etme hareketi hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Neticenin hareketten doğması, hareket-netice arasında olgusal bir bağıntının kurulmasını zorunlu kılmıştır. Hareket-netice arasında nedensellik bağının varlığı, yeterli olmasa bile, fiilin failine isnat edilebilmesinin ilk ve gözardı edilmesi mümkün olmayan bir şartıdır. Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere verme veya ifşa etme hareketi ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru ise genel kasttır. Fail bilerek ve isteyerek sırrı açıklamadır. Takibi şikâyete bağlı bir suçtur. Şikâyet üzerine soruşturmaya başlanır.

(4). Hukuka Aykırılık

Bir eylemin tipikliği, onun aynı zamanda hukuka aykırılığı açısından da bir karinedir. Karineyi çürütecek olan ise, hukuka uygunluk nedenleridir¹⁸¹. Bu kapsamda, ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması

---

¹⁸⁰ KAPLAN, **Banka Gizliliği-Bankanın Sır saklama Borcu**, BATIDER,C:XV,1990, s. 3 <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1119.pdf> (Erişim 24.08.2013)

¹⁸¹ DURSUN, s. 208.

suçunun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır.

3.1.2. Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması Suçu

3.1.2.1. Suçun Faili

Fail başkasına ait bir banka veya kredi kartını ele geçiren kişidir. Başkasına ait olan bir şeyi malikinin rızası olmadan alan kişidir.

3.1.1.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

5237 sayılı kanunun üçüncü bölüm onuncu kısımda düzenlenmiştir. TCK m. 245'teki düzenlenmede iki tip suç tanımlanmıştır. Bunlardan ilki TCK m. 245 f. 1'e göre *"Başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırtarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."* hükmüdür.

Maddi unsur başkasına ait bir banka ve kredi kartından menfaat temin edilmesidir¹⁸². Bununla birlikte kanun hükmünde düzenlenen bir diğer suç tipi ise TCK m. 245 f. 2 uyarınca *"Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."* olarak düzenlenen fıkradır. Burada ise başkasına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka ve kredi kartı üretmek ve bunun ticaretini yapmak suç olarak tanımlanmıştır. 245. maddenin üçüncü fıkrasında da ise bir torba hüküm getirilerek *"Sahte oluşturulan veya üzerinde sahtecilik*

---

¹⁸² Yargıtay 6. CD,22.04.1998 T ve 1998/3880 E., 1998/4044 K. Sayılı Kararı, fiili dolandırıcılık olarak nitelemektedir. Müştekinin bankomat kartını ele geçiren sanığın, müşterinin bankadaki hesaplarından bu kart ile para çekmesinden ibaret eylem, banka kartı kullanılarak yapıldığından, TCY 493/2 maddesindeki suç oluşturduğu gözetilmeden aynı yasanın 525 /b-2 maddesi ile uygulama yapılması yasaya aykırı olup, hükmün bozulmasına karar verilmiştir Bkz. Erol, Haydar, **İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, 2000, s. 1511.

yapılan bir banka veya kredi kartını kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlayan kişi, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” şeklinde bir hükme yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca da eğer başka suçlarda daha ağır bir cezayı öngörmüyorsa failin bu hükme göre cezalandırılması sağlanmıştır.

Suç niteliği itibariyle ekonomik bir suçtur¹⁸³. Bu suç, esasen bilişim alanı vasıta kılınmak suretiyle de işlenmektedir. Öte yandan ticari yaşamın ve bankacılık sisteminin güvenilirliğini de bu suçla korunan hukuki yararlar arasında sayılabilir¹⁸⁴.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Maddi unsur başkasına ait bir banka ve kredi kartından menfaat temin edilmesidir. Maddi unsura ilişkin olarak hareket, netice ve illiyet bağıını inceleyecek olursak;

(2).a. Hareket

Failin, banka veya kredi kartına başka hiçbir eylem yapmadan ulaşması, kart sahibinin veya kartın verilmesi gereken kişinin rızası hilafında kartı kullanılması suç teşkil eden hareketlerdir. Ayrıca başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretmek, satmak, devretmek, satın almak veya kabul etmek de bu suça sebebiyet veren hareketlerdir.

(2).b. Netice

Banka veya kredi kartına başka hiçbir eylem yapmadan ulaşılması, kart sahibinin veya kartın verilmesi gereken kişinin rızası hilafında kartı kullanılması, kendisine ya da bir başkasına yarar sağlanması, başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretilmesi, satılması ya da devredilmesi hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır.

---

¹⁸³ ERSOY Y., “Genel Hukuki Koruma Çerçevesinde Bilişim Suçları”, **A.Ü.S.B.F.D.**,1994,C. 49, s. 169.

¹⁸⁴ Doğan K., “Bilişim Suçları ve Yeni Türk Ceza Kanunu”, **Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi**, Y. 2, S:6-7, 2005, s. 308.

(2).c. Nedensellik Bağı

Banka veya kredi kartına başka hiçbir eylem yapmadan ulaşılması, kart sahibinin veya kartın verilmesi gereken kişinin rızası hilafında kartı kullanması, kendisine ya da bir başkasına yarar sağlaması, başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üretilmesi, satılması ya da devredilmesi hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru ise genel kasttır. Fail bilerek ve isteyerek hukuka aykırı eylemleri gerçekleştirmelidir.

(4). Hukuka Aykırılık

Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması suçunun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır.

3.1.3. Zimmet Suçu

Zimmet suçu, Mali Hukuk Ansiklopedisinde “*memur veya kanunlar uyarınca memur sayılanların görevi gereği veya kanuni olarak kendilerine verilmiş ya da denetim, koruma veya sorumluluğu altındaki para, para hükmünde senet veya eşyanın mal edinmesi*” olarak tanımlanmıştır¹⁸⁵.

TCK'nın 247.maddesinde düzenlenen zimmet suçu ise; şu şekilde yer bulmuştur: ‘Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi’ cezalandırılır.’ TCK’da önce zimmet suçunun temel biçimi düzenlenmiş ,ardından da ‘suçun zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla da işlenmesi halinde verilecek cezanın arttırılması öngörülmüştür.Bu bağlamda TCK md.247 /2 zimmetin nitelikli halidir.

---

¹⁸⁵ SEKDUR M.-ALTUN M., **Mali Hukuk Ansiklopedisi**, Ankara, 2001, s. 774.

TCK'de düzenlenen zimmet suçunun ancak kamu görevlisi sıfatına sahip kişiler tarafından işlenebilmesi bu suç, herkes tarafından işlenebilen bir suç olan güveni kötüye kullanmadan ayıran bir husustur. Zira her iki suçun unsurları çok büyük ölçüde benzerdir. Zimmet suçunun kısmen farklı biçimde Bankacılık Kanununda düzenlenmiş olması da, bu suç TCK'de düzenlenen hem zimmet hem de güveni kötüye kullanma suçlarından ayırmaktadır. Dolayısıyla Bankacılık Kanunu'nda zimmet suçunu düzenleyen hüküm, TCK'deki zimmet ve güveni kullanma suçlarını düzenleyen hükümlere göre özel hüküm niteliğindedir¹⁸⁶

Zimmet, hem 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda hem de 5411 sayılı Bankacılık Kanununda düzenlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar başlığı altında düzenlenmiştir. Zimmet suçunda korunan hukuki menfaat idarenin güvenilirliği ve işleyiştir. Halktaki, kamu idaresinin dürüst ve kurallara uygun olarak yürütüldüğüne dair güven duygusunun korunması ve bunu zedeleyecek her türlü fiilin önüne geçilmesi gerekmektedir. Zimmet suçunun düzenlenmesiyle kamu faaliyetlerinin vicdanında idarenin güvenilirliğini azaltan bir eylemin engellenmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte memur ve memur sayılan kişilerin kanunlara göre, Devlete sadakat ve dürüstlük ile görevlerini yapması amaçlanmıştır¹⁸⁷.

3.1.3.1. Suçun Faili

TCK'deki düzenlemeye bakıldığında ise; fail açıkça kamu görevlisi olacaktır. Bu özelliği ile zimmet suçu özgü suç niteliği taşımaktadır. Kamu görevlisi olmayan bir kişi, ancak failin bu sıfatını bilerek suça iştirak etmesi durumunda, azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla (TCK md.40/2) sorumlu tutulabilmektedir¹⁸⁸

Bankacılık Kanunu'ndaki düzenlemeye bakıldığında Mülga 4389 Sayılı Bankalar Kanunu¹⁸⁹ madde 22'deki düzenlenmeye paralel olarak, 5411 Sayılı Kanunu'nun 160. maddesine göre kamu ve özel banka yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları

¹⁸⁶ <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim:25.11.2013)

¹⁸⁷ KÜÇÜK Ş., **Yeni Türk Ceza Kanununda Zimmet Suçu**, 2005, s. 211.

¹⁸⁸ TEZCAN Durmuş-ERDEM Mustafa-ÖNOK Murat, **Teorik ve Pratik Özel Ceza Hukuku**, Seçkin Yayınevi, ANKARA 2010, **SAYFA KAÇ**

¹⁸⁹ 4389 Sayılı Bankalar Kanunu. **Resmi Gazete**, 23 Haziran 1999 Sayı: 23734. Mülga, **Resmi Gazete**, 01 Kasım 2005, Sayı: 25983.

zimmet suçunun faili olabileceklerdir¹⁹⁰. Buna göre, zilyetliği kendisine devredilmiş veya koruma ve gözetimine bırakılmış malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren banka yönetim kurulu başkan veya üyesi ya da banka mensupları zimmet suçunun faili olabilir¹⁹¹. Bu durumda bankada çalışan herkes,görev nedeniyle zilyetliğin devri veya mal üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğünün varlığı şartıyla,bu suçun faili olabilecektir.

Fail konusunda değinilmesi gereken bir husus da; failin işlediği sırada kamu görevlisi olmasının suçun faili olabilmesi için yeterli olmasıdır. Zira, sonradan bu sıfatı yitirmiş veya zimmet suçunu görevini yerine getirmediği sırada işlemiş olması önemli değildir.

3.1.3.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

TCK. 247. maddesinde zimmet suçunu tanımlamıştır. Maddede, **“Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”** hükmü yer almaktadır.

(2). Suçun Maddi Unsurları

(2).a. Hareket

Bu suç, görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olunan malı, görevlinin, kendisinin veya başkasının zimmetine geçirme hareketleri bu suçta sebebiyet vermektedir¹⁹².

Zimmet suçundan bahsedilmek için konunun başındaki kanun maddesinde belirttiği üzere; öncelikle kamu görevlisine ‘görevi nedeniyle zilyedliği devredilmiş olan’ veya kamu görevlisinin ‘ koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu ‘ bir malın söz konusu olması gerekmektedir.

---

¹⁹⁰ PARLAR/PARLAR, s. 473.

¹⁹¹ YILDIZ M.-UÇAR M., “Yeni Türk Ceza Kanunda Zimmet Suçu” , S. 29, 2005, s. 176–177.

¹⁹² Yargıtay CGK., 15/12/1980 tarih ve 1980/5-381 E., 1980/442 K. Sayılı Kararı.

Kamu görevlisinin görevi nedeniyle mala zilyet olmasının anlamı, ister fiili ister hukuki tasarrufu altında bulunsun, kamu görevlisine o mal üzerinde bağımsız şekilde tasarruf etme yetkisinin sağlanmış olmasıdır. Failin burada mal üzerinde doğrudan zilyet olması şart olmayıp, bunun üzerinde hukuken yetkili olması yeterlidir. Burada bir örnek vermek gerekirse; bir kamu bankasının şifrelerini bildiği için müşterilerin hesaplarına ulaşma gücüne sahip olan bir kamu görevlisinin bundan yararlanarak, kendi hesabına para aktarması durumunda zimmet suçu oluşmuş olacaktır.

TCK'daki 'koruma' tabiri, faile malın korunmak üzere bırakılmış olmasını, gözetimle yükümlü olmak ise, kamu görevlisinin suçun konusunu oluşturabilecek değerlere bizzat zilyet olmamakla birlikte bunların kullanılmalari veya sarfi işlemlerinde denetim göreviyle yükümlü ve sorumlu olması anlamına gelmektedir¹⁹³

Fail buradaki hareketi gerçekleştirirken kendisine neyin zilyetliğı devredilmişse, ancak onu zimmetine geçirebilir. Bu anlamda bir çiftliğin muhafazası kendisine bırakılan kişiye o işyerinin içerisinde yer alan atların da teslim edilmiş olduğu kabul edilmelidir.

(2).b. Netice

Görevi nedeniyle zilyetliğı kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olunan malı, görevlinin, kendisinin veya başkasının zimmetine geçirme hareketleri hukukun ihlali anlamı taşıyan sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır. Bir üst paragrafta verdiğimiz örnekte kendisine çiftlik bırakılan bir görevlinin atları zimmetine geçirme hareketi neticeyi ortaya çıkaracaktır.

Zimmet suçundan söz edebilmek için kamu görevlisine yapılmış gönüllü bir zilyetlik devri yapılmalı ve kamu görevlisi bu devir aldığı malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçirme hareketinde bulunmalıdır.

Burada önemli olan bir husus da; suçun maddi unsurunu oluşturan değer in mutlaka kamu görevlisinin kendi malvarlığına intikal ettirmesi gerekmediğidir.¹⁹⁴ Kamu görevlisi söz konusu malı başkasının zimmetine geçirdiğı takdirde de, söz konusu suçun neticesi

---

¹⁹³ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 839.

¹⁹⁴ YILDIZ M.-UÇAR M., s.178.

gerçekleşmiş sayılacaktır. Zimmet suçunun tamamlanma anı ise; mal edinmeyi ifade eden hareketin yapıldığı andır¹⁹⁵

(2).c. Nedensellik Bağı

Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olunan malı, görevlinin, kendisinin veya başkasının zimmetine geçirme hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

Malın zilyetliğinin kamu görevlisine görevi nedeniyle devredilmiş olması gereklidir. Dolayısıyla, yapılan görev ile teslim arasında bir nedensellik bağı bulunması gerekmektedir. Buradan çıkaracağımız sonuç; salt malın teslim edildiği kişinin kamu görevlisi olması suçun oluşması için yeterli değildir, nedensellik bağı şarttır. Zira, bunun sonucu olarak kamu görevlisinin sadece şahsına duyulan güven sebebiyle (örn. Kamu görevlisi ile mağdur arasında kişisel yakınlık sebebiyle) zilyetliği devredilen bir şeyin görevli tarafından mal edinilmesi durumunda artık zimmet suçu değil, görevi kötüye kullanma suçu oluşacaktır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru ise kastır¹⁹⁶. Fail bilerek ve isteyerek görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olunan malı, kendisinin veya başkasının zimmetine geçirmelidir¹⁹⁷. Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamalarına göre de zimmet suçunda “zimmete geçirme” veya “**temellük**” ya da “**haksız çıkar sağlama**” biçiminde açıklanan özel kast aranmaktadır¹⁹⁸.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, zimmet suçu kasten işlenebilen bir suç olup, olası kastla da işlenebilir. Bu sebeple, kamu görevlisine zilyetliği devredilen malın, görevlinin dikkatsizliği, bilgisizliği gibi taksirli hareketi ile kayba uğraması durumunda, kamu

¹⁹⁵TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 848.

¹⁹⁶ERİŞEN M., **Bankacılık Zimmet**,. Sayıştay Dergisi, S:83 ,Ankara, s.110

¹⁹⁷ <http://www.mevzuatdergisi.com/2002/06a/01.htm> (Erişim 20.06.2013)

¹⁹⁸YCGK.25/06/1990 T., E: 1990/5-174, K: 1990/193 sayılı; YCGK. 07/11/1994 T. ,E:1994/5-232, K:1994/276 sayılı ve YCGK. 06/07/2004 T., E:2004/5-121 K:2004/157 sayılı kararları

görevlisi bazı hileli davranışlara başvurmuş olsa dahi zimmet suçu manevi unsur yönünden oluşmayacaktır.

(4). Hukuka Aykırılık

Zimmet suçunun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır. Bununla birlikte, üzerinde durulması gereken bir husus söz konusu suçun hukuka aykırılık unsuru yönünden oluşabilmesi için suça konu şeyin ekonomik değerinin olması gerektiğidir. Bu hususa göre, kalem, kağıt gibi ekonomik değeri çok düşük olan şeylerin mal edinilmesi zimmet suçuna yol açmamaktadır. Zira TCK 249.maddesinin gerekçesinde açıkça belirtildiği üzere; 'Zimmete geçirilen malın değerinin çok az olması durumunda bu tasarruf, hoşgörüyle karşılanabilir' ifadesi yer almaktadır. Yani böyle bir durumda, malın kamu görevlisince alınması konusunda varsayılan rızadan ötürü, fiilin hukuka aykırılığı ortadan kalmış olmaktadır¹⁹⁹.

Zimmet Suçunun TCK. Uyarınca Müeyyidesi

TCK. madde 247'ye göre;

(1) Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.

Yukarıda madde den açıkça anlaşıldığı üzere, yukarıdaki zimmetle ilgili tüm unsurları gerçekleştiren failin bir de 'zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla' işlenmesi durumunda ceza yarı oranında arttırılmaktadır.

T.C.K'nın 248 ve 249. maddelerinde ise; cezanın azaltılmasını gerektiren nitelikli hallerden bahsedilmiştir:

---

¹⁹⁹ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 850

Bunlardan ilki TCK 248. maddesindeki etkin pişmanlık hükmüdür. Buna göre; (1) Soruşturma başlamadan önce, zimmetine geçirilen malın aynen iadesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir. (2) Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Maddeden de açıkça anlaşıldığı üzere suç konusu değer tamamen ödenmiş olması gerekmektedir²⁰⁰.

TCK.nun 249. maddesindeki bir diğer cezanın azaltılmasını gerektiren hal ise “*malın değerinin azlığı*”dır. Söz konusu maddeye göre; Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir. Paralelindeki bir hüküm yine; Bankacılık Kanunu madde 160/6’da mevcuttur. Söz konusu maddeye göre, malın değeri “*suçun işlendiği tarihteki paranın satın alma gücü ve ekonomik koşullar ‘göz önünde bulundurularak değerlendirilir*”²⁰¹.

3.1.4. Görevi Kötüye Kullanma Suçu

Görevi kötüye kullanma suçu esasında genel, tali ve tamamlayıcı nitelikte bir suç tipidir. Bu nedenle, görevin kötüye kullanılmasını ifade eden hareketin başka bir suç oluşturmaması gerekmektedir. Zira, hareket başka bir suçun unsurunu veya nitelikli halini oluşturuyorsa, ayrıca TCK.nun 257. maddeden dolayı faile ceza verilmez. Örnek olarak; görevini kötüye kullanarak bir tutukluya işkence eden muhafız, yalnızca işkenceden cezalandırılır. Bu durumda ayrıca TCK.nun 257. maddeden ayrıca ceza verilmeyecektir. Tüm bunların yanı sıra, görevi kötüye kullanma suçu ile, kamu görevinde disiplin sağlamak suretiyle kamu idaresinin düzenli, etkin ve tarafsız biçimde işlemesi amaçlanmaktadır²⁰².

Eğer kamu görevlisinin görevine giren bir iş söz konusu değilse, başka bir deyişle kamu görevlisinin görevinin gereklerine uygun davranması için değil, görevinin gereklerine aykırı davranması için menfaat sağlanması söz konusuysa TCK’nın 257. maddesinin 3. fıkrası değil, rüşvete ilişkin 252. Maddesi uygulama alanı bulacaktır. Ancak burada özel bir

²⁰⁰ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 858

²⁰¹ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 861.

²⁰² TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 810.

yetki şart olmayıp,davranışın kamu görevlisinin genel olarak görevine ve dolayısıyla yetkisine girmesi yeterlidir. Başka bir deyişle, kamu görevlisinin görevi gereği söz konusu davranışı veya işlemi yapması veya yapma ihtimalinin bulunması ya da başka bir kamu görevlisi tarafından yapılmasına katkıda bulunması yeterlidir.²⁰³

3.1.4.1. Suçun Faili

Görevi kötüye kullanma fail bakımından kamu görevlisi tarafından işlenen bir suç olmakla özgü, mahsus bir suç özelliği taşımaktadır.²⁰⁴ Suçun faili Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca tanımlanan kamu görevlileri ve özel kanunlar kapsamında cezai fiiller açısından kamu görevlisi kabul edilenlerdir. Görevi kötüye kullanma suçu da yalnızca kamu görevlisi tarafından işlenebilen özgü bir suçtur. Kişilerin kamu görevlisi sayılıp sayılmayacağı konusunda ölçüt, bu kişinin faaliyetinin kamusal nitelik taşımasıdır.Zira, buna göre kamu hizmeti gören kişiler de bu suçun faili olabilir. Kamu görevlisi olmayan kişiler ise bu suça ancak azmettiren veya yardım eden olarak iştirak edebilirler²⁰⁵

3.1.4.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesi Görevi Kötüye Kullanma Suçunu düzenlemektedir. Çok yakın bir tarihe kadar üç fıkra halinde düzenlenen hükmün son fıkrası basit rüşvet fiilini öngörmekte ve doğru yerde düzenlenmediğine ilişkin çeşitli eleştirilere maruz kalmaktaydı¹³. Ancak 6352 sayılı Üçüncü Yargı Paketi olarak da anılan Kanun¹⁴ ile yapılan çeşitli değişikliklerle birlikte 257. maddenin 3. fıkrası yürürlükten kaldırılarak (6352 sy. Kanun m.105) bu eleştiriler son bulmuş ve basit rüşveti öngören hüküm TCK m.252 içerisinde yerini almıştır.²⁰⁶ TCK.nu madde 257'ye göre; görevi kötüye kullanma suçu ve cezası şu şekilde belirtilmiştir: (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan

²⁰³ TOROSLU N.,s.172

²⁰⁴ KARTAL,P.,'Görevi Kötüye Kullanma Suçu',**Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**,Cilt:19 Sayı:12 ,2013.

²⁰⁵ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 811.

²⁰⁶ KARTAL,P.,s.12

haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.(3) İrtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2). Suçun Maddi Unsurları

Suçun maddi unsuru failin bulunduğu görevin gereklerine aykırı davranması ve bu aykırılığın özel nitelikteki suçların kapsamına girmemesidir. Bu aykırılık sadece failin kendi görev ve yetkileri alanında olması zorunludur. Esasen TCK 257.maddeye göre; üç ayrı suç tipi göze çarpmaktadır. Anılan maddeye göre; TCK 257/1'e göre: görevin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevi kötüye kullanma, TCK 257/2'ye göre, görevin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek suretiyle, TCK 257/3'e göre ise, önceki kanundaki basit rüşveti de kapsayan yeni bir suç tipine yer verilmiştir.

(2).a. Hareket

Ceza kanunda ayrıca düzenlenmiş, suç tiplerine girmeyen aykırı hareketler eğer şartları mevcutsa görevi kötüye kullanma suçu kapsamında cezalandırılır. Kısacası özel nitelikteki görevi kötüye kullanma suç tiplerinden birine girmeyen genel nitelikteki görevi kötüye kullanma suçudur²⁰⁷.

Bir üst paragrafta suçun maddi unsurlarından bahsetmiş olduğumuz üzere söz konusu TCK madde 257'ye göre 3 ayrı suç tipi düzenlenmiştir. TCK 257/1' göre görevi kötüye kullanma suçunun işlenmesi için, öncelikle kamu görevlisinin 'görevinin gereklerine aykırı hareket etmesi' gerekir. Bunun için de, kamu görevlisinin gerçekleştirdiği

---

²⁰⁷ÜNVER M., "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Görevi Kötüye Kullanma Suçu Tanımlaması", **Yaklaşım**, 2005, S. 154, s. 222–225.

hareketin görevine girmeyen bir konuya ilişkin olması aranır. Yani, söz konusu suçun işlenmiş olması için failin görevin gereklerine aykırı icrai bir davranışının olması gerekir. Yalnızca hareketsiz kalınmış olması durumunda ise, görevin gereklerine aykırı hareket edilmiş olmayacağından uygulanacak hüküm TCK 257/2 olacaktır. TCK 257/1 ve 257/2 arasındaki fark ilkinde icrai, ikincisinde ise ihmali hareket olmasıdır. Buna göre 257/2'ye göre faile daha az ceza öngörülmüştür²⁰⁸

(2).b. Netice

TCK açısından en önemli yenilik, md.257/1-2'deki suçun oluşması için belirli bir neticenin de oluşmuş olmasının aranmasıdır. Anılan maddenin aradığı netice 3 şekilde ortaya çıkabilir:

- Kişilerin mağduriyetine sebep olma,veya,
- Kamunun zararına neden olma,veya,
- Kişilere haksız bir kazanç sağlama.

Söz konusu suçun netice unsurunun oluşması için bu 3 neticeden 1'inin oluşması şarttır.

Failin bulunduğu görevin gereklerine aykırı davranması ve bu aykırılığın özel nitelikteki suçların kapsamına girmemesiyle hukukun ihlali niteliği taşıyan netice ortaya çıkar.

(2).c. Nedensellik Bağı

Özel nitelikteki suçların kapsamına girmemek şartıyla, failin bulunduğu görevin gereklerine aykırı davranması hareketi ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

---

²⁰⁸ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 812.

(3). Suçun Manevi Unsuru

TCK madde 257'nin her üç fıkrasında düzenlenen suç tipinin oluşumu genel kastı gerektirmektedir. Dolayısıyla, ilk fıkradaki suçun manevi unsuru genel kast olup, failin yaptığı hareketin görevinin gereklerine aykırı olduğunu ve kanunda öngörülen neticelerden birini doğurduğunu bilmesi ve bunu istemesi yeterli olacaktır. Yargıtay da görevi kötüye kullanma suçunun genel kastla işlenen suçlardan olduğunu belirterek suça konu eylemlerin bilerek yapılması, sonucunun da sanık tarafından istenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2005 tarihli bir kararında bu durum şu şekilde ifade edilmektedir; *“savcı olan sanığın olayda suç kastının bulunmadığı sonucuna varılmış infaz işlemlerine katılan diğer görevliler gibi insani yanılğı ile yanlış uygulama yaptığından beraatinin gerektiği; hükümlünün cezasının infazı sırasında birden fazla müddetname tanzim etme yanlış yapılan infaz işlemlerinin görevi savsama kastı ile yapılmadığı insani yanılğı ile yanlış uygulama yapıldığı ifade edilmektedir”*²⁰⁹

(4). Hukuka Aykırılık

Görevi Kötüye Kullanma suçunun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır.

Konusu suç teşkil eden emir yerine getirilemeyeceği, getirilmesi durumunda yerine getiren sorumluluktan kurtulamayacağı için amirin emrini ifa etmek, bu suçta hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacaktır. Diğer yandan ise; bu suçlarla öncelikli olarak kamu yönetiminde disiplin sağlanması amaçlandığından , kişilerin mağduriyetine yol açan davranışa göstereceği rıza hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacaktır²¹⁰

3.1.5. Dolandırıcılık

3.1.5.1. Suçun Faili

Dolandırıcılık suçunda korunan hukuksal yarar ‘malvarlığı’dır. Türk öğretisinde ise malvarlığının yanında mağdurun aldatılmış olması sebebiyle irade özgürlüğünün de korunduğu anlayışı egemendir.

²⁰⁹ YCGK, E. 2005/4-163, K. 2006/14, T. 7.2.2006, (KIBB)

²¹⁰ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 830.

Fail hileli davranışlarla bir kimseyi aldatarak aldatılanın veya bir başkasının zararına kendisine ya da başkasına yarar sağlayan kişidir. Bu suç banka aleyhine işleneceği gibi banka mensuplarınca da işlenebilir. Bu sebeple bu suçun faili, herhangi bir kimse olabilir. Bununla birlikte suçun ‘tacir veya şirket yöneticisi ya da şirket adına hareket eden kişiler tarafından ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticileri tarafından kooperatifin faaliyeti kapsamında, serbest meslek sahibi kişiler tarafından, mesleklerinden dolayı kendilerine duyulan güvenin kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi’ bu suçun nitelikli halini oluşturmaktadır. (TCK md.158/1)

Suçun mağduru ise, zarara uğrayan malvarlığının sahibi olan gerçek ve tüzel kişilerdir. Dolandırıcılık suçu TCK 157.md. uyarınca, belirli bir veya birden fazla kişiye karşı işlenebilmektedir.

Suçun hukuki konusu, kişilerin malvarlığı değerlerinin korunmasına ilişkin kamusal çikardır.Ancak, suçla, sadece kişilerin malvarlığı değerleri teminat altına alınmamakta, aynı zamanda, malvarlığı ilişkilerinde, kişilerin rızalarını serbestçe ifade etmeleri de teminat altına alınmaktadır.Herkes suçun mağduru olur. Mağduru, suçla, malvarlığı değerleri azalan, yani zarar gören kimsedir. Kanun “ onun veya başkasının zararına olarak” dediğinden, failin hileli davranışlarının sonucu olarak zarar gören kişi, bizzat failin hileli davranışlarının muhatabı olan kimse, yani aldatılan kişi ile zarar gören kişi aynı kişi olabileceği gibi, aldatılan başka bir kimse, zarar gören, başka bir kimse olabilmektedir.²¹¹

3.1.5.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

Türk Ceza Kanunu’nun 157. maddesi uyarınca, “*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir*” olarak hükme bağlanmıştır.

---

²¹¹ <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/841.pdf#page=427> (Erişim 20.12.2013)

Dolandırıcılık suçunun nitelikli halleri ise TCK 158.madde de tanımlanmaktadır. TCK 158.madde birinci fıkra (f) ve (j) bendlerinde, banka ve kredi kurumlarını içeren özel düzenlemeleri mevcuttur.

TCK 158.madde, birinci fıkra (f) bendi gereği; Dolandırıcılık suçunun, bilişim sistemlerinin, “banka veya kredi kurumlarının” araç olarak kullanılması suretiyle işlenmesi de, bu suçun bir nitelikli unsuru olarak kabul edilmiştir. Aynı maddenin (j) bendinde, dolandırıcılık suçunun “banka veya diğer kredi kurumlarından”, esasta tahsis edilmemesi gereken bir kredinin açılmasını sağlamak amacıyla işlenmesi bir nitelikli unsur olarak tanımlanmıştır.

Ayrıca TCK m. 158’e 29.06.2005 tarihinde 5377 Sayılı kanunun 19. maddesiyle eklenen son cümleyle “**Ancak, (e), (f) ve (j) bentlerinde sayılan hâllerde hapis cezasının alt sınırı üç yıldan, adli para cezasının miktarı suçtan elde edilen menfaatin iki katından az olamaz**” hükmüyle yukarıda belirtilen nitelikli dolandırıcılık hallerinde verilecek ceza alt sınırını belirleyerek, ilgili suçların caydırıcılığını arttırmıştır.

TCK m. 159’da bir hafifletici sebep düzenlenmiştir. Buna göre “**Dolandırıcılığın, bir hukukî ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi hâlinde, şikâyet üzerine, altı aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur**” şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre fail ile mağdur arasında herhangi bir hukuki ilişkiye dayanırken hileli davranış bu hukuki ilişkinin alacağının tahsilinden kaynaklanmış ise, kanun koyucu bunu daha az bir ceza ile cezalandırmıştır²¹².

²¹² Y.15.C.D. 02/07/2012Y T. 2011/15284 E., 2012/40370 K. Sayılı Kararı, “Banka ve Kredi Kartlarının araç olarak Kullanılması, Nitelikli Dolandırıcılık Suçu”dur. (<http://www.adalet.org/cprint.php?id=7845> Erişim 25.08.2013)

Dolandırıcılık suçunun oluşabilmesi için; failin bir kimseyi, kandırabilecek nitelikte hileli davranışlarla hataya düşürüp, onun veya başkasının zararına, kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekmektedir. Hile nitelikli bir yalandır. Fail tarafından yapılan hileli davranış belli oranda ağır, yoğun ve ustaca olmalı, sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldıracak nitelikte bir takım hareketler olmalıdır. Kullanılan hileli davranışlarla mağdur yanılgıya düşürülmeli ve bu yanıltma sonucu yalanlara inanan mağdur tarafından sanık veya bir başkasına haksız çıkar sağlanmalıdır. Hilenin kandırıcı nitelikte olup olmadığı olaysal olarak değerlendirilmeli, olayın özelliği, mağdurun durumu, fiille olan ilişkisi, kullanılan hilenin şekli, kullanılmışsa gizlenen veya değiştirilen belgenin nitelikleri ayrı ayrı nazara alınmalıdır. Somut olayda; Müştekinin bankamatik kartı ile para çekme üzere Ziraat Bankası Makam Şubesindeki ATM’ye gittiği, ATM önünde birkaç kişinin bulunduğu, müşterinin de sıraya girdiği, arkasında da sanık A. E.’in sıraya girdiği, müşterinin bankamatikten para çekmeyi pek iyi bilmediği için önünde bekleyen ve kimliği tespit edilemeyen, hakkında tefrik kararı verilen sanıktan para çekmek için yardım istediği, bankamatik kartını bu şahsa verip şifreyi söylediği, kimliği tespit edilemeyen sanık müşterinin bankamatik kartını ATM ‘ye taktığı daha sonra paranın yatmadığını söylediği, bunun üzerine müşterinin arkasında bulunan sanık A.E.’in nasıl para yatmaz bende aynı maaşı alıyorum dediği, bunun üzerine müşterinin önünde bekleyen diğer sanığın o zaman sen bak

(2). Suçun Maddi Unsurları

Dolandırıcılık suçunun maddi unsurları fail tarafından **hileli davranışlar yapılması, bu fiillerle bir kimsenin aldatılması ve aldatılma neticesinde aldatılan ya da başkasının zararına ve failin veya bir başkasının yarar elde etmesidir.** Dolandırıcılık suçunun maddi unsuru üç alt unsurdan oluşur. Bunlar; failin, hileli bir davranışta bulunması, bunun sonucunda mağdurun aldatılmış olması ve mağdurun veya bir üçüncü kişinin zararına olarak failin kendisine veya bir üçüncü kişiye bir yarar sağlamasıdır. Yeni Türk Ceza Kanunu “hileli davranışlar” demekte, ama hileyi tanımlamamaktadır. Ancak nereden bakılırsa bakılsın, dar veya geniş yorumlansın, Kanun “aldatıp” dediğinden, hileden veya hileli davranışlardan, sonuçta, bir kimseyi kendisinin veya başkasının zararına olarak “aldatma” anlaşılmaktadır.²¹³

(2).a. Hareket

Fail tarafından hileli davranışlar yapılması, bu fiillerle bir kimsenin aldatılması ve aldatılma neticesinde aldatılan ya da başkasının zararına ve failin veya bir başkasının yarar elde etmesi bu suçu meydana getiren hareketlerdir.

765 sayılı TCK suçun maddi unsurlarından bahsederken, hareket olarak, 'hile ve desise' den söz etmiş olsa da, güncel TCK yalnızca 'hileli davranışlar'dan söz etmektedir. Bu anlamda hile; 'başkasının iradesi üzerinde etki meydana getiren her türlü davranış' olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanı sıra TCK'da hilenin 'kandırabilecek nitelikte' olması gibi bir zorunluluğa da yer verilmemiştir. O halde, hileli davranışın karşı tarafı aldatmış olması suçun oluşması için yeterli sayılmalı, ayrıca objektif olarak bu davranışların

---

dediği ve geri çekildiği, sanık A. E.'nin ATM 'nin başına geçip bir takım işlemler yaptığı, müştekinin hesabından 340,00 TL parayı çektiği, müştekiye paranız yatmamış dediği, müştekinin bankamatik kartını istemesi üzerine bankamatik kartını ATM'nin yuttuğunu söylediği, bu sırada henüz bankanın açılmamış olması nedeniyle müştekinin bu kez sanıktan oğlunu aramasını istediği sanığın cep telefonu ile uğraşıp müştekiye söylediği numaraya ulaşamadığını beyan edip bankamatığın önünden ayrıldığı, banka açılınca banka içinden bankamatik kartını istediği ancak ATM'de yapılan incelemede bankamatik kartının bulunmadığı ve hesabından 340,00 TL paranın çekilmiş olduğunun anlaşıldığı olayda ; sanığın şikayetçiye yönelik hile teşkil eden sözleri ve desise teşkil eden davranışları ile onu kandırarak elinden aldığı bankamatik kartı ile ATM'den parasını çekerek banka vasıta kılınmak suretiyle 5237 Sayılı TCK'nun 158/1-f maddesinde yazılı nitelikli dolandırıcılık suçunun oluştuğuna yönelik kabulde isabetsizlik görülmemiştir. Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, sanığın yerinde görülmeiyen temyiz itirazlarının reddiyle, hükmün ONANMASINA, 02.07.2012 gününde oybirliğiyle karar verildi.)

²¹³ Hafizoğulları Zeki, Özen Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar, Ankara 2010, sf.374

kandırmaya elverişli olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur, kısacası subjektif hile suçun hareket unsuru için yeterlidir²¹⁴

(2).b. Netice

Hileli davranışlar yapılması, bu fiillerle bir kimsenin aldatılması ve aldatılma neticesinde aldatılan ya da başkasının zararına ve failin veya bir başkasının yarar elde etmesi bu suçun neticesidir.

Buradaki ‘aldatma’ mağdurun olaylar hakkında gerçeğe uygun olmayan iradesini ifade etmektedir. Aldatılan kişi, fail tarafından ileri sürülen olguları gerçek sanmalı veya en azından gerçeğe uygun olma olanağından hareket etmelidir. Burada önemli bir husus, dolandırıcılık suçunun oluşması için gerçek bir kişiye yönelik hilenin söz konusu olmasıdır. Bir önemli husus da suçun işlendiği yer konusundadır. Bilinmesi gereken dolandırıcılık suçunda suçun işlendiği yer, hileli davranışların yapıldığı yer değil, failin yararı sağladığı yerdir.²¹⁵

Tüm bunların yanı sıra, bu suçta fail, hileli davranışlarıyla hataya düşürdüğü kimse veya bir başkasının zararına olarak, kendisi veya bir başkası lehine haksız bir yarar elde etmelidir. Dolandırıcılık suçu anlamında zarar ve haksız yarar unsurları ‘malvarlığı’na ilişkindir²¹⁶.

(2).c. Nedensellik Bağı

Hileli davranışlar yapılması, bu fiillerle bir kimsenin aldatılması ve aldatılma hareketleri ile aldatılan ya da başkasının zarara uğraması ve failin veya bir başkasının yarar elde etmesi neticesi arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır. Yani, Mağdurun aldatıldığından söz edilebilmesi için, içine düştüğü hatalı iradenin, failin başvurduğu hileli davranışın sonucu olması gerekir.

---

²¹⁴ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 610.

²¹⁵ HAFIZOĞULLARI Z., ÖZEN M., s. 376.

²¹⁶ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 617.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru ise failin hileli davranışları ile haksız çıkar sağlama ve mağdura zarar verme bilinç ve iradesiyle hareket etmesidir²¹⁷. Yani bu suçta, manevi unsur genel kasttır. Bu suçta, kastın, hem hileli davranışa, hem bunun sonucunda mağdurun hataya düşürülmesine hem de haksız yarar sağlamaya yönelik olmalıdır. Hareket sonucunda, failin gerçekte zarar vermek istediği kişi dışında bir başkasının zarara uğramış olması kastı ortadan kaldırmayacaktır.

(4). Hukuka Aykırılık

Dolandırıcılık suçunun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır.

Burada belirtilmesi gereken bir husus; dolandırıcılığın başkasının zararına olarak haksız yarar elde edildiği anda tamamlanmış olmasıdır. Zira, hileli davranışlara başvurulmuş olmasına rağmen karşı taraf, aldanmamış olabilir. Hileli davranışın objektif olarak kandırabilecek nitelikte olmasına rağmen, karşı taraf aldanmamışsa, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir²¹⁸.

Ayrıca TCK 159. maddesine göre, suçun ‘bir hukuksal ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi’ cezanın indirilmesini gerektirdiği gibi, ayrıca kovuşturmanın şikayet üzerine yapılmasına yol açar.

Dolandırıcılık suçunun cezası, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıdır. Para cezasının asgari haddi, 52. maddede gösterilen gün/para kadardır. Maddede hapis ve adli para cezasına birlikte hükmolunması benimsenmiştir. Bununla birlikte hakim, kısa süreli bir hapis cezasına hükmetti ise bu cezayı Türk Ceza Kanunu’nun 50/1. maddesinde öngörülen tedbirlere veya adli para cezasına çevirebilir. Bu durumda adli para cezaları toplanarak sonuç ceza belirlenir. Ancak sonuç adli para cezasının Türk Ceza Kanunu’nun 51/1. maddesi uyarınca ertelenmesi olanağı bulunmamaktadır. Bunun yanında

---

²¹⁷ PARLAR, s. 476.

²¹⁸ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 616.

hakim hapis cezasını adli para cezasına çevirmese erteleyebilir. Erteleme kararı ancak hapis cezasına ilişkin olarak verilebilir. Adli para cezasını kapsamaz.²¹⁹

3.1.6. Resmi Belgede Sahtecilik

3.1.6.1. Suçun Faili

Fail resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen ya da resmi belgeyi değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişidir.

TCK madde 204 resmi belgede sahtecilik suçunun failinin kamu görevlisi veya kamu görevlisi dışında bir kişi olmasına göre bir ayrıma gitmekte ve kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğini (TCK md.204/2), kamu görevlisi olmayan kişinin sahteciliğine (TCK md.204/1) göre daha ağır cezalandırmaktadır. Yani fail kamu görevlisi olmakla birlikte, işlenen sahtecilik suçu ile failin yerine getirdiği kamu görevi arasında bir bağlantı kurulamıyorsa, uygulanacak hüküm TCK 204/1 olacaktır.

3.1.6.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

Kamu güvenine karşı işlenen suçlardan resmi belgede sahtecilik suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 204. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre ***“Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”*** şeklindedir²²⁰. Sahteciliği iyi anlaşılması için ilk olarak sahte belgenin

²¹⁹ MERAN Necati, Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar, Ankara 2005, sf 150

²²⁰ Y.CGK, 2010,E:2010/7-38,K:2010/7-38, Suçun Bileşik Suç Olarak Düzenlediği-Özel Belgede Sahtecilik Ve Nitelikli Banka Zimmeti Suçları - Dekontlarda Sahtecilik Yapılıp Yapılmadığı - Bankacılık Yasasında Sahtecilik Suçundan Ayrıca Cezaya Hükmolunacağına İlişkin Bir Düzenleme Olmaması (ÖZET: Özel yasalarda düzenlenen suçların işlenmesi sırasında sahte evrak düzenlenmiş olması halinde failin ayrıca bu suçtan da cezalandırılabilmesi için o yasada özel bir düzenleme yapılmış olması zorunlu olup aksinin kabulü ceza kanunlarında kıyasın uygulanması anlamına gelecektir. 5411 sayılı Bankacılık Yasasında sahtecilik suçundan ayrıca cezaya hükmolunacağına ilişkin bir düzenleme olmaması ve nitelikli zimmet suçu için öngörülen ceza miktarının ağırlığı birlikte değerlendirildiğinde bunun yasa koyucunun bilinçli bir tercihi olduğu ve bu suçu bileşik suç olarak düzenlediği sonucuna ulaşılmaktadır. <http://www.adalet.org/cprint.php?id=6952> (Erişim 24.08.2013)

tanımlanması gereklidir. Sahte belge yazılı, düzenleyicisi olan ve belirli bir içeriğe sahip olan belgedir. Ayrıca söz konusu sahte belge kişileri aldatıcı nitelik ve yetenekte olmalı, kolaylıkla ilk bakışta ayırt edilememelidir²²¹.

Resmi belgede sahtecilik suçunun iki ayrı ağırlaştırıcı sebebi mevcuttur. İlki TCK m. 204 f. 2 uyarınca “*Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmî belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*” hükmüdür. Diğeri ise TCK m. 204 f. 3’deki “*Resmî belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması hâlinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır*” hükmüdür.

Tüm sahtecilik suçlarına ilişkin bir hafifletici sebep TCK.nu 211. Maddede öngörülmüştür. Buna göre, “*Bir hukukî ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi hâlinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.*” şeklindedir.

Ayrıca TCK m. 212’de sahtecilik suçlarının diğer suçlarla birlikte işlenmesi durumundaki içtinasını düzenlemiştir. Hükme göre “*Sahte resmî veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur*” şeklindedir.

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere; sahtecilikle birlikte fail başka bir suç işlerse; hem sahtecilikten hem de işlediği diğer suçtan ceza alır.

(2). Suçun Maddi Unsurları

(2).a. Hareket

TCK md 204/1’e göre; suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler seçimlik olarak ‘*sahte olarak düzenlemek*’, ‘*başkalarını aldatacak biçimde değiştirmek*’ veya ‘*kullanmak*’ biçiminde seçimlik olarak üç tane öngörülmüş; TCK.nun 204/2 maddesinde ise, kamu görevlileri bakımından, sayılan hareketler yanında, ayrıca ‘*gerçeğe aykırı olarak belge düzenlemek*’ten söz edilmiştir.

---

²²¹ PARLAR, s. 477-478.

Yukarıda sayılan hareketlerden birincisi olan ‘sahte belge düzenlemek’ ifadesi taklit etmek olarak anlaşılması gereken bir harekettir. Bunun için belgenin, düzenleyeni olarak görünen kişiden bir başka kişi tarafından yeniden düzenlenmiş olması gerekmektedir²²²

Diğer bir hareket biçimi olan ‘*değiştirme*’ ise, düzenleyen olarak gözüken kişi tarafından belgenin düzenlenmesinden sonra ekleme veya çıkarma yapılması anlamına gelmektedir.

Özel belgede sahtecilikten farklı olarak, resmi belgede sahteciliğin cezalandırılabilmesi için, yalnızca düzenleme yeterlidir, düzenlenen bu belgenin ayrıca kullanılmış olması gerekmez. Buna ek olarak, sahte olarak düzenlenen belge aynı zamanda kullanılmışsa, eğer kullanan aynı zanda belgeyi sahte olarak düzenleyen kişi ise, faile kullanmaktan dolayı ayrıca ceza verilmez.

Tüm bunların yanı sıra, TCK.nun 204/2 maddesinde belirtilen ‘*gerçeğe aykırı belge düzenlemek*’te ise, belgenin öz, içeriği yönünden değişikliğe uğratılması söz konusudur.

TCK.nun 205. maddesinde ise bu suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler gerçek bir resmi belgeyi ‘*bozma*’, ‘*yok etme*’, ve ‘*gizleme*’ olarak belirtilmiştir.

Belgenin aldatıcılık özelliği bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi, mahkemeye aittir. Mahkemece resmî belgede bulunması gereken başlık, sayı, tarih, imza, mühür vb. zorunlu öğeleri incelenmeli, nesnel olarak aldatma gücü olup olmadığı saptanmalıdır. Bu yöntemle sonuca ulaşılmazsa, mahkemeye yardımcı olma ve aydınlatma bakımından konusunda uzman bilirkişinin görüşüne başvurulmalıdır. Örneğin Adli Tıp Kurumu Fizik Profoloji İhtisas Dairesi, resmî belgenin sahte olarak düzenlenmesi suçun oluşumu için yeterlidir. Ayrıca kullanılması gerekmez.²²³

(2).b. Netice

Düzenlenen ya da değiştirilen sahte belgenin kullanılması ile kamu güvenirliliği ve aldatılan kişiler zarara uğramaktadır. Bu anlamda hukukun ihlali anlamı taşıyan sonuç yani netice ortaya çıkar.

---

²²²TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 699.

²²³EROL H.,s.1001.

(2).c. Nedensellik Bağı

Resmi belgeyi sahte olarak düzenleme, resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme veya sahte resmi belgeyi kullanma hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru ise sahte belgeyi bilerek ve isteyerek düzenlemek veya değiştirmek ya da belgenin değiştirildiğini bilmek ve bilinçli olarak kullanmaktır. Suçun oluşumu için genel kast yeterlidir. Kastın, suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden birisi yanında, suça konu olan şeyin belge olduğuna yönelik olması da gerekmektedir.

Tüm bunların yanı sıra; suç bir avukatın belgenin sahte olabileceğini düşünmüş olmasına rağmen, mahkemeye delil olarak ibraz etmesi örneğinde olduğu gibi, olası kastla da işlenebilmektedir²²⁴ Bu durumda, TCK.nun 21/2. maddesi uyarınca ceza indirilir.

Yargıtay suçun manevi unsurunun oluşması için failde zarar verme bilinci bulunmasını aramaktadır; “sahtecilik suçlarında; suçun oluşması için suçluda zarar verme bilincinin bulunması ve bunun ispat olunması gerekir.Zarar verme bilinci ise, sahtecilikte başkasının hak ve menfaatine zarar verebileceğinin tahmin edilmesidir. Sanık ve oğlu 485 sayılı Manyas Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifi üyesidirler(...). Oğlunun rıza ve muvafakatiyle onun yerine imza ederek gübre ve yağ alan sanığın eyleminde zarar verme bilinci bulunmamaktadır.²²⁵

(4). Hukuka Aykırılık

Resmî belge, sadece kamu görevlisi tarafından düzenlenebileceğinden ve hiçbir kamu görevlisi tarafından düzenlenebileceğinden ve hiçbir kamu görevlisi de ilgilinin sahte belge isteğine dayanarak, böyle bir belge tanzim edemeyeceğinden, bu isteğe (rıza) dayanarak sahte belge düzenleyen kamu görevlisinin herhangi bir hukuka uygunluk sebebinden yararlanması düşünülemez.²²⁶

²²⁴ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 703.

²²⁵ CGK.16.9.1985 T. ve 195/463 S.

²²⁶ ERMAN S., ÖZEK Ç. s.373

Tüm bunların yanı sıra;Resmi belgede sahtecilik suçunun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır.

TCK 211.maddesi uyarınca ise resmi belgede sahtecilik suçunun ‘bir hukuksal ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla işlenmesi’ cezanın indirilmesini gerektirmektedir.

3.1.7. Özel Belgede Sahtecilik

Resmi belgeler haricinde bir takım özel belgeler mevcuttur. Bu tür belgelerin sahte olarak üretmeyi veya gerçeğinin üzerinde değişiklik yapmayı ya da bu tür belgeleri kullanmayı ceza kanunumuz suç olarak kabul etmiştir.

3.1.7.1. Suçun Faili

Özel belgede sahtecilik suçu, hemen hemen resmi belgede sahtecilik suçuyla aynı özelliklerdedir. Fail özel bir belgeyi sahte olarak düzenleyen ya da özel belgeyi değiştiren veya sahte özel belgeyi kullanan kişidir.

Kısacası, suçun faili herhangi bir kimse olabilmektedir. Ancak resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak, suçun failinin kamu görevlisi veya bunun dışında bir kimse olmasına göre, ceza farklı bir biçimde belirlenmiş değildir²²⁷

3.1.1.2. Suçun Kanuni Unsurları

(1). Yasallık

Türk Ceza Kanunu’nun 207. maddesi uyarınca “*Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.*” şeklinden düzenlenmiştir.

---

²²⁷ TEZCAN-ERDEM-ÖNOK, s. 707.

Kanun koyucu, bir takım özel belgelerde sahtecilik yapılması durumunda, failerin resmi belgede sahtecilik suçuyla yargılanmasını öngörmüştür. TCK.nun 210. maddesi uyarınca “*Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması hâlinde, resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır*” hükmüyle bazı özel belgelerde yapılan sahteciliğin yaptırımını arttırılmıştır.

Resmi belgede sahtecilikte olduğu gibi tüm sahtecilik suçları için ortak bir içtima ve hafifletici sebep sistemi getirilmiştir. Buna göre, TCK.nun 211. maddesi uyarınca eğer bir hukuki alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla sahtecilik yapılırsa hükmolunan cezanın yarısı indirilir. Özel belgede sahtecilik suçuyla birlikte başa bir suç işlenirse TCK.nun 212. maddesine göre fail hem sahtecilikten hem de işlenen diğer suçtan cezalandırılır²²⁸.

(2). Suçun Maddi Unsurları

(2).a. Hareket

Failin özel belgeyi sahte olarak düzenlemesi, özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmesi veya sahte özel belgeyi kullanması hareketleri bu suçu oluşturmaktadır.

Özel belgede sahtecilik suçunun maddi unsurunu iki ayrı hareket oluşturmaktadır. Bunlardan ilki, özel belgenin sahte olarak düzenlenmesi veya gerçek bir özel belgenin değiştirilmesi; ikincisi ise, bu belgenin fail veya bu özelliğini bilerek üçüncü bir kişi tarafından kullanılmasıdır. Sahte belgeyi kullanmak ise ayrıca TCK.nun 207/2’de

---

²²⁸ 11 Y.CD.,2011 ,E:2010/16131, K:2010/16131, **Gerçeğe Aykırı Banka Veya Kredi Kartı Üretmek Yahut Sahte Belgelerle Bankaya Banka Veya Kredi Kartı Ürettirmek Filili Hüküm** : 1- 5237 syl. Yasa md.207/1, 43, 62/1, 53/1 gereğince 2 yıl 1 ay hapis cezası, güvenlik tedbiri 2- 5237 syl. Yasa md.204/1, 62, 53/1 gereğince 2 yıl 6 ay hapis cezası, güvenlik tedbiri 3- 5237 syl. Yasa md. 245/3, 62/1, 53/1 gereğince 4 yıl 2 ay hapis cezası, güvenlik tedbiri Gerçeğe aykırı banka veya kredi kartı üretmek yahut sahte belgelerle bankaya banka veya kredi kartı ürettirmek fiilinin TCK.nun 245/2.maddesine uygun bulunup anılan maddenin 3. fıkrasında tanımlanan “sahte banka veya kredi kartı kullanarak yarar sağlamak” suçunun unsuru yada ağırlatıcı nedeni olmayıp bağımsız suç olduğu gözetilmeden TCK.nun 245/2.maddesi yerine 204/1. maddesi ile karar verilmesi mağdurların farklı olması nedeniyle iki ayrı suç yerine zincirleme suç hükümlerinin uygulanması aleyhe temyiz bulunmadığından bozma sebebi yapılmamış, iddianamede nitelikli dolandırıcılık suçundan da dava açılması karşısında tebliğnamedeki görevsizlik düşüncesine iştirak edilmemiştir. Toplanan deliller karar yerinde incelenip, yüklenen suçların sübutu kabul, soruşturma ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasıflarının tayin, cezaları azaltıcı sebebin nitelik ve derecesi takdir kılınmış ve incelenen dosyaya göre hükümde eleştiri dışında bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan sanık müdafinin sübutun bulunmadığına yönelen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin ONANMASINA, 15.03.2011 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre; ‘bir sahte özel belgeyi bu özelliğini bilerek kullanan kişi de yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır’.

(2).b. Netice

Özel belgenin sahte olarak düzenlenmesi, özel belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya sahte özel belgenin kullanması hareketleri hukukun ihlali anlamı taşıyan toplumu aldatıcı sonucu yani neticeyi ortaya çıkartır.

(2).c. Nedensellik Bağı

Özel belgenin sahte olarak düzenlenmesi, özel belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya sahte özel belgenin kullanması hareketleri ile bu hareketler sonucu oluşan hukuka aykırı netice arasındaki bağ bu suçun nedensellik bağıdır.

(3). Suçun Manevi Unsuru

Suçun manevi unsuru ise sahte belgeyi bilerek ve isteyerek düzenleyerek bilinçli olarak kullanmaktır. Suçun oluşumu için genel kast yeterlidir. Kastın, suçun maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerden birisi yanında ,suça konu olan şeyin belge olduğuna yönelik olması da gerekmektedir.

Yargıtay, özel belgede sahtecilik suçunun da zarar verme bilinciyle işlenmesi gerektiğini ve örneğin eşinin bilgisi dahilinde, eşinin evini kiraya verirken sözleşmeyi eşi adına imzalaması halinde “sahtecilik kastının bulunmadığını” kabul etmektedir.²²⁹

(4). Hukuka Aykırılık

Resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi bu suçta da, suçun maddi unsurunu oluşturan eylemler gerçekleştiğinde, karine olarak, hukuka aykırılık unsuru da gerçekleşmiş olacaktır. Suça konu yazılı nesnenin hukuken korunan özel belge niteliğini taşıyabilmesi için, hukuka ve ahlaka aykırı bulunmaması gerekir. Borçlar Kanununun 19/1. maddesinde, hukuka (kamu düzenine) ve ahlaka aykırı olan sözleşmelerin mutlak olarak batıl (geçersiz) olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla, mutlak butlanla batıl sayılan ve hukuken korunmayan

---

²²⁹ 6.CD. 4.6.2001 T., 9249/9165 E-K.

belgeler, suçun maddi konusunu da oluşturmazlar. Buna karşın, hukuka ve ahlaka aykırı bulunmamakla birlikte, özel belge niteliğini etkileyen diğer hususlardaki hukuka aykırılıklar, nisbi butlanı (feshi kabil) gerektiren aykırılıklar olup, iptal edilene kadar belge niteliklerini koruyacaklarından, özel belgede sahtecilik suçunu maddi konusunu oluşturabilirler²³⁰

3.2. TCK ve Bankacılık Kanunu Açısından Banka Görevlilerinin İşledikleri Suçlara İştirak

Suçla ilgili soruşturma yaparken, suça katılan diğer kişilerin de sorumlu olduğunu bilinmesi ve buna göre gerekli araştırmanın yapılması büyük önem taşır.

Bazı suçlar yasadaki tanım gereği, tek kişi tarafından işlenemez. Bunlar, çok failli suçlar olarak adlandırılmaktadır. Tek kişi tarafından işlenen suçlara ise tek failli suçlar denmektedir. Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş bulunan suçların çoğunluğu bir kişi tarafından işlenebilen suçlardan olduğu için, bunlar tek failli suçlardır.

Suçta iştirak ise, bir suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesidir. Birden fazla şahsın suçu işlemek için özgür iradeleri ile birleşmeleri ve suçun da birleşmeden meydana gelmesi hâlinde, suça iştirak vardır.

Birden fazla şahsın suçun işlenmesine katkılarından dolayı sorumlu tutulabilmesi için, her iştirakçide suça iştirak etme kastının olması gerekir. Zorlanarak ya da bilmeden suçun işlenmesine katkıda bulunan kişilerin, bu katkısının boyutu ne olursa olsun, sorumlu tutulması mümkün değildir. Bir kimsenin suça iştiraktan sorumlu tutulabilmesi için, ilgili suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir²³¹. Ayrıca, işlenen fiilin kasten işlenmesi ve hukuka aykırı olması yeterlidir.

---

²³⁰ ERMAN-ÖZEK s.517.

²³¹Suçta iştirak ile ilgili bu kural, TCK.nun 40'inci maddesinde "Bağlılık kuralı" başlığı altında düzenlenmiştir.

3.2.1. Suça İştirak Şekilleri

Ceza Kanunumuzda daha âdil ve eşit bir düzenleme yapmak maksadıyla, eski Kanunda yer alan “*aslî iştirak*”, “*fer’î iştirak*” ayrımı kaldırılarak, uygulamayı kolaylaştırması bakımından iştirak şekilleri yeniden düzenlenmiştir.

Yeni TCK.nunda, iştirak şekilleri, fiilin işlenişi üzerinde kurulan hâkimiyet ölçüsü esas alınarak belirlenmiştir. Bu sistemde birer sorumluluk statüsü olarak öngörülen suça iştirak şekilleri şunlardır:

- a) Faillik (TCK Md. 37),
- b) Azmettirme (TCK Md. 38),
- c) Yardım etme (TCK Md. 39).

Bunları kısaca gözden geçirelim:

3.2.1.1. Faillik

(TCK Md. 37): Ceza Kanunu’ndaki tanımlamaya göre fail, suçun kanuni tanımında öngörülen fiili gerçekleştiren kişidir. Suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda, bu kişilerin her biri müşterek fail olarak sorumlu tutulacaklardır²³².

Müşterek faillikte, birlikte suç işleme kararının yanı sıra, fiil üzerinde ortak hâkimiyet kurulduğu için, her bir suç ortağı da fail durumundadır. Ortak hâkimiyetin kurulup kurulmadığının saptanmasında, suç ortaklarının suçun icrasındaki rolleri ve katkılarının taşıdığı önem göz önünde bulundurulmalıdır

Suç ortaklarının iştirak katkılarının karşılıklı olarak birbirlerini tamamlamadığı durumlarda da müşterek faillik mümkün olabilir. Bazı hâllerde failer, her biri suçun kanunî tanımındaki bütün unsurları tek başına gerçekleştirmek üzere bir anlaşmaya varabilir.

---

²³² 1.Y.C.D. 2007, E: 2007/2879,K: 2007/8578 “ İtihat dosya kapsamındaki tüm delillere göre diğer sanığın da eyleme katılmış olmasına rağmen beraat kararı verilmesi BOZMAYI gerektirmiştir. <http://www.turkhukuksitesi.com/mevzuat.php?mid=3449> (Erişim 30.09.2013))

Müşterek faillik bakımından zorunlu diğer bir koşul, failer arasında birlikte suç işleme kararının varlığıdır. Belli bir hareketin icrasına ve neticenin meydana gelmesine ilişkin olan birlikte suç işleme kararı, kast kapsamında düşünülmelidir. Suç ortaklarının suçun işlenişine ilişkin kastlarının doğrudan veya olası kast gibi farklılık göstermesinin, müşterek fail olarak sorumlulukları üzerinde bir etkisi yoktur.

Bir suçun failine, onun haberi olmaksızın, tek taraflı iradeyle yardım eden kişi, müşterek fail olarak değil, yardım eden olarak sorumlu olur. Yalnız burada yardımın, suçun işlenmesine başlamadan önce veya suçun icrası sırasında olması gereklidir.

Faillik kavramı içinde ayrıca, bundan farklı olarak, dolaylı faillik kavramı düzenlenmiştir. Dolaylı faillikte bir kimse, suçu, bir başkasını araç olarak kullanmak suretiyle gerçekleştirebilir. Dolaylı faillikte, arka plândaki kişi, suçun icraî hareketlerini gerçekleştiren şahsın ve hareketinin üzerinde hâkimiyet kurmaktadır ve bu hâkimiyet nedeniyle, fail olarak sorumlu tutulmaktadır.

Suçun işlenmesinde kusur yeteneği olmayan kişilerin araç olarak kullanılması durumunda, dolaylı faile verilecek olan cezanın bu nedenle artırılması kabul edilmiştir. Zira bu durumda sadece bir suç işlenmemekte, kendisini yönlendirme yeteneği olmayan kişiler istismar da edilmektedir.

3.2.1.2. Azmettirme

(TCK Md. 38) : Azmettirme, belli bir suçu işleme hususunda henüz bir düşüncesi olmayan bir kimseye, suç işleme kararının verdirilmesidir.

Ceza Kanunumuzun 38'inci maddesine göre, başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır²³³.

Maddenin son fıkrasındaki düzenlemeye göre, azmettirenin belli olmaması hâlinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında cezada indirim

---

²³³ 1.Y.C.D. 2005/824 E. 2005/3488 K. Sanık hakkında elde edilen delillerin bu sanığın maktuleyi öldürmesi için diğer sanığı azmettirdiğini ve eylemine uyan doğrudan ve fer'an katıldığını kabule ve mahkumiyete yeter nitelik ve derecede bulunmadığı gözetilmeden beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi BOZMAYI gerektirir. <http://www.turkhukuksitesi.com/mevzuat.php?mid=3450> (Erişim 30.09.2013)

yapılacaktır. Bu düzenleme, suçla ilgili hem hazırlık soruşturmasının hem de ceza soruşturmasının âdil ve hızlı bir şekilde sonuçlandırılmasını amaçlamaktadır.

3.2.1.3 Yardım Etme

(TCK Md. 39) : Ceza Kanunumuzun 39'uncu maddesine göre, bir kimsenin yardım nedeniyle suça iştirakten sorumlu tutulabilmesi için, aşağıdaki şekillerden birinin gerçekleşmiş olması gerekir:

- * Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek,
- * Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak,
- * Suçun, işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak, icrasını kolaylaştırmak.

Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun cezasına ve yardımın ağırlığına göre, indirilerek ceza verilir.

Suçta iştirakte, suça katılan herkes, kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılmaktadır. Bu da, ceza hukukunda kabul edilen kusur sorumluluğu ilkesinin uzantısı olarak değerlendirilebilir²³⁴.

---

²³⁴4.Y.C.D 18.02.2009 T., 2009/13 E., 2009/2729 K. Sayılı Kararı.

Özgü suçlarda failler sadece bu niteliklere sahip kişiler olabilir. Bu suçlarda suçun işlenmesine katkısı olan kişiler fail değil, yardım eden sıfatındadır. <http://www.turkhukuk sitesi.com/mevzuat.php?mid=3451> (Erişim 30.09.2013)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BANKA GÖREVLİLERİN YARGILANMA USULÜ

Banka görevlilerinin işledikleri suçlarla ilgili olarak, kimi suçlar yönünden ceza muhakemesindeki genel hükümlerin kimi suçlar yönünden ise, Bankacılık Kanunu'nda öngörülen soruşturma ve kovuşturma hükümlerinin uygulanmaktadır. Çalışmanın bu bölümde bu konulara değinilecektir.

Ekonomik ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak dava tür ve sayısının gün geçtikçe artması genel yetkili mahkemelerin uyuşmazlıkların çözümünde yeterince etkili olamadığı yönündeki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Gerçekten genel hukuk bilgisinin yanında spesifik bir alanda uzmanlaşma gerektiren uyuşmazlık türlerinde genel yetkili mahkemece verilen kararların davanın taraflarını tatmin etmediği yönündeki görüşlere biz de katılmaktayız. Bu durumun hakimin yetkinliğinin sorgulanmasına neden olduğu ve yargıya olan güveni sarstığı ifade edilmekte ve sorunun çözümü olarak ihtisas mahkemelerinin kurulması önerilmektedir. İhtisas mahkemelerinin kurulmasının davaların daha kısa sürede sonuçlanmasına katkıda bulunarak adalet hizmetinin etkinlik ve verimliliğini artıracığı gibi alanında uzmanlaşan mahkemelerin verdikleri kararlar ve gerekçelerin tarafların tatminini artırarak yargıya olan güveni de artıracığı düşünülmektedir.

Türk idari yargı sisteminde henüz uygulama alanı bulamasa da, ihtisas mahkemeleri insan kaynağını daha verimli kullanmanın yanı sıra bilirkişi incelemesine daha az başvurma ve davaları daha kısa sürede karara bağlama gibi sebeplerle yargısal süreçlerin daha ekonomik sonuçlanmasına katkıda bulunabilir. Alanında uzman olan hakimin karar verirken daha fazla kendine güvenli olacağı, kararlarda istikrarı sağlayacağı, karar ve içtihat değiştiğinde gerekçelendirmek zorunda olan mahkemenin kamuoyunun görüşüne daha çok itibar edeceği, daha hesap verebilir olacağı aşıkardır.

Zira; tüm bu bilgiler ışığında ;Bankacılık Hukuku 'nun özel bir uzmanlık alanı olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu sebeple ; bankacılık suçlarından dolayı yargılanacak kişilerin kanaatimizce; özel ihtisas mahkemelerinde sayılan ağır ceza mahkemelerinde yargılanmaları gerekmektedir.

4.1. Yazılı Başvuru, İzin ve İtiraz

Yazılı başvuru ve müdahale, Bankacılık Kanunu'nun 162. maddesinde düzenlenmiş suçların soruşturulması ve kovuşturulabilmesi için kurum veya fonun Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunması, muhakeme şartı olarak kabul edilmiştir. İzin ise Kurum ya da Fon'un başkan ve üyeleri ile personelinin Bankalar Kanunu'nda sayılan suçları işlemesi durumunda haklarında doğrudan kovuşturma yapılamaması, izin alınması şartını ifade eder. Buna göre soruşturmaya izin verilmesine ya da verilmemesine dair kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde Danıştay nezdinde yapılan başvuruya ise itiraz denilmektedir.

4.1.1. Yazılı Başvuru

Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen suçlar bakımından uygulanacak soruşturma ve kovuşturma kuralları kanunun on dördüncü kısmının, "kovuşturma usulü" başlıklı üçüncü bölümde, 162. ve 167. maddeler arasında düzenlenmiştir. Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen suçlar bakımından özel olarak belirtilmiş bu kurallar dışında kalan konularda Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ilgili kuralları uygulanacaktır²³⁵.

Bankacılık Kanunu'nda doğrudan doğruya soruşturma yapılmasını engelleyen düzenlemeler iki grupta düzenlenmiştir. Bunların ilki Kurum'un yazılı başvurusunu gerektiren diğeri Kurul veya Fon Başkanı ile ilgili bakanın iznini gerekli kılan soruşturmalardır.

Yazılı başvuru²³⁶ ve müdahale başlıklı 162. maddede, Bankacılık Kanunu'nda düzenlenmiş suçların soruşturulması ve kovuşturulabilmesi için kurum veya fonun Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunması, muhakeme şartı olarak kabul edilmiştir. Maddede geçen kurum "Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu"nu, fon ise "Tasarruf ve Mevduat Sigorta Fonu"nu ifade etmektedir.

---

²³⁵ CENTEL N -ZAFER H, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul, 2003, s. 24.

²³⁶Yazılı Başvuru şartına sadece Bankacılık Kanunu'nda yer verilmemiştir. Benzer hükümlere 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 36. maddesinde ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu'nun 68. maddesinde de yer verilmiştir.

Kanun koyucu, yazılı başvuruyu bir muhakeme şartı olarak kabul etmiştir. Bu suçlar bakımından yazılı başvuru şartının gerçekleşmemesi durumunda soruşturma ve kovuşturma yapılamayacak, bunun yanında muhakeme şartının gerçekleşebileceği düşünülüyorsa “durma kararı” verilecektir. Şayet şartın gerçekleşmeyeceği kesinleşmişse “düşme kararı” verilecektir (CMK. m.223/8). Kanun koyucunun bu hükmü ihdas ediş amacı bir güven kurumu olan bankaların itibarını korumaktır²³⁷.

Hemen belirtmek gerekir ki, bu şart hukuk davası açmayı engellemektedir²³⁸. Maddeye göre Bankacılık Kanunu’nda yazılı suçlar bakımından Cumhuriyet savcılarının re’sen harekete geçip soruşturma başlatma yetkileri yoktur.

Kurum veya fonun yazılı başvuruda bulunup bulunmama konusunda takdir hakkı vardır. Kurum veya fon, bu konuda savcılıklardan gelen talepleri herhangi bir sebep ileri sürmeden reddedebilir²³⁹.

4.1.2. İzin

İzne tabi soruşturmalar konusunda ise Kurum ya da Fon’un başkan ve üyeleri ile personelinin Bankalar Kanunu’nda sayılan suçları işlemesi durumunda haklarında doğrudan kovuşturma yapılmaması, izin alınmasının gerekliliği yanında bundan daha önemli bir ayrıcalık ise soruşturma iznini verilmesi için ön koşul aranmış olmasıdır.

Bankacılık Kanunu’nda düzenlenen bankacılık suçlarının Kurum veya Fon’un başkan ve üyeleri ile personeli tarafından işlenmesi durumunda verilecek soruşturma iznini düzenleme konusunda kanunda özel düzenleme yapılmıştır.

Düzenlemede yer almayan hususlarda kamu görevlilerin göreviyle ilgili işledikleri suçlara ilişkin soruşturma izninin düzenlendiği genel kanun niteliğindeki 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri kıyasen uygulanır.

Kanun Kurul Başkan ve üyeleri ile Kurum personeliyle birlikte Fon Kurulu Başkanı ve üyeleri ile Fon personelinin, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen

---

²³⁷ DURSUN S., “Yeni Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Ceza Muhakemesi ve İnfaz Hükümleri”, **Ceza Hukuku Dergisi**, S. 4, 2007, s. 264.

²³⁸ BATTAL, s. 426.

²³⁹ REİSOĞLU, s. 1734.

suçlardan dolayı soruşturma izni verilmesi için ön koşul (özel kastın) varlığının aranması (Bankacılık Kanunu madde 104/2.f.1.c. ve 127/2.f.1.c.) hukukumuzda ilk defa yer almıştır.

Buna göre maddelerde sayılan kişilerin kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak veya mensubu bulunduğu Kuruma veya Fon'a ya da üçüncü kişilere zarar vermek kastıyla hareket ederek bu işlemler sonucunda kendilerine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamış olmaları hususunda açık ve yeterli emarelerin olması gerekir.

Kişi zarar verme kastıyla hareket etmiş olmasına karşın çıkar sağlamamışsa soruşturma izni verilemeyecektir. Bu durumda ortada suç konusu eylem olmasına ve bu eylemin zarar verme kastıyla yapılmasına karşın sonuçta çıkar sağlamaması durumunda soruşturma izni verilemeyecektir.

Soruşturma izni vermeye yetkili merciler sırasıyla Kurum ya da Fon'un ilişkili olduğu bakan, Kurum başkanı ve Fon Başkanı'dır.

İlişkili Bakan: Kurul Başkan ve üyelerinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ve Kurul üyeleri ile Kurum personelinin iştirak hâlinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda Kurum personeli hakkında, (Bankacılık Kanunu 104/1.f.1.c.) soruşturma izni verme yetkisi ilişkili Bakana aittir.

Fon Kurulu Başkanı ve üyelerinin, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar ve Fon Kurulu üyeleri ile Fon personelinin iştirak hâlinde işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalarda Fon personeli hakkında (Bankacılık Kanunu 127/1.f.1.c.) soruşturma izni verme yetkisi ilişkili Bakana aittir.

Kurum Başkanı: Kurum personelinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar, (Bankacılık Kanunu 104/1.f.1.c.) Kurum Başkanının izin vermesi kaydıyla genel hükümlere göre yapılır.

Fon Başkanı: Fon personelinin, görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin soruşturmalar, (Bankacılık Kanunu 127/1.f.1.c.) Fon Kurulu Başkanının izin vermesi kaydıyla genel hükümlere göre yapılır.

4.1.3. İtiraz

Kurum ya da Fon'un başkan ve üyeleri ile personelinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia olunan suçlara ilişkin verilen soruşturma iznine karşı yargı yoluna

başvuru düzenlenmiştir. Buna göre soruşturmaya izin verilmesine ya da verilmemesine dair kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde Danıştay nezdinde itiraz yoluna başvurulabilir. İzin verilmesi durumunda, itiraz süresi dolana veya itiraz yapılmışsa Danıştay'ın bu konuda vereceği karara kadar soruşturma başlatılamayacağı hükme bağlanmıştır.

İzin verilmemesi durumunda kimlerin itiraz yoluna başvurabileceği ayrıntılı olarak düzenlenmemiştir. Bu konudaki boşluk kamu personelin soruşturma izinlerine ilişkin 4483 sayılı Kanunun 9'uncu madde ikinci fıkra hükümleri kıyas yoluyla uygulanmak suretiyle doldurulacaktır. Buna göre soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikâyetçi itiraz yoluna gidebilir.

4.2. Özel Görevli Mahkeme Ve Bilirkişi İncelemesi

Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen suçlarda, suçun tespiti, suçun işleniş şeklinin belirlenmesi ve devamında oluşan zararın belirlenmesi oldukça güç ve teknik bir çalışma gerektirmektedir. Kanun koyucu uzmanlık gerektiren bu suçların, bu konularda uzman olan bir mahkeme tarafından görülmesini istemiş ve bu konuda özel görevli bir mahkeme tayin etmiştir.

Kanun koyucu 165. maddede Bankacılık Kanunu'nun uygulanması ile ilgili suçlara ilişkin olarak açılan davalarda uygulanmak üzere bilirkişilik kurumu hakkında bazı kurallar koymuştur. Bu madde diğer ceza kanunlarında bulunan bankacılık suçları hakkında da uygulanacaktır. Maddeye göre; bilirkişi, raporunu dosyanın kendisine verildiği tarihten başlayarak üç ay içinde mahkemeye sunar. Bu süre hâkim tarafından iki aya kadar uzatılabilir. Bu süre içerisinde de rapor mahkemeye verilmediği takdirde görev, ücret ödenmeksizin bilirkişiden alınır ve yeni bilirkişi atanır. Bilirkişilik görevi bu şekilde kendisinden alınan kişiler, bir yıl süreyle bu Kanun kapsamında hiçbir davada bilirkişi olarak atanamazlar. Bu kişiler, raporların süresinde verilmemesinin sebep olduğu masrafları ödemeye ve ayrıca beş yüz güne kadar adli para cezasına mahkûm edilebilecektir. Dosyanın bilirkişiye tevdi tarihinde dava zamanaşımı süresi duracak ve bilirkişinin raporunu mahkemeye vermesiyle süre kaldığı yerden işlemeye devam edecektir.

4.3. Soruşturma ve Kovuşturma

Bankacılık Kanununun 150-160. Maddeleri arasında bankacılık suçları tek tek sayılarak cezaları da gösterilmiştir. Daha sonra, 162 ila 167. Maddelerde ise, bu suçlara ilişkin kovuşturma usulü başlığı altında, soruşturma ve kovuşturmanın ne şekilde başlatılacağı, hangi usule tabi olduğu, kimlerin yetkili olduğu ve sonuçta infazda uygulanacak ilişkin hususlar ayrıca belirtilmiştir. Bu nedenle, kendine özgü soruşturma ve kovuşturma şekil olana bankacılık suçları ile ilgili olarak, bu evreler ayrı ayrı açıklanacaktır.

4.3.1. Soruşturma

CMK.nun 2. Maddesinin 1/e maddesine göre soruşturma, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin renilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi ifade etmektedir. Soruşturma faaliyetleri ve işlemleri ya CMK.nundaki genel hükümlere göre yürütülür veya özel kanunlarda soruşturmanın değişik şekillerde yürütüleceğine ilişkin hükümler mevcut ise, bu hükümlere göre yürütülür. Bankacılık sularından bir kısmı genel hükümlere göre soruşturulur iken, kimileri ise özel hükümlere göre soruşturulmaktadır.

4.3.1.1. Genel Hükümlere Göre Soruşturma

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin nc fıkrası kapsamına giren varsayımsal zimmet suçu dışındaki suçlar, 5271 sayılı CMK. hükümlerine göre soruşturulur. Varsayımsal zimmet suçu, CMK.nun çeşitli maddelerinde özel olarak düzenlenmiştir. CMK.nun tutuklama nedenleri başlıklı 100. maddesi ile sırasıyla Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma (Madde 128), şirket yönetimi için kayyım tayini (Madde 133), İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması (Madde 135), Zorlama amaçlı elkoyma ve teminat belgesi (Madde 248), başlıklı maddelerde yer verilmiştir.

4.3.1.2. Özel Hükümlere Göre Soruşturma

Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına giren suçların soruşturulmasında bir takım özel hükümler öngörmüştür. Bunlar sırasıyla;

- * Soruşturmalar kolluğa devredilmeden bizzat Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Savcılarınca yürütülür.
- * Fail ya da failer bu suçları görev sırasında veya görevden dolayı işlenmiş olsalar bile, Cumhuriyet Savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır.
- * Soruşturmada, 5271 sayılı CMK.nun 135 ilâ 138'inci maddeleri uygulanır.
- * Soruşturma ve kovuşturma sebebiyle şüpheli, sanık, tanık, bilirkişi ve suçtan zarar görenleri, Cumhuriyet savcısının emriyle belirtilen gün, saat ve yerde kolluk hazır bulundurmaya mecburdur. Bu emir, çağrılanlar hakkında kolluğa ihzar müzekkeresinde²⁴⁰ olduğu gibi zor kullanma yetkisi verir.
- * Cumhuriyet Başsavcılıkları, bu suçların soruşturmasında gerekli olması hâlinde, geçici olarak yargı çevresi içerisinde veya dışındaki, genel bütçeli dairelere ve katma bütçeli idarelere, bütün kamu kurum ve kuruluşlarına, belediyelere, bankalara ait bina, araç, gereç ve personelden yararlanmak için istemde bulunabilirler.
- * Genel kural, C.Savcısı'nın bağlı bulunduğu yargı alanı dışındaki yerlere talimat yazarak soruşturma yapması olmakla birlikte, bu suç açısından soruşturmanın gerekli kıldığı hâllerde, suç mahalli veya delillerin bulunduğu yerlere gidilerek soruşturma yapılabilir.
- * Cumhuriyet savcısı gecikmesinde sakınca olunan hallerde vereceği yazılı emirle bu suç faillerinin her türlü mal, alacak, para ve sair eşyalarına soruşturmanın sonuçlanmasına kadar el koyabilir.

Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen suçlara ilişkin olarak başlatılan soruşturmalarda verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararlara karşı kurumun, fonun veya ilgili

---

²⁴⁰ İhzar müzekkeresi, CMUK.da yer alan bir düzenlemedir. CMK.da bunun adı "zorla getirme kararı" olarak değiştirilmiştir.

bankanın itiraz hakkı bulunmaktadır (m.163). Ancak itiraz hakkı sadece 162. madde sebebiyle soruşturma ile ilgili olan bankaya veya kuruma veyahut fona aittir. Bu hak kurum veya fon tarafından yetkili organlar vasıtasıyla kullanılacaktır. Bu başvuru muhakeme şartı niteliğindedir.

Kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karara karşı, kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi başkanına itiraz edilebilir (CMK. m.173).

4.3.2. Kovuşturma

CMK.nunda iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre kovuşturma olarak tanımlanmıştır. Bankacılık Kanunu kovuşturmaya ilişkin bir takım özel hükümlere yer vermiştir. Bankacılık suçlarının kovuşturulması bu hükümlere ve CMK.na göre yapılır.

Bankacılık Kanununda düzenlenen;

- * İzinsiz faaliyette bulunmak,
- * Mevduat ve katılım fonu sahiplerinin haklarını engellemek,
- * Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak,
- * Yetkili merciler ile denetim görevlilerince istenen bilgi ve belgeleri vermemek ve görevlerini yapmalarını engellemek,
- * Belgelerin saklanması yükümlülüğüne aykırı davranmak,
- * Gerçeğe aykırı beyanda bulunmak,
- * İşlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme,
- * Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme,
- * Gecikmesinde sakınca olmayan hallerde 160'ıncı maddenin üçüncü fıkrasında yazılı varsayımsal zimmet suçunun,

Kovuşturulması Kurum ya da Fon tarafından yazılı başvurunun bulunmasına bağlıdır.

Kurum veya Fon'un başkan ve üyeleri ile personelinin görevleriyle bağlantılı olarak işledikleri iddia edilen suçlara ilişkin kovuşturmalar ise izne tabidir. Bu konuda yukarıda açıklama yapılmıştır.

Bankacılık Kanununda yer alan suçlardan kovuşturulması özel mahkemenin görev alanı içerisinde düzenlenmeyenler için görevli mahkeme 5253 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenecektir. Adı geçen kanun hükümlerine göre ceza miktarlarının üst sınırına göre sulh ve asliye ceza mahkemesi olmak üzere iki tür görevli mahkeme vardır.

Ancak, Bankacılık Kanununun 164. Maddesine göre bu Kanunda tanımlanan düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak, işlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme ve zimmet suçları ile sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, bankacılık ve müşteri sırlarının açıklanması, bankacılık faaliyeti çerçevesinde işlenen nitelikli dolandırıcılık, bu suçların işlenmesi amacıyla yönelik olarak örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak veya bu suçlarla bağlantılı olup da ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlara ait davalar, fiilin işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan (1) numaralı ağır ceza mahkemelerinde görülür. Gerekli görülen yerlerde Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu tür suçlara bakmak üzere o yerlerdeki diğer ağır ceza mahkemeleri de görevlendirilebilir veya yeni ağır ceza mahkemesi de kurulabilir. Böylece, kanun koucu belirli suçlar yönünden yargılamanın ihtisas mahkemesinde yapılmasını uygun bulmuşturç

Özel mahkemenin bakacağı bankacılık suçları şunlardır.

- * Düzeltici, iyileştirici ve kısıtlayıcı önlemleri almamak, (Bankacılık Kanunu madde 152)
- * İşlemlerin kayıt dışı bırakılması ve gerçeğe aykırı muhasebeleştirme, (Bankacılık Kanunu madde 156)
- * Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, (Bankacılık Kanunu madde 157)
- * Sırların açıklanması, (Bankacılık Kanunu madde 159)
- * Zimmet. (Bankacılık Kanunu madde 160)

5. SONUÇ

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun 1. maddesi, bu kanunun amacının, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumak ve finansal piyasalarda güven ve istikrarın gereklerini de dikkate alarak, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak olduğunu belirtmektedir.

Kanunun gerekçesine göre, bu amacın tam olarak yerine getirilebilmesi için, halktan tasarruflarını toplamak suretiyle kaynak yaratan ve yarattıkları bu kaynağı ekonominin gereksinimlerini karşılamak üzere kredi biçiminde kullandıran bankaların, tasarruf sahiplerine ve aynı zamanda ekonomik ve ticari hayata güven vermeleri gerekmektedir.

Ancak, son yıllarda gerçekleşen banka mensuplarının bakalar aleyhine işledikleri suçlardan dolayı meydana gelen zararların, bankaların ülke ekonomilerindeki önemli etkileri nedeniyle, hemen hemen tüm dünya ülkelerinde özellikle, yönetim kurulu üyelerinin cezai sorumluluklarının ağırlaştırılması gerektiği yönünde fikirler ağırlık kazanmaktadır. Bu fikirler doğrultusunda, çeşitli ülke kanunlarında farklı şekillerde de olsa, banka görevlilerinin sorumluluklarına yer verilmekle birlikte, özellikle yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarına yönelik düzenlemeler öne çıkmaktadır.

Fakat düzen kurmak, sadece düzene ve işleyişine ilişkin kurallar koymakla sağlanamamaktadır. Bunların yanında, kuralların ve düzeninin bozulmamasını sağlayıcı önlemlere, özellikle ceza kurallarına yer vermekle mümkündür. Bu düzenlemeler yapılırken, çağdaş hukuk düzeninde suç ve cezanın bir **“amaç”** değil hukukun, düzen kurma ve güvenlik sağlama gibi, genel amacına hizmet eden **“araç”** olduğu unutulmamalıdır.

Bankacılık, artık günümüzde iş hayatımızın büyük bir bölümünü kaplar hale geldiğinden, bankanın en önemli ögesi yöneticilerinin de ne gibi sorumlulukları olduğunu, kanuna aykırı hareket ettiklerinde ne gibi müeyyidelerle karşı karşıya kalacaklarını açık bir şekilde ortaya koymak gerekmektedir..

Bankacılık Kanunu'nda ve TCK.nunda yer alan, bankacılıkla ilgili sayılan suçlar bellidir. Bu suçlara uygulanacak cezalar da, kanunlarda açıkça belirtilmiştir. Banka yöneticilerinin bu suçlardan herhangi birini işlemesi durumunda, bu suçun işlenip işlenmediği ve işlendi ise, müeyyidesini anlayabilmek için **‘suçun kanuni unsurları’**

olan yasallık, maddi unsur, hukuka aykırılık ve manevi unsur yönünden ayrı ayrı ele alıp incelenmesi gerekmektedir.

Günümüzde banka yöneticileri ile ilgili suçlar, ancak bu suçların büyük bankalarda işlenmesi halinde medya tarafından kamuoyuna aktarılmakta, fakat diğer banka mensuplarının işlemiş oldukları suçlar çok fazla gündeme gelmemektedirler. Oysa, günümüz bankacılık faaliyetlerinin giderek artması ve yoğunlaşması ve yeni yeni bankaların kurulması sonucu banka mensup ve görevlilerinin sayısında artışlar yaşanması, kriminolojik açıdan bankacılık suçlarında da artışın olmasına neden olmaktadır.

Çünkü, bankacılık sektörü günümüz iş alanında çok büyük bir yer kaplamakla beraber, sürekli yeni bankaların açılması da bu sektörün daha da iş hayatımızı etki altına alacağını göstermektedir. Özellikle, banka yöneticilerinin zimmet suçu işlemesi durumu günümüzde çığ gibi büyümektedir. Tüm bu sebeplerle, gerek Bankacılık Kanunu'nda gerekse TCK.nunda bankacılık suçları ile ilgili yeni düzenlemelere gidilmesinin bir zorunluluk olduğu ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan, Bankaların kuruluş ve yönetim kadrolarının Bankacılık Kanunu ve TTK.nu gibi farklı kanunlarda düzenlenmeleri ve bu kanunların gönderme yoluyla kimi hükümlerinin uygulanması gerektiği de, uygulamada sorunların yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle, bankaların oluşumu ve yetkili kurulları ile tüm faaliyetlerinin ve cezai hükümlerinin bir tek kanun çatısı altında toplanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Ekonomik sistemde çok kritik bir yere sahip olan bankaların iyi işlemesi devlet için çok büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple sistemin doğru şekilde çalışmasını engelleyen ya da düzenini sekteye uğratan eylemler çeşitli kanunlarca yasaklanmış ve bu tür eylemlere farklı yaptırımlar bağlanmıştır. Bu doğrultuda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunda da bankacılık düzenine karşı işlenen, ekonomik sistemi ve devletin güvenilirliğini bozan, kamu idaresine güveni sarsan eylemler suç olarak kabul edilmiş ve bunlar için yaptırımlar tespit edilmiştir.

Türk Ceza Kanununun çeşitli bölümlerinde bankacılığa ilişkin suçlar tanımlanmış ya da bazı suç tiplerinin bankalara karşı veya bankalar aracılığıyla işlenmesini ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir. Türk Ceza Kanunu'nda da yer alan bankacılık suçlarını; kısaca değerlendirecek olursak; örneğin, Ticari Sır, Bankacılık Sırrı veya Müşteri Sırrı Niteliğindeki Bilgi veya Belgelerin Açıklanması ticaret, sanayi ve ekonominin

korunması için çıkarılmıştır. Cebir ve şiddet altında sırrı elde etmeyi ağırlaştırıcı sebep olarak kabul etmiştir. Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması suçu 5237 sayılı kanunla müstakil bir madde olmuştur. Mülga 765 sayılı kanunda dolandırıcılığın içinde değerlendirilmekteydi. Bilişim alanında işlenen suçlar içinde düzenlenmiştir. Zimmet kamu idaresinin güvenilirliğine karşı işlenen bir suçtur. Zimmet konusu maldan daha önemlisi devletin kamu önünde kaybettiği itibarının giderilmesidir. 5237 sayılı kanunla zimmet konusunun “mal” ibaresi kullanılmıştır. Mal kavramı da taşınır taşınmaz her türlü eşya için kullanılabilir. Ayrıca 5237 sayılı kanunla birlikte yıllardır Yargıtay içtihatlarıyla tanımlanmaya çalışılan kullanma zimmetini tanımlamıştır. Kullanma zimmeti yasal çerçeve içine alınmıştır. Tali ve tamamlayıcı bir hüküm olan görevi kötüye kullanma ile diğer özel nitelikteki suç unsurlarını içermeyen eylemlerin cezalandırılması için düzenlenmiş bir hükümdür. Hüküm gereğince icrai ya da ihmali her hangi bir hareketle görevine aykırı davranan kişi kamunun zararına veya kişilerin mağduriyetine sebep olursa veya kendisine ya da başkalarına menfaat temin ederse görevi kötüye kullanma hükümlerine göre cezalandırılır. Dolandırıcılıkta bankacılıkla ilgili hükümler özellikle nitelikli dolandırıcılıkta ortaya çıkmaktadır. TCK m. 158’de düzenlenen hallerden e, f ve j bentlerinde bankacılıkla ilgili dolandırıcılıklarda cezaların alt sınırının en az üç yıl ve adli para cezasının da suçtan elde edilen menfaatin en az iki katı olacağı hükmedilmiştir.

Bankacılık sisteminin taşıdığı önem neticesinde hem 5411 sayılı Bankacılık Kanunu hem de 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yaptırımlar düzenlenmiştir. Bir takım suçlar sadece 5411 sayılı kanunda düzenlenmiş bazıları müştereken 5237 sayılı kanunda da düzenlenmiştir. Müştereken düzenlenen kısımların uygulanmasında çıkacak uyuşmazlıklar için 5411 sayılı kanunda hangi hüküm daha ağır cezayı getirmişse o uygulanır şeklindeki bir düzenleme ile önlemeye çalışmıştır. Diğer bir yenilikte 5237 Sayılı ceza kanunun yürürlüğüne girmesiyle yaşanmaktadır. Mülga 765 sayılı kanuna göre önemli değişiklikler yaşanmıştır. Bazı yeni suç tipleri ortaya çıkmış ve kanun sistemi büyük ölçüde değişip farklılaştırılmıştır. Bu değişimde de bazı maddelerin düzenlenmesinde sorunlar yaşanmaktadır. 5237 sayılı kanunun yürürlüğü Haziran 2005’te başlamıştır ve dokuz seneye yakın bir zamandır yürürlüktedir. Fazla zaman geçmeden söz konusu sorunlu hükümler tekrar değerlendirilip düzenlenebilir. Bunun için yeni ceza kanunun böyle sorunlarının tekrar değerlendirilmesi hem bankacılık suçları hem de diğer suçlar için çok büyük önem arz etmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında sonuç olarak ekonomik sistemimizde bankaların iyi işlemesi devlet için çok büyük önem taşıdığından bankacılık ile ilgili suçlar ortaya çıktığında da müeyyideleri ve yargılama usulünün nasıl olduğu çok büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple özel uzmanlık alanı olan Bankacılık Hukuku'ndan doğan suçlarda tezimizde ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere; genel mahkemeler değil ;ihtisas mahkemelerinde sayılan ağır ceza mahkemesi görevli olmalıdır.

6. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKİPEK Jale, AKINTÜRK Turgut, **Türk Medenî Hukuku, Yeni Medenî Kanuna Uyarlanmış Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku**, Birinci Cilt, Yenilenmiş 4.Bs. Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, Eylül 2002.
- AKSOY Ramazan, M.,“**Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması**”. Adalet Dergisi, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı, 2008, s.25.
- ALICI Yasar, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.S., 2007.
- ALTINTAŞ A., Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Sermaye Yeterliliği,Ankara,2006,s.15
- ARTUK Mehmet Emin, GÖKCEN Ahmet, YENİDÜNYA Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler II, Yaptırım Hukuku**, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2003.
- BAKIR C., Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Uluslararası Bir Karşılaştırma, **İstanbul, 2007**
- BATTAL Ahmet, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık A.S., 2006.
- BATTAL Ahmet, **Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu**, Ankara, 2001.
- BENLİGİRAY G.,BANAR K.,**Banka ve Sigorta Muhasebesi**, Eskişehir,2006,s.9
- CENTEL Nur-ZAFER Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- CENTEL Nur-ZAFER Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 6. Basım, Kasım 2008, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- CENTEL Nur, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 2.Bası. İstanbul, Kasım 2002.
- ÇAKIR Murat, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, İstanbul, 2013.
- ÇEKER Mustafa, **Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı**, Adana, Karahan, 2004.
- ÇEVİK Kemal, **Ekonomi Hukuku Yaklaşımı ile Banka Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.
- DONAY Süheyl, **Bankacılık Ceza Hukuku**, İstanbul, Beta, 2007.
- DÖNMEZER Sulhi, **Kriminoloji**, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1994.
- DÖNMEZER Sulhi, ERMAN Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, 12.Bası, İstanbul 1997.
- DURSUN Selman, **Bankacılık Düzenine Karşı Suçlar**, Ankara, Seçkin, 2006.

- EREN, Faruk, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara, 1993.
- ERİŞEN M., Bankacılık Zimmeti, Sayıştay Dergisi, S:83 ,Ankara, s.110
- ERMAN Sahir, **Bankacılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku Cilt V**, İ.Ü. Fen Fakültesi, Döner Sermaye İşletmesi, Prof.Dr. Nâzım Terzioğlu Basım Atölyesi, İstanbul 1984.
- ERMAN Sahir, ÖZEK Çetin, **Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, Işık Matbaacılık, İstanbul 1992.
- EROL, Haydar, **İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara, 2000.
- ERSOY Y., **Genel Hukuki Koruma Çerçevesinde Bilişim Suçları**, A.Ü.S.B.F.D., 1994, C:49, S.169.
- FEYZİOĞLU Metin., GÜNGÖR Devrim, **Bir Suç İçin Bir Ceza Verilir İlkesinin İhlali**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, 2007.
- GÖKCAN Hasan Tahsin, **Güveni Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikâp, Rüşvet Suçları ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2008.
- GÜLTEKİN Özkan., **“Yeni Türk Ceza Hukukunda Önödeme ve Uygulaması”**, Ceza Hukuku Dergisi, Y:2, S.5, Aralık, 2007.
- HAFIZOĞULLARI Zeki, Özen Muharrem, **‘Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Kişilere Karşı Suçlar’**, Ankara 2010, sf.374
- HATİPOĞLU Muzaffer, PARLAR Ali, **Açıklamalı İçtihatlı Özel Ceza Yasaları Uygulamalarında Ekonomik ve Ticari Suçlar**, Turhan Kitapevi, Ocak 2005.
- İÇEL Kayıhan, DONAY Süheyl, **Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku I.**, 2. Bs., İstanbul, 1993.
- İÇEL Kayıhan, SOKULLU AKINCI Füsün, ÖZGENÇ İzzet, SÖZÜER Adem, ÜNVER Fatih, MAHMUTOĞLU Yener, **Suç Teorisi, Suç Kavramına İlişkin Genel Bilgiler, Suçun Yapısal Unsurları, Suçun Özel Oluşum Biçimleri**, Yeniden Gözden Geçirilmiş Üçüncü Bası, 2. Kitap, Beta Yayınları, İstanbul, Ekim 2004.
- İNCEOĞLU Asuman Aytekin, **Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Suçlar**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE., 2006.
- İNCEOĞLU Asuman Aytekin, **Banka Hukuku Atölye Çalışmaları: II**, İstanbul, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2008.
- İŞOĞLU Polat ., **Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Adli Para Cezası**, Ankara, 2008, s. 43

- KAPLAN, Banka Gizliliği-**Bankanın Sır saklama Borcu**,BATIDER,C:XV,1990, s.3
- KOCA Mahmut, ÜZÜLMEZ İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2011.
- KUNTALP E.,OMAG M.,**Banka ve Sigortalar Hukuku**,Eskişehir, 2006,s.42
- MAHMUTOĞLU Fatih Selami, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Seçkin, Ankara 2003.
- MALKOÇ İsmail, GÜLER Mahmut, **Memurlar ve Suçlar**, Ankara, 1998.
- MERAN Necati, **‘Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar’**, Ankara 2005, sf 150
- NUR Centel, ZAFER Hamide, ÇAKMUT Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4.Bası, Beta, İstanbul, 2006.
- OĞUZMAN M. Kemal, SELİÇİ Özer, OKTAY Saibe, **Kişiler Hukuku, (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, Yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1999.
- OĞUZMAN M. Kemal, BARLAS Naim, **Medenî Hukuk, (Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar)** 11.Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, Eylül 2004.
- ÖNCEL Muaalla, KUMRULU Ahmet, ÇAĞAN Nami, **Vergi Hukuku**, Turhan Kitapevi, Ankara 1999.
- ÖZGEN Eralp, **Bankalar Yasası'nda Yer Alan Adli Suç ve Cezalar**, Bankacılar Dergisi, Sayı 39, 2001.
- ÖZGENÇ İzzet, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002.
- ÖZKORKUT Korkut, **Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri**, Ankara, 2007.
- PARLAR Ali, PARLAR Aynur, **Son Değişikliklerle, Açıklamalı-İçtihatlı Çek – Bankacılık ve Döviz Suçları**, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2004.
- PARLAR Ali, AKIN Mustafa, HATİPOĞLU Muzaffer, **Bankacılık Ceza Hukuku**, Ankara, Yayın matb. 2010.
- REİSOĞLU Seza, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Cilt:I-II, Ankara, Yaklaşım Yayınları, 2007.
- SEKDUR Mahmut, ALTUN Muhsin, **“Mali Hukuk Ansiklopedisi”** , Ankara, 2001.
- TAŞDELEN Servet, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Ankara, Turhan, 2006.
- TEKİNALP Ünal, **Banka Hukukunun Esasları**, İstanbul, 1988.

- TEZCAN Durmuş; ERDEM Mustafa, ÖNOK Murat, **Teorik ve Pratik Özel Ceza Hukuku**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2010.
- TOROSLU Nevzat, **Ceza Hukuku**, Savaş Yayınları, 2.B., 1991.
- TÜRK CEZA KANUNU, **Adalet Bakanlığı**, Yayın İşleri Daire Başkanlığı, Ankara, 2004.
- YILDIZ M. Said, UÇAR Mansur, “Yeni Türk Ceza Kanunda Zimmet Suçu”, **Mali Kılavuz**, Temmuz – Eylül 2005, S.29.
- YİĞİT Uğur, **Bankacılık Suçları**, İstanbul, Has Matbaacılık, 2006.
- YİĞİT Uğur, **Vergi Kaçakçılığı Suçları ve Diğer Hürriyeti Bağlayıcı Vergi Suç ve Cezaları**, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, Mart 2004.
- YÜKSEL A.Sait, YÜKSEL Aslı, YÜKSEL Ülkü, **Bankacılık Hukuku ve İşletmesi**, Genişletilmiş 10. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2004.

MAKALELER

- BİRSEL Mahmut T., “*Banka Kavramı ve Bankaların Sınıflandırılması*”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt: 11, Sayı:4, Temmuz 1964.
- DURSUN Selman, “*Yeni Bankacılık Kanunu’nda Yer Alan Ceza Muhakemesi ve İnfaz Hükümleri*”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Sayı:4, 263-275, 2007.
- KAPLAN İbrahim, “*Bankaların Gözetimi, Denetimi ve Hukuki Sorumluluk*”, **Batider**, Cilt:XXIII, Sayı:3, 2006.
- KÜÇÜK Şaban, “*Yeni Türk Ceza Kanunda Zimmet Suçu*” , **Yaklaşım**, Haziran 2005, S.150.
- SÖZÜER Adem, “*Yeni Bankacılık Kanununda Suçlar ve Yaptırımlar*”, **HPD Hukuki Perspektifler Dergisi**, Sayı:05, Aralık 2005.
- ÜNVER M. Kazım, “*5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Görevi Kötüye Kullanma Suçu Tanımlaması*”, **Yaklaşım**, Ekim 2005, S.154.
- KARTAL,P.,’Görevi Kötüye Kullanma Suçu’,**Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**,Cilt:19 Sayı:12 ,2013.

TEZLER

DURSUN Selman, **Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.

İNCEOĞLU Asuman Aytekin, **Bankacılık Kanunu'nda Yer Alan Suçlar**, Marmara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2006.

RESMİ GAZETELER

Resmi Gazete, .23.06.1999, Sayı: 23734.

Resmi Gazete, 19.10.2005, Sayı: 5411.

Resmi Gazete, 12.10.2004, Sayı: 25611.

Resmi Gazete, 06.10.1983, Sayı: 18183.

Resmi Gazete, 26.06.2004, Sayı: 25504.

Resmi Gazete, 19 Aralık 2006, Sayı: 26381.

WEB SİTELERİ

SARITAŞ E., **Banka İtibarının Zedelenmesi Suçu (Ban. K. m. 158)**, http://www.insanihakuk.com/files/articles/erkan-saritas--banka-itibarinin-zedelenmesi-sucu.pdf_1357819505.pdf

Türkiye Bankalar Birliği, <http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/yonetim/genel-kurul/32> (Erişim 10.05.2013)

http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yasal.../5411_Hukumet_Gerekcesi.doc%E2%80%8E (Erişim 15.06.2013)

<http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1119.pdf> Erişim 24.08.2013)

<http://www.mevzuatdergisi.com/2002/06a/01.htm> (Erişim 20.06.2013)

<http://www.adalet.org/cprint.php?id=7845> Erişim 25.08.2013)

<http://www.adalet.org/cprint.php?id=6952>

<http://www.turkhukusitesi.com/mevzuat.php?mid=3449>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-82-516> (Erişim 01.10.2013)

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/2.pdf> (Erişim 11.10.2013)

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2009-4/2.pdf>
(Erişim:20.11.2013)

7. EKLER

BANKACILIK SUÇLARI İLE İLGİLİ KARARLAR

Resmi Gazete, /7-210,K. 2011/218 (KIBB)

SANIKLARIN HAKİM HİSSEDARI OLDUKLARI BANKALAR ARACILIĞI İLE KENDİ FİRMALARINA LİMİTLERİ DOLDUĞU HALDE KREDİ KULLANDIRMALARI (Eylemlerin Basit Zimmet Suçunu Oluşturacağı)

“Hakim hissedarları oldukları bankadan kredi limitleri dolduğu halde kendi firmalarına kredi kullandıran sanıkların eylemleri hakkındaki uyuşmazlıklar;

Özel Daire ilamında belirtilen, sanıklar hakkında açılan kamu davasında yerel mahkemece hizmet sebebiyle emniyeti suistimal suçunu oluşturduğu gerekçesiyle zamanaşımından düşme kararı verilen eylemlerin banka zimmeti suçunu oluşturup oluşturmayacağı konusundadır.

Önceki tarihli iddianamenin konusunu oluşturan ve yerel mahkemece talimatlara aykırılık suçunu oluşturduğu gerekçesiyle zamanaşımı sebebiyle düşme kararı verilen, sanıkların "... Turkcell Holding A.Ş. 'ye avans ve Pamukbank Finansal Kiralamayla Pamukbank Factoring A.Ş. 'ye gayri nakdi kredi kullandırma" eylemlerinin banka zimmeti suçunu oluşturup oluşturmayacağı,

Sanıkların farklı tarihli iddianamelerle açılan kamu davalarında yerel mahkemenin birleşen dosyalardaki eylemlerinin banka zimmeti suçunu oluşturup oluşturmayacağı,

Özel Dairece sanıklar hakkında "yurt dışına çıkış yasağının kaldırılmasına" karar verilmesinde isabet bulunup bulunmadığı noktalarında toplanmaktadır.

Suç tarihlerinin kredilerin temdit edildiği tarih olduğu, sanıklar Mehmet Emin Karamehmet ve Dinç Bilgin hakkında Etibank tarafından Çukurova Grubu firmaları olan ch Financial Investments Ltd. Şti., Inter Capital Ltd. Şti. ve Inter Overseas Ltd Şti. firmalarına kredi kullandırma eylemlerinin basit zimmet suçunu oluşturduğu,

Özel Daire ilamının yerel mahkemece talimatlara aykırılık suçunu oluşturduğu gerekçesiyle zamanaşımı sebebiyle düşme kararı verilen, sanıkların "... kredi, Turkcell Holding A.Ş. 'ye avans ve Pamukbank Finansal Kiralamayla Pamukbank Factoring A.Ş. 'ye gayri nakdi kredi kullandırma" eylemlerinin basit zimmeti suçunu oluşturduğu, bu sebeple kamu davasının zamanaşımı sebebiyle ortadan kaldırılmasına dair yerel mahkeme hükmü ile bu hükmü onayan Özel Daire kararında isabet bulunmadığı,

Sanıkların ilgili iddianamelerle açılan kamu davalarında birleşen yerel mahkeme dosyalarındaki şirketlere kredi kullandırma eylemlerinin basit zimmet suçunu oluşturduğu,

Sanık Mehmet Emin Karamehmet hakkında varsayımsal zimmete dair 4389 Sayılı Bankalar Yasasının 22 nci maddesinin 4. fıkrasının ya da 5411 Sayılı Bankacılık Yasasının 160. maddesinin 3. fıkrasının uygulanma koşulları bulunmadığı,

Birden fazla kredilendirme eylemlerinin zincirleme suç olarak kabulü gerekip sanıkların tüm eylemlerinin zincirleme biçimde basit zimmet suçunu oluşturduğu, Sanıklar hakkında, yerel mahkemece konan yurt dışına çıkış yasağının kaldırılmasına dair Özel Daire kararının yerinde olmadığı, sonuçlarına ulaşılmıştır.”

Y.C.G.K. 6.4.2010, E. 2010/7-38; K. 2010/79 (KİBB) ;

BANKACILIK KANUNUNDA YAZILI NİTELİKLİ ZİMMET (Suçunun İşlenmesi Sırasında Özel Belgelerde Sahtecilik Yapılması Halinde Özel Belgede Sahteciliğin Ayrıca Cezalandırması Gerektiği) “TCY'nın 212. maddenin gerekçesi, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararı ve birleşik suç kavramının mahiyeti kapsamında, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 160/2 maddesinde yazılı nitelikli zimmet suçunun işlenmesi sırasında, özel belgelerde sahtecilik yapılması halinde, özel belgede sahteciliğin ayrıca cezalandırması gerekir. 5411 sayılı Bankacılık Yasasında sahtecilik suçundan ayrıca cezaya hükmolunacağına ilişkin bir düzenleme olmaması ve nitelikli zimmet suçu için öngörülen ceza miktarının ağırlığı birlikte değerlendirildiğinde bunun yasa koyucunun bilinçli bir tercihi olduğu ve bu suçu bileşik suç olarak düzenlediği sonucuna ulaşılmaktadır.”

Y.C.G.K. 4.5.2010, E. 2009/7-223, K. 2010/104 (KIBB) ;

LEHE KANUN UYGULAMASI (Türkiye Halk Bankası Personelinin Zimmet Suçlarında 4389 S. Yasanın 22., 5411 S. Yasanın 160. Md. 25.11.2000 Tarihinden Önce İşlenen Zimmet Suçlarından İse 4389, 5411 ve 765 S. TCY'nın 202. Md. Uyarınca Değerlendirme Yapılarak Hüküm Kurulacağı) “ 765 sayılı TCY'nın 2/2. maddesinde öngörülen “sonradan yürürlüğe giren yasanın, lehte hükümler taşıması durumunda önceden işlenen suçlar yönünden de, tatbik ve infaz edileceği” kuralı gereğince, 25.11.2000 tarihinden itibaren Türkiye Halk Bankası personelinin zimmet suçlarında 4389 Sayılı Yasanın 22., 5411 Sayılı Yasanın 160. maddeleri, 25.11.2000 tarihinden önce işlenen zimmet suçlarından ise 4389, 5411 ve 765 sayılı TCY'nın 202. maddesi uyarınca değerlendirme yapılarak, lehe olan yasa hükümleri uygulanarak hüküm kurulması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Suç tarihinin 1992, 1993 ve 1994 olduğu somut olayda; anılan tarihler itibarıyla 765 sayılı TCY'nın 202. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gereken bu fiillerin, suç tarihinden sonra yürürlüğe giren ve lehte hükümler içermesi nedeniyle, 765 sayılı TCY'nın 2/2. maddesi uyarınca tatbik ve infazı gereken 4389 ve 5411 Sayılı Yasalar kapsamında tahlil ve değerlendirilmesi gerekmektedir. 5237 Sayılı Yasanın ise somut olayımızda uygulanma olanağı kalmamıştır.

Buna göre; bankacılık zimmeti suçuna ilişkin hükümlerin uygulanamayacağına karar verilen özel daire kararı isabetli bulunmamış olup; suçun sübut bulup bulmadığı ile hükmün eksik soruşturma sonunda verilip verilmediği hususları ise özel dairece esasa ilişkin olarak yapılacak temyiz incelemesi sonucunda belirlenmelidir”

Y.C.G.K. 27.1.2009, E. 2008/7-151; K. 2009/9 (KIBB)

BANKACILIK MEVZUATINA AYKIRI OLARAK İÇ DENETİM GÖREVİNİN YERİNE GETİRİLMEMESİ (Yeterli ve Gerekli Denetimin Yapılmaması Nedeniyle Suç Uzun Süre Ortaya Çıkmadığı - Bu İtibarla, Sanığın Eyleminin Basit Zimmet Suçunu Oluşturduğu) “Sanığın görev yaptığı banka şubesinde yürürlükte bulunan bankacılık mevzuatına aykırı olarak iç denetim ve gözetim görevi yerine getirilmemiş, bu husus şubede usulsüzlüğe açık bir ortam yaratmıştır. Bunun sonucunda da, sanığın aldatici özelliğe sahip olmayan ve bu suçun ortaya çıkmasını engellemeye elverişli bulunmayan dolayısıyla da hileli davranış niteliğinden yoksun yöntem kullanmasına karşın, yeterli ve gerekli denetimin yapılmaması nedeniyle suç, uzun süre

ortaya çıkmamıştır. Bu itibarla, sanığın eylemini basit zimmet suçu olarak kabul eden Yerel Mahkeme kararı isabetlidir”

Y.C.G.K 5.12.2006 E. 2006/YYB-280, K. 2006/277 (KIBB)

• HİZMET NEDENİYLE GÜVENİ KÖTÜYE KULLANMA (Atılı Eylem İster Adli Yaptırımı Gerektiren Suç İsterse İdari Yaptırımı Gerektiren Kabahat Oluştursun Fiili Değerlendirme ve Takdir Yetkisi Görevli Asliye Ceza Mahkemesine Ait Olduğu)

Hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanma ve bankacılık zimmeti suçundan açılan kamu davalarında uyuşmazlık, somut olayda sanığa yüklenen eylemle ilgili yaptırım uygulama hususunda İstanbul 13. Asliye Ceza Mahkemesinin mi yoksa, Sermaye Piyasası Kurulunun mu görevli olduğunun belirlenmesi hususunda toplanmaktadır.

Somut olayda, Asliye Ceza Mahkemesi eylemin, 2499 sayılı Yasanın, idari yaptırım gerektiren 47/A-5. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, Sermaye Piyasası Kurulu ise eylemin TCY.nın genel hükümleri kapsamında kaldığını belirterek karşılıklı görevsizlik kararı vermiş iseler de, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan 5326 sayılı Kabahatler Yasası'nın 24. maddesinde; "Kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verilir." hükmü uyarınca atılı eylem ister adli yaptırımı gerektiren suç, isterse idari yaptırımı gerektiren kabahat oluştursun, her iki halde de kovuşturma konusu fiili değerlendirme ve takdir yetkisi görevli Asliye Ceza Mahkemesine aittir.

Y.C.G.K. 31.5.2005, E. 2004/11-158,K. 2005/58 (KIBB)

BANKA ZİMMETİ (Usulsüz Kısmen Karşılıksız Ve Bu İtibarla Geri Dönüşü Olmayıp

Bankaya Zarar Veren Kredilerde Banka Genel Müdürlüğü Yetkilileri İle Yönetim Kurulunun Bilinçli Tavır Ve Davranışlarının Etkili Oluşu Nedeniyle)

• NİTELİKLİ DOLANDIRICILIK (Banka Üst Yetkili Ve Sorumlularının Kamu Taciri Durumundaki Bankanın Hükmü Şahsiyetini Temsilde Ve Mal Varlığını Korumada Bilinçli Ve Eylemli Şekilde Kusurlu Bulunmaları Halinde Suçun Dolandırıcılık Değil Bankacılık Zimmeti Olduğu)

Dolandırıcılık suçundan sanıklar Yahya Murat Demirel, Hüsnü Barbaros Olcay, Gökalp Baştürk, Şaban Ayhan Tatlıgil, Emine Mehtap Ceylan, Mualla Halistürk, Ender Altun ve Muazzez Ela hakkında, hile ve desiseler kullanmak suretiyle Türkiye Halk Bankasından kredi aldıkları ve geri ödemeyerek bankayı zarara uğrattıklarından bahisle nitelikli dolandırıcılık suçundan açılan kamu davasında Yerel Mahkemece eylemlerin sabit olmadığı kabul edilerek beraatlarına karar verilmiş olup, hüküm Özel Dairece dolandırıcılık suçlarının oluştuğundan bahisle bozulmuştur. Yargıtay C.Başsavcılığı ise, sanıkların sabit olan eylemlerinin bankacılık zimmeti suçuna uyduğu görüşüyle itiraz yasa yoluna başvurmuştur.

Yargıtay C.Başsavcılığının suç vasfına ilişkin itirazı isabetli olup, Dempa A.Ş., Dempanel A.Ş., Universal Yatırım A.Ş. ve Era Leasing A.Ş.'ne verilen ve işbu davanın konusunu teşkil eden usulsüz kısmen karşılıksız ve bu itibarla geri dönüşü olmayıp bankaya zarar veren kredilerde banka genel müdürlüğü yetkilileri ile yönetim kurulunun bilinçli tavır ve davranışlarının etkili oluşu sonucu kredilerin firmalar yararına şekillendiği, banka üst yetkili ve sorumlularının kamu taciri durumundaki bankanın hükmü şahsiyetini temsilde ve mal varlığını korumada bilinçli ve eylemli şekilde kusurlu buldukları, bu nedenle kredilendirme olaylarında banka yöneticilerinin hile ve desiselerle kandırılmalarından sözedilemeyeceği için suçlara "nitelikli dolandırıcılık" vasfı verilmesinde isabet bulunmadığı, varlığı halinde suçun banka zimmeti oluşturacağı, suç tarihinde 765 sayılı TCY.nın 202. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gereken bu fiillerin suç tarihinden sonra yürürlüğe giren ve lehte hükümler içermesi nedeniyle TCY.nın 2/2. maddesi uyarınca tatbik ve infazı gereken 4389 sayılı Bankalar Yasasının 22. maddesi kapsamında tahlil ve değerlendirilmesi gerektiği, her bir sanığın sorumluluğunun kendi imzası tahtında şekillenen kredilerle sınırlı olacağı aldaticılık olgusu taşıyan kredi işlemlerindeki sorumluluğun 4389 sayılı Bankalar Yasasının 22/3. madde fıkrasının 2. cümlesi kapsamında değerlendirilmesi icap edeceği sonucuna varılmalıdır.

7.C.D. 24.11.2010, E. 2010/9845, K. 2010/16227 (KIBB)

GÖREVİ KÖTÜYE KULLANMA (Sanığın Gerçekleştirdiği Zimmet Eylemlerinin Her Bir İşlem İtibariyle Ayrı Ayrı Olmak Üzere Banka Görevlilerince İlk Bakışta Anlaşılabilir ve Yine Bu İşlemlerin Banka İçi Kayıtlarla ve Normal Teftişte Ortaya Çıkarılabilecek Nitelikte Bulunup Bulunmadığının Belirlenmesi Gerektiği)

BANKA MÜDÜRÜ SANIK (Zimmet - “Suç Bankayı Aldatacak ve Fiilin Açığa Çıkmamasını Sağlayacak Her Türlü Hileli Faaliyette Bulunmak Suretiyle” Hükmü Kapsamında İşlenip İşlenmediği Hususlarında Düzenlenecek Rapor Sonucuna Göre Karar Verilmesi Gerektiği)

Türkiye Halk Bankası Bursa F. Ç. Şubesi Müdürü olan sanığın bir kısım banka mudilerinin hesaplarından sahte belgeler düzenleyerek para çekmek, bir kısım şirketler adına sahte belgeler kullanarak kredi kullanmak ve bir kısım banka müşterilerinden, toplam ... YTL tutarındaki parayı bu mudiler adına repo ve hazine bonusu almak üzere teslim alıp, banka kayıtlarına intikal ettirmeyerek zimmetine geçirdiği ve banka şubesini zararına sebebiyet verdiğiinden bahisle, kamu davası açıldığı cihetle, dosyanın üniversitelerden bankacılık konusunda uzmanlaşmış bir öğretim görevlisi, bir ceza hukukçusu ile bankacılık konusunda fiilen görev yaparak uzmanlaşmış bir kişiden oluşturulacak bilirkişi heyetine tevdi edilerek, sanığın eylemlerine ilişkin olarak ilgili tüm kayıt ve belgeler ile dosya üzerinde sanığın gerçekleştirdiği zimmet eylemlerinin her bir işlem itibariyle ayrı ayrı olmak üzere banka görevlilerince ilk bakışta anlaşılabilir ve yine bu işlemlerin banka içi kayıtlarla ve normal teftişte ortaya çıkarılabilecek nitelikte bulunup bulunmadığı, 4389 Sayılı Bankalar Kanununun 22/3. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "... suç, bankayı aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle ... " hükmü kapsamında işlenip işlenmediği hususlarında düzenlenecek rapor sonucuna göre varsa nitelikli zimmet ve basit zimmet miktarlarının duraksamaya yer bırakmayacak şekilde saptanması ve bunun sonucunda hangi eylemlerinin basit, hangilerinin nitelikli zimmet suçunu oluşturduğu ile banka zararının belirlenmesi, 4389 Sayılı Bankalar Kanununun 22/3. Maddesine göre adli para cezasının hesabında yalnızca nitelikli zimmet suçu sebebiyle oluşan zararın dikkate alınması gerektiği düşünülerek karar verilmesi gerekir.

Y.H.G. 11.12.2002, E. 2002/4-993, K. 2002/1052

BANKA YÖNETİCİSİNİN SORUMLULUĞU (Tedbirli Basiretli ve Öngörülü Hareket Etmeyerek Bankanın Zararına Yol Açan Yöneticilerin Bu Zararlardan Sorumlu Olması)

PROFESYONEL BANKA YÖNETİCİSİNİN GÖREVİ (Az Risk Taşıyan veya Riski Bulunmayan İşlemler Yapmalarının Gerekmesi)

BASİRETLİ BİR İŞ ADAMI GİBİ DAVRANMAMA (Davalı Banka Yöneticisinin Gerekli Özeni Göstermeyerek Verdiği Kredilerin Geri Tahsil Edilememesi Nedeniyle Bankanın Uğradığı Zarardan Sorumlu Olması)

Davacı banka, yönetici olan davalıların bankayı zarara uğrattıkları iddiasıyla tazminat talebinde bulunmuştur. Davacı banka anonim şirket statüsünde bir kamu bankasıdır. banka yöneticileri tedbirli, basiretli ve öngörülü bir tacir gibi hareket etmek zorundadırlar. Profesyonel banka yöneticilerinin az risk taşıyan veya riski bulunmayan işlemler yapmaları gerekir. Tecrübesiz ve risk faktörü taşıyan bankalara depo hesapları açılmış ve uzun süre faizi tahsil edilip ana para talep edilmemiş; ana para istendiğinde ise tahsil edilememiştir. Davalı fon yönetiminden sorumlu genel müdür yardımcısı olup, bu hesapların açılmasında ve uzatılmasında talimat vermiş; basiretsiz ve özensiz davranmış, denetim ve gözetim görevini de ihmal etmiş olduğundan ortaya çıkan banka zararından sorumludur.

Haksız eylemlerde zamanaşımı eylemi ve eylemi yapanı öğrenmeden itibaren bir yıldır. Ancak, bu eylem aynı zamanda suç niteliğinde ise bu durumda daha uzun süreli ceza zamanaşımı uygulanır.

Görevin yapıldığı sırada meydana gelen zararın tazmininin idareye mi yoksa idarenin memuruna mı ait olacağı konusunda hizmet kusuru-kişisel kusur ayrımı kıstas olarak benimsenmiştir.

Kişisel kusur, memur veya kamu görevlisinin kamu görevini yerine getirirken, idare fonksiyonuna, kamu görevi gerek ve koşullarına aykırı ve yabancı olan, bu nedenle idareye yöneltip, yüklenemeyen doğrudan doğruya memur veya kamu görevlilerine yüklenen memurun kişisel sorumluluğunu gerektiren tutum ve davranışlardır. Hizmete yabancı olan ve hizmetle birleşmeyen kusur kişisel kusur olarak kabul edilmelidir.

Doktrinde kişisel kusurun alanı yalnız kötü maksat ve niyetle sınırlandırılmayıp ihmal, tedbirsizlik, dikkatsizlik gibi haller kişisel kusur kavramı içinde değerlendirilmiştir.

Kamu görevlilerinin kişisel kusuru, açıkça ve kolayca hizmetten ayrılabilen tasarruf ve hatalarının kötü niyet ve amaçla ilgiliye zarar vermek veya kamu yararı dışında özel çıkarlar sağlamak için bilerek yani kasten yapılan işlem ve eylemlerle, bağışlanamayacak ölçüde ağır kusur oluşturan açık biçimde hukuka aykırı eylem ve işlemlerden ibarettir. Kamu personeli bilerek ve isteyerek yetkisini kötüye kullanır veya mevzuatta açık ve kesin olarak belirlenmiş bulunan görev ve yetki alanını ve sınırlarını aşar yahut idarenin işlev alanının dışına çıkarsa, kişisel eylem ve kusur işlenmiş ve kendi sorumluluğuna yol açmış olacağı sonucuna varılmıştır.

7.Y.D. 5.7.2005 E. 2004/36029, K. 2005/11105 (KİBB)

DENETİM GÖREVİNİ İHMAL EDEREK ZİMMET SUÇUNUN OLUŞUMUNA VEYA ARTMASINA SEBEP OLAN ÖZEL BANKA YÖNETİCİLERİ (Haklarında TCK 203. Maddesinin Uygulanamayacağı)

• BANKA YÖNETİCİLERİNİN DENETİM GÖREVİNİ İHMAL EDEREK ZİMMET SUÇUNUN OLUŞUMUNA VEYA ARTMASINA SEBEP OLMASI (Haklarında TCK 203. Maddesinin Uygulanamayacağı)

• AĞIR HAPİS CEZALARININ YENİ TCK'NIN UYGULAMA ŞEKLİ HAKKINDA KANUNLA HAPİS CEZASINA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ OLMASI (Sanık Lehine Olan Bu Değişikliğin Uygulanması Gereği)

• SANIK LEHİNE KANUN DEĞİŞİKLİKLERİNİN UYGULANMASI GEREĞİ (Ağır Hapis Cezasının Yapılan Değişiklikle Hapis Cezasına Dönüştürülmüş Olması)

TCK.nun 203.maddesinde "denetim görevini ihmal ederek 202. maddenin birinci fıkrasında yazılı zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmış olan kimse"ye ceza verileceği belirtilmiş olup, aynı ya da benzeri düzenlemenin 4389 sayılı Bankalar Yasasında bulunmadığı ve adı geçen yasadaki TCK.na yollama yapılmadığı da gözetilerek özel bankada değişik kademelerde yöneticilik görevi yapan sanıklar hakkında TCK.nun 203.maddesinin uygulanması mümkün bulunmadığı halde adı geçen madde uyarınca sanıklara ceza tayini hatalıdır.

2- Hükümden sonra, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 5349 sayılı yasanın 2.maddesiyle değişik 6/1 maddesiyle kanunlarda öngörülen "ağır hapis" cezaları, "hapis" cezasına dönüştürülmüş, aynı yasanın 12.maddesinin b fıkrası ile 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bütün ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmış, aynı tarihte yürürlüğe giren 5237 sayılı yasanın 53.maddesinde de 765 sayılı TCK.nun 31 ve 33.maddelerindeki hususlar yeniden düzenlenmiş bulunduğu cihetle 5237 sayılı yasanın 7.maddesine göre; sanık yararına olan bu değişiklikler gözetilerek hukuki durumunun yeniden takdir ve değerlendirilmesi zorunludur.